

**MASTEROPLEIDINGEN
MASTER'S PROGRAMMES**

FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID
FACULTY OF LAW

**UNIVERSITEIT MAASTRICHT
MAASTRICHT UNIVERSITY**

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0659

© 2018 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

A. RAPPORT OVER DE MASTEROPLEIDINGEN FISCAAL RECHT; FORENSICA, CRIMINOLOGIE EN RECHTSPLEGING; NEDERLANDS RECHT; EN RECHT EN ARBEID VAN DE UNIVERSITEIT MAASTRICHT 5

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN.....	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	6
SAMENSTELLING VAN HET PANEL.....	6
WERKWIJZE VAN HET PANEL	6
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL	11
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING	21

B. REPORT ON THE MASTER'S PROGRAMMES EUROPEAN LAW SCHOOL; INTERNATIONAL LAWS; GLOBALISATION AND LAW; AND INTERNATIONAL AND EUROPEAN TAX LAW OF MAASTRICHT UNIVERSITY 37

ADMINISTRATIVE DATA REGARDING THE PROGRAMMES.....	37
ADMINISTRATIVE DATA REGARDING THE INSTITUTION	38
COMPOSITION OF THE ASSESSMENT PANEL	38
WORKING METHOD OF THE ASSESSMENT PANEL	38
SUMMARY JUDGEMENT.....	43
DESCRIPTION OF THE STANDARDS FROM THE ASSESSMENT FRAMEWORK FOR LIMITED PROGRAMME ASSESSMENTS.....	51

BIJLAGEN/APPENDICES 69

BIJLAGE 1A: CURRICULA VITAE VAN DE PANELLEDEN.....	71
APPENDIX 1B: CURRICULA VITAE OF THE MEMBERS OF THE ASSESSMENT PANEL	73
BIJLAGE 2A: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER.....	75
APPENDIX 2B: DOMAIN-SPECIFIC FRAMEWORK OF REFERENCE	82
BIJLAGE 3A: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES.....	89
APPENDIX 3B: INTENDED LEARNING OUTCOMES	92
BIJLAGE 4A: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S	96
APPENDIX 4B: OVERVIEW OF THE CURRICULUM	100
BIJLAGE 5/APPENDIX 5: BEZOEKPROGRAMMA (PROGRAMME OF THE SITE VISIT).....	104
BIJLAGE 6A: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	106

APPENDIX 6B: THESES AND DOCUMENTS STUDIED BY THE PANEL..... 108

Dit rapport is vastgesteld op 02/07/2018

A. RAPPORT OVER DE MASTEROPLEIDINGEN FISCAAL RECHT; FORENSICA, CRIMINOLOGIE EN RECHTSPLEGING; NEDERLANDS RECHT; EN RECHT EN ARBEID VAN DE UNIVERSITEIT MAASTRICHT

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. 19 december 2014).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN

Masteropleiding Fiscaal Recht

Naam van de opleiding:	Fiscaal Recht
CROHO-nummer:	66827
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Directe Belastingen Indirecte Belastingen
Locatie(s):	Maastricht
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands, Engels
Vervaldatum accreditatie:	03/07/2019

Masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging

Naam van de opleiding:	Forensica, Criminologie en Rechtspleging
CROHO-nummer:	60171
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Forensics, Criminology and Law (Engelstalige track)
Locatie(s):	Maastricht
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands, Engels
Vervaldatum accreditatie:	03/07/2019

Masteropleiding Nederlands Recht

Naam van de opleiding:	Nederlands Recht
CROHO-nummer:	66451
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Privaatrecht Handels- en Ondernemingsrecht Staats- en Bestuursrecht Strafrecht
Locatie(s):	Maastricht
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands, Engels
Vervaldatum accreditatie:	03/07/2019

Masteropleiding Recht en Arbeid

Naam van de opleiding:	Recht en Arbeid
CROHO-nummer:	60169

Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Arbeid en Gezondheid Arbeid en Onderneming
Locatie(s):	Maastricht
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands, Engels
Vervaldatum accreditatie:	03/07/2019

Het bezoek van het visitatiepanel Rechtsgeleerdheid aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Maastricht vond plaats van 27-29 november 2017.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Universiteit Maastricht
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 7 augustus 2017 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de masteropleidingen Fiscaal Recht; Forensica, Criminologie en Rechtspleging; Nederlands Recht; en Recht en Arbeid beoordeelde bestond uit:

- Em. prof. mr. A.F.M. (Adriaan) Dorresteyn, emeritus hoogleraar in Transnationale aspecten van het ondernemingsrecht aan de Universiteit Utrecht [voorzitter];
- Prof. mr. E. (Elies) van Sliedregt, hoogleraar International and Comparative Criminal Law aan Leeds University (Groot-Brittannië) [vice-voorzitter];
- Prof. dr. R.A. (Ramses) Wessel, hoogleraar International and European Law and Governance aan de Universiteit Twente;
- Prof. mr. dr. A.J.C. (Adrienne) de Moor-van Vugt, hoogleraar Staats- en bestuursrecht aan de Universiteit van Amsterdam;
- Em. prof. mr. L.C. (Laurens) Winkel, emeritus hoogleraar Rechtsgeschiedenis aan de Erasmus Universiteit Rotterdam;
- Em. prof. mr. drs. H.P.A.M. (Henk) van Arendonk, emeritus hoogleraar Belastingrecht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam;
- Prof. dr. Y. (Yves) Jorens, professor in Social Security Law en Social Criminal Law aan de Universiteit Gent (België);
- D.H. (Danielle) Arnold LLB, masterstudent Legal Research aan de Universiteit Utrecht.

Het panel werd ondersteund door drs. Renate Prenen, die optrad als secretaris.

De curricula vitae van de panelleden zijn opgenomen in bijlage 1.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

De visitatiegroep Rechtsgeleerdheid

De beoordeling van de masteropleidingen Fiscaal Recht; Forensica, Criminologie en Rechtspleging; Nederlands Recht; en Recht en Arbeid aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Maastricht was onderdeel van de visitatie Rechtsgeleerdheid. Van oktober 2017 tot en met maart 2018 beoordeelden drie panels in totaal 92 opleidingen aan elf universiteiten. In overleg met de

NVAO is ervoor gekozen om binnen de overkoepelende visitatiegroep Domein Rechtsgeleerdheid drie subclusters (in het vervolg clusters) van instellingen aan te wijzen:

- Cluster I Universiteit van Amsterdam, Vrije Universiteit, Erasmus Universiteit Rotterdam, Nyenrode Business Universiteit;
- Cluster II Universiteit Leiden, Tilburg University, Universiteit Utrecht;
- Cluster III Universiteit Maastricht, Open Universiteit, Radboud Universiteit Nijmegen, Rijksuniversiteit Groningen.

Ieder cluster werd door een eigen panel beoordeeld. De panels bestonden voor elk cluster uit de volgende leden:

Cluster I

- Em. prof. mr. I.F. (Ige) Dekker (voorzitter)
- Prof. dr. mr. P.P.T. (Paul) Bovend'eert (vice-voorzitter)
- Em. prof. dr. mr. T.A. (Theo) de Roos
- Prof. dr. P.H.J. (Peter) Essers
- Prof. dr. mr. A.L.B (Aurelia) Colombi Ciacchi
- Dr. mr. W.H.F.M. (Wouter) Cortenraad LLM
- Prof. dr. mr. G.E. (Gerrit) van Maanen
- V.A. (Veerle) van Waarde LLB
- R.P.M.G. (Robert) van den Boorn LLB
- D.H. (Danielle) Arnold LLB
- Prof. mr. dr. P. (Peggy) Valcke
- Prof. dr. L.J. (Larissa) van den Herik

Cluster II

- Em. prof. dr. mr. R. (Roel) Fernhout (voorzitter)
- Prof. dr. J. (Jan) Struiksma (vice-voorzitter)
- Em. prof. dr. G.P.M.F. (Gerard) Mols
- Prof. dr. B.E. (Barbara) Reinhartz
- Prof. dr. M.G. (Michael) Faure
- Prof. dr. R.G. (Rainer) Prokisch
- Prof. dr. A.A.H. (Aukje) van Hoek
- Prof. dr. M.B.M. (Marco) Loos
- Prof. dr. J.B. (Hanneke) Spath
- V.A. (Veerle) van Waarde LLB
- R.P.M.G. (Robert) van den Boorn LLB
- D.H. (Danielle) Arnold LLB
- Prof. dr. A.A. (Antoon) Quaedvlieg

Cluster III

- Em. prof. mr. A.F.M. (Adriaan) Dorresteyn (voorzitter)
- Prof. mr. E. (Elies) van Sliedregt (vice-voorzitter)
- Prof. dr. R.A. (Ramses) Wessel
- Prof. dr. mr. A.J.C. (Adrienne) de Moor-van Vugt
- Em. prof. mr. L.C. (Laurens) Winkel
- Em. prof. mr. drs. H.P.A.M. (Henk) van Arendonk
- Dr. D. (Dominique) Sluijsmans
- V.A. (Veerle) van Waarde LLB
- R.P.M.G. (Robert) van den Boorn LLB
- D.H. (Danielle) Arnold LLB
- Prof. M. (Manuel) Desantes Real
- Prof. dr. A.A. (Antoon) Quaedvlieg
- Prof. dr. Y. (Yves) Jorens
- Dr. mr. S.A. (Sonja) Kruisinga
- Prof. mr. H.N. (Harriët) Schelhaas

Voor elk bezoek binnen een cluster werd vervolgens een subpanel aangesteld, gebaseerd op de expertise en beschikbaarheid van panelleden en rekening houdend met mogelijke belangenverstrengeling. Voor de beoordeling van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Maastricht bestond het panel uit de volgende leden:

- Em. prof. mr. A.F.M. (Adriaan) Dorresteijn (voorzitter)
- Prof. mr. E. (Elies) van Sliedregt (vice-voorzitter)
- Prof. dr. R.A. (Ramses) Wessel
- Prof. mr. dr. A.J.C. (Adrienne) de Moor-van Vugt
- Em. prof. mr. L.C. (Laurens) Winkel
- Em. prof. mr. drs. H.P.A.M. (Henk) van Arendonk
- D.H. (Danielle) Arnold LLB
- Prof. M. (Manuel) Desantes Real (referent)
- Prof. dr. Y. (Yves) Jorens

Coördinatie en secretarissen

Dr. Fiona Schouten was uitvoerend coördinator van de visitatie Rechtsgeleerdheid, drs. Linda te Marvelde supervisor en Marcella van Schie MA projectondersteuner. Voor cluster I traden drs. José van Zwieten (UvA, VU) en dr. Marianne van der Weiden (EUR, Nyenrode) op als secretaris, voor cluster II Adrienne Wieldraaijer-Huijzer MA (UL) en dr. Floor Meijer (TiU en UU) en voor cluster III drs. Renate Prenen (UM, OU, RU en RUG). Daarnaast was Fiona Schouten voor de bezoeken aan de UvA, EUR, UM en RU tweede secretaris vanwege parallelsessies in het programma en aan de RUG vanwege voorgenomen naamswijzigingen van opleidingen.

Consistentie en ijking

De consistentie in de beoordeling binnen en tussen de drie clusters werd op diverse manieren geborgd:

1. De coördinator van QANU was bij elk bezoek aanwezig bij de start van elk visitatiebezoek en bij het opstellen van de eindoordelen;
2. De coördinator was bij het eerste bezoek in ieder subcluster aanwezig;
3. Er vonden ijkingsoverleggen plaats op vrijdag 8 december 2017 en 6 april 2018 waarin voorzitters, vice-voorzitters, studentleden en de coördinator van QANU werkwijze en beoordeling bespraken;
4. De voorzitters waren in ieder geval bij één bezoek buiten hun eigen cluster als toehoorder aanwezig;
5. De student-panelleden rouleerden; zij namen deel aan ten minste één bezoek in elk cluster;
6. Voorafgaand aan de bezoeken vond er op 29 augustus 2017 een overleg plaats tussen coördinator en secretarissen, waarin de werkwijze werd besproken.

Vorbereiding

Op 23 maart 2017 werden de voorzitters van de drie panels gezamenlijk door QANU geïnformeerd over de werkwijze tijdens de visitatie Rechtsgeleerdheid, de beoordelingskaders en de bezoekplanning. Daarbij spraken zij ook over wederzijdse afstemming en onderlinge communicatie. De voorzitters kwamen naar aanleiding hiervan tot een gezamenlijke richtlijn voor hun werkwijze bij de scriptieselectie en tot een omschrijving van aard en aantal van de vakken die tijdens de bezoeken door de opleidingen ter inzage werden gegeven.

Alle leden van de drie panels kwamen op 19 juni 2017 bijeen voor een startvergadering. Tijdens die bijeenkomst werden de panelleden geïnformeerd over de van toepassing zijnde beoordelingskaders en de planning van de bezoeken. De panelleden reflecteerden ook op de inhoud en het gebruik van het domeinspecifiek referentiekader voor de visitatiegroep (zie bijlage 2).

In de aanloop naar het visitatiebezoek aan de Universiteit Maastricht stelden coördinator en panelvoorzitter een selectie samen van eindwerken van de te beoordelen opleidingen. Deze

eindwerken werden gekozen uit een lijst van afgestudeerden over 01/06/2015-01/05/2017. De selectie vond plaats volgens de Beoordelingsrichtlijn eindwerken van de NVAO. Daarbij hielden de coördinator en voorzitter rekening met variatie in onderwerpkeuze, afstudeervariant, begeleiding en beoordeling. Het panel bestudeerde deze selectie en de bijbehorende beoordelingsformulieren.

De coördinator stelde een bezoekprogramma op in overleg met de contactpersonen van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Dit bezoekprogramma is in dit rapport opgenomen als bijlage 5. De Faculteit der Rechtsgeleerdheid selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners die ter goedkeuring werden voorgelegd aan het panel en de coördinator.

Na ontvangst van de kritische reflectie controleerde de coördinator deze op kwaliteit en volledigheid alvorens haar ter bestudering naar het panel te sturen. De panelleden lazen de kritische reflectie en formuleerden op basis daarvan vragen en eerste bevindingen.

Bezoek

Het visitatiebezoek aan de Universiteit Maastricht vond plaats van 27-29 november 2017. Tijdens het bezoek bestudeerde het panel het ter inzage gevraagde materiaal. Een overzicht van dit materiaal is te vinden in bijlage 6. Het panel sprak met studenten en docenten, formeel en informeel verantwoordelijken, alumni en vertegenwoordigers van de opleidings- en examencommissie en. Tevens bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopspreekuur. Van die gelegenheid is geen gebruik gemaakt.

Het panel beëindigde het bezoek met een intern overleg om zijn voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van het bezoek gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin hij de voorlopige indrukken en algemene observaties van het panel presenteerde.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel. Dit legde de coördinator voor aan de panelleden. Na verwerking van hun commentaar en na akkoord van het panel stuurde de coördinator het rapport naar de Faculteit der Rechtsgeleerdheid met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De reactie van het bestuur op het conceptrapport werd voorgelegd aan de voorzitter van het panel en feitelijke onjuistheden werden op zijn verzoek gecorrigeerd. Vervolgens werd het rapport door het panel vastgesteld en toegestuurd aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid en aan het College van Bestuur van de Universiteit Maastricht.

Beslisregels

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een internationaal voorbeeld.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Masteropleiding Fiscaal Recht

Beoogde eindkwalificaties

Het panel stelt vast dat de eindkwalificaties van de masteropleiding Fiscaal Recht aansluiten bij de vereisten vanuit het vakgebied en passend zijn voor een academische opleiding op masterniveau. Het waardeert de twee specialisaties, Directe belastingen en Indirecte belastingen, die goed aansluiten op de behoeften vanuit de arbeidsmarkt.

Onderwijsleeromgeving

Volgens het panel zit het studieprogramma van de masteropleiding Fiscaal Recht zodanig in elkaar dat het studenten in staat stelt de eindkwalificaties van de opleiding te behalen. Naast vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, besteedt het voldoende aandacht aan de academische, wetenschappelijke en professionele vorming van studenten. Het panel heeft in het bijzonder waardering voor de link met de praktijk binnen de opleiding. De capaciteitsgroep Belastingrecht onderhoudt sterke banden met de beroepspraktijk. Daarbij vindt voortdurend uitwisseling plaats over actuele ontwikkelingen en behoeften in de praktijk. Er wordt gewerkt met aan de praktijk ontleende casus en opdrachten. Studenten krijgen veelvuldig de mogelijkheid hun kennis en inzichten toe te passen en daarbij hun juridische en academische vaardigheden te versterken.

Het panel stelt vast dat de opleiding voldoende samenhangend en studeerbaar is. Het noemt in dit kader veel waardering te hebben voor de sterke samenhang in het programma van Fiscaal Recht, dat mede geborgd wordt door een goede onderlinge afstemming binnen de capaciteitsgroep Belastingrecht. Het panel is ook tevreden over de inhoud en opzet van de afzonderlijke blokken. Voorts heeft het waardering voor de probleemgestuurde aanpak in het onderwijs. Het ziet een aantal positieve effecten ervan, zoals de nauwe betrokkenheid van studenten en staf en de stimulering van actief en samenwerkend leren. Het tutorschap voor alle docenten, inclusief de hoogleraren, ziet het panel als landelijke *best practice*. Het panel ziet evenwel ook een uitdaging in het laten meevolueren van het didactisch model met de ontwikkelingen in de juridische beroepsuitoefening en opleidingen. Het stelt vast dat dit de aandacht heeft binnen de faculteit. Ten aanzien van het honoursonderwijs en andere extracurriculaire mogelijkheden blijkt dat deze thans weinig samenhangend en zichtbaar zijn voor studenten. Het panel beveelt aan het extracurriculaire onderwijs meer te stroomlijnen en te zorgen voor heldere informatie richting studenten.

Het panel acht de rendementen van de opleiding acceptabel, maar voor verbetering vatbaar. Het vraagt aandacht voor factoren die de studievoortgang van studenten in negatieve zin kunnen beïnvloeden. Ten eerste constateert het panel dat, mede vanwege de programmering van de blokken, de februari-instroom niet altijd even goed uitpakt. Studenten stappen halverwege het jaar in een rijdende trein en hebben soms moeite met de inhoudelijke aansluiting. Verder stelt het panel vast dat veel masterstudenten vertraging oplopen bij het thesistrject, hetgeen mede wordt veroorzaakt door beperkte sturing vanuit de opleidingen. Het panel beveelt aan de februari-instroom te bezien in het licht van de studeerbaarheid en de huidige opzet van de masterthesis aan te scherpen. Een ander aandachtspunt betreft het verschil in community-vorming tussen de Nederlandstalige en Engelstalige opleidingen. Het panel acht een hechte en betrokken studentenpopulatie van groot belang voor een stimulerend onderwijsklimaat en moedigt het management aan hier verder beleid op te ontwikkelen.

Het panel is te spreken over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf en over de aandacht voor docentprofessionalisering binnen de opleiding. Er is sprake van een open sfeer waarin veel wordt afgestemd en samengewerkt. Het panel constateert dat de werkdruk van de staf terecht de aandacht heeft van het management.

Toetsing

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing en beoordeling van de masteropleiding Fiscaal Recht adequaat functioneert, in lijn met het facultaire toetsbeleid. De toetsen zijn inhoudelijk en wetenschappelijk van een voldoende masterniveau. De gebruikte toetsvormen zijn passend voor de inhoud en vormgeving van het curriculum. Het panel constateert wel een grote nadruk op schriftelijke eindtoetsen, hoewel studenten gedurende de blokken al diverse formatieve en/of summatieve opdrachten uitvoeren als papers, posters en presentaties. Het panel adviseert te bezien of het aandeel van tussentijdse opdrachten binnen de summatieve toetsing kan worden vergroot. Zo zou er nog meer variatie in de summatieve toetsing kunnen komen alsook een betere spreiding en/of vermindering van de docentbelasting. Volgens het panel zou het gezien het gehanteerde onderwijssysteem de moeite waard zijn te onderzoeken of bij enkele blokken afgezien kan worden van een eindtoets en te volstaan met tussentijdse summatieve toetsen.

De beoordeling van de masterthesis vindt op voldoende gedegen wijze plaats. Wel kunnen de gebruikte beoordelingsformulieren voor de eerste en tweede beoordelaar winnen aan transparantie en eenduidigheid, vooral wat betreft de beoordelingsschalen en de ruimte voor toelichting. Daarnaast adviseert het panel om de verantwoording van onderzoeksmethoden als afzonderlijk beoordelingscriterium toe te voegen. Voorts vraagt het panel aandacht voor de constatering dat studenten (in theorie) tot een voldoende tot ruim voldoende eindbeoordeling kunnen komen terwijl de onderliggende probleemstelling en/of structuurschets gebrekkig is. Het adviseert de begeleiding en beoordeling van het thesistrject op dit punt te heroverwegen.

De kwaliteitsborging van de tentaminering en examinering is voldoende. Het panel oordeelt positief over het functioneren van de examencommissie: zij draagt zichtbaar bij aan de kwaliteitszorg en -borging van de toetsing en beoordeling binnen de opleiding. Het panel moedigt de commissie aan tot structurele steekproefsgewijze controle van de eindwerken en is tevreden dat deze structurele controle per september 2017 is ingevoerd. Het merkt wel op dat de activiteiten van de commissie sterk gericht zijn op de toetsing en beoordelingen van afzonderlijke blokken en eindwerkstukken. Met het oog op borging van de realisatie van de eindkwalificaties, adviseert het panel om ook goed zicht te houden op de kwaliteit van toetsing op curriculumniveau.

Gerealiseerde eindkwalificaties

Naar het oordeel van het panel voldoen de eindwerkstukken van de masteropleiding Fiscaal Recht aan de eisen die mogen worden gesteld aan de eindwerken van een masteropleiding. Het kan zich vinden in de becijfering en stemt in met het inhoudelijke en wetenschappelijke niveau van de mastertheses. Het panel ziet wel ruimte voor verbetering, met name ten aanzien van de scherpte van de geformuleerde probleemstelling, de diepgang van de probleemanalyse en reflectie en de verantwoording van de onderzoeksmethodiek in de theses. Het constateert dat de gebruikte onderzoeksmethodiek veelal technisch-juridisch is en ondersteunt het voornemen van het facultair management om ruimte te scheppen voor bijvoorbeeld empirische methodiek. Verder vraagt het panel aandacht voor de grote variatie in de omvang van de theses. Alumni kijken met veel waardering terug op de door hen gevolgde studie; de opleiding vormde een goede basis voor hun verdere loopbanen.

Masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging

Beoogde eindkwalificaties

Het panel stelt vast dat de eindkwalificaties van de masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging aansluiten bij de vereisten vanuit het vakgebied en passend zijn voor een academische opleiding op masterniveau. Het panel is positief over het ambitieuze en multidisciplinaire profiel van de opleiding. Wel zou volgens het panel de multidisciplinaire benadering nadrukkelijker terug kunnen komen in de eindkwalificaties.

Onderwijsleeromgeving

Volgens het panel zit het studieprogramma van de masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging zodanig in elkaar dat het studenten in staat stelt de eindkwalificaties van de opleiding te behalen. Naast vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, besteedt het curriculum voldoende aandacht aan de academische, wetenschappelijke en professionele vorming van studenten. Het panel constateert met genoegen dat de juridische component in de afgelopen periode sterker is aangezet. Wel moet erop gelet worden dat studenten met een niet-juridische achtergrond goed bij kunnen blijven.

Het panel heeft waardering voor de link met de praktijk binnen de opleiding. Er wordt gewerkt met aan de praktijk ontleende casus en opdrachten. Studenten krijgen veelvuldig de mogelijkheid hun kennis en inzichten toe te passen en daarbij hun juridische en academische vaardigheden te versterken. Een *best practice* is volgens het panel het project Cold Cases, waarin studenten vastgelopen strafrechtelijke onderzoeken nogmaals tegen het licht te houden.

Het panel stelt vast dat de opleiding voldoende samenhangend en studeerbaar is. Het panel is ook tevreden over de inhoud en opzet van de afzonderlijke blokken. Voorts heeft het waardering voor de probleemgestuurde aanpak in het onderwijs. Het ziet een aantal positieve effecten ervan, zoals de nauwe betrokkenheid van studenten en staf en de stimulering van actief en samenwerkend leren. Het tutorschap voor alle docenten, inclusief de hoogleraren, ziet het panel als landelijke *best practice*. Het panel ziet evenwel ook een uitdaging in het laten mee-evolueren van het didactisch model met de ontwikkelingen in de juridische beroepsuitoefening en opleidingen. Het stelt vast dat dit de aandacht heeft binnen de faculteit. Ten aanzien van het honoursonderwijs en andere extracurriculaire mogelijkheden blijkt dat deze thans weinig samenhangend en zichtbaar zijn voor studenten. Het panel beveelt aan het extracurriculaire onderwijs meer te stroomlijnen en te zorgen voor heldere informatie richting studenten.

Het panel acht de rendementen voor verbetering vatbaar. Het vraagt aandacht voor factoren die de studievoortgang van studenten in negatieve zin kunnen beïnvloeden. Ten eerste constateert het panel dat, mede vanwege de programmering van de blokken, de februari-instroom niet altijd even goed uitpakt. Studenten stappen halverwege het jaar in een rijdende trein en hebben soms moeite met de inhoudelijke aansluiting. Verder stelt het panel vast dat veel masterstudenten vertraging oplopen bij het thesistrject, hetgeen mede wordt veroorzaakt door beperkte sturing vanuit de opleidingen. Het panel beveelt aan de februari-instroom te bezien in het licht van de studeerbaarheid en de huidige opzet van de masterthesis aan te scherpen. Een ander aandachtspunt betreft het verschil in community-vorming tussen de Nederlandstalige en Engelstalige opleidingen. Het panel acht een hechte en betrokken studentenpopulatie van groot belang voor een stimulerend onderwijsklimaat en moedigt het management aan hier verder beleid op te ontwikkelen.

Het panel is te spreken over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf en over de aandacht voor docentprofessionalisering binnen de opleiding. Er is sprake van een open sfeer waarin veel wordt afgestemd en samengewerkt. Het panel constateert dat de werkdruk van de staf terecht de aandacht heeft van het management.

Toetsing

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing en beoordeling van de masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging adequaat functioneert, in lijn met het facultaire toetsbeleid. De toetsen zijn inhoudelijk en wetenschappelijk van een voldoende masterniveau. De gebruikte toetsvormen zijn passend voor de inhoud en vormgeving van het programma. Het panel constateert wel een grote nadruk op schriftelijke eindtoetsen, hoewel studenten gedurende de blokken al diverse formatieve en/of summatieve opdrachten uitvoeren als papers, posters en presentaties. Het panel adviseert te bezien of het aandeel van tussentijdse opdrachten binnen de summatieve toetsing kan worden vergroot. Zo zou er nog meer variatie in de summatieve toetsing kunnen komen alsook een betere spreiding en/of vermindering van de docentbelasting. Volgens het panel zou het gezien het

gehanteerde onderwijssysteem de moeite waard zijn te onderzoeken of bij enkele blokken afgezien kan worden van een eindtoets en te volstaan met tussentijdse summatieve toetsen.

De beoordeling van de masterthesis vindt op voldoende gedegen wijze plaats. Wel kunnen de gebruikte beoordelingsformulieren voor de eerste en tweede beoordelaar winnen aan transparantie en eenduidigheid, vooral wat betreft de beoordelingsschalen en de ruimte voor toelichting. Daarnaast adviseert het panel om de verantwoording van onderzoeksmethoden als afzonderlijk beoordelingscriterium toe te voegen. Voorts vraagt het panel aandacht voor de constatering dat studenten (in theorie) tot een voldoende tot ruim voldoende eindbeoordeling kunnen komen terwijl de onderliggende probleemstelling en/of structuurschets gebrekkig is. Het adviseert de begeleiding en beoordeling van het thesistrject op dit punt te heroverwegen.

De kwaliteitsborging van de tentaminering en examinering is voldoende. Het panel oordeelt positief over het functioneren van de examencommissie: zij draagt zichtbaar bij aan de kwaliteitszorg en -borging van de toetsing en beoordeling binnen de opleidingen. Het panel moedigt de commissie aan tot structurele steekproefsgewijze controle van de eindwerken en is tevreden dat deze structurele controle per september 2017 is ingevoerd. Het merkt wel op dat de activiteiten van de commissie sterk gericht zijn op de toetsing en beoordelingen van afzonderlijke blokken en eindwerkstukken. Met het oog op borging van de realisatie van de eindkwalificaties, adviseert het panel om ook goed zicht te houden op de kwaliteit van toetsing op curriculumniveau.

Gerealiseerde eindkwalificaties

Naar het oordeel van het panel voldoen de eindwerkstukken van de masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging aan de eisen die mogen worden gesteld aan de eindwerken van een masteropleiding. Het kan zich vinden in de becijfering en stemt in met het inhoudelijke en wetenschappelijke niveau van de masterthesen. Het panel ziet wel ruimte voor verbetering, met name ten aanzien van de scherpte van de geformuleerde probleemstelling, de diepgang van de probleemanalyse en reflectie en de verantwoording van de onderzoeksmethodiek in de theses. Het constateert dat de gebruikte onderzoeksmethodiek veelal technisch-juridisch is en ondersteunt het voornemen van het facultair management om ruimte te scheppen voor bijvoorbeeld empirische methodiek. Verder vraagt het panel aandacht voor de grote variatie in de omvang van de theses. Alumni kijken met veel waardering terug op de door hen gevolgde studie; de masteropleiding vormt een goede basis voor hun verdere loopbanen.

Masteropleiding Nederlands Recht

Beoogde eindkwalificaties

Het panel stelt vast dat de eindkwalificaties van de masteropleiding Nederlands Recht aansluiten bij de vereisten vanuit het vakgebied en passend zijn voor een academische opleiding op masterniveau. Het merkt op dat de Engelse taalvaardigheid geen onderdeel uitmaakt van de eindkwalificaties van de opleiding. Met het oog op het belang van een goede beheersing van de Engelse taal in een toenemend internationale samenleving en rechtspraktijk en in het licht van de internationale profilering van de universiteit en faculteit, adviseert het panel om de eindkwalificaties op dit punt aan te passen.

Onderwijsleeromgeving

Volgens het panel zit het studieprogramma van de masteropleiding Nederlands Recht zodanig in elkaar dat het studenten in staat stelt de eindkwalificaties van de opleidingen te behalen. Naast vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, besteden de programma's voldoende aandacht aan de academische, wetenschappelijke en professionele vorming van studenten. Het panel heeft waardering voor de link met de praktijk binnen de opleiding. Er wordt gewerkt met aan de praktijk ontleende casus en opdrachten. Studenten krijgen veelvuldig de mogelijkheid hun kennis en inzichten toe te passen en daarbij hun juridische en academische vaardigheden te versterken.

Het panel stelt vast dat de opleiding voldoende samenhangend en studeerbaar is. Het is gecharmeerd van de keuze voor vier specialisaties met per specialisatie vijf verplichte vakken. Dit komt de

samenhang ten goede. Het panel is ook tevreden over de inhoud en opzet van de afzonderlijke blokken. Voorts heeft het waardering voor de probleemgestuurde aanpak in het onderwijs. Het ziet een aantal positieve effecten ervan, zoals de nauwe betrokkenheid van studenten en staf en de stimulering van actief en samenwerkend leren. Het tutorschap voor alle docenten, inclusief de hoogleraren, ziet het panel als landelijke *best practice*. Het panel ziet evenwel ook een uitdaging in het laten mee-evolueren van het didactisch model met de ontwikkelingen in de juridische beroepsuitoefening en opleidingen. Het stelt vast dat dit de aandacht heeft binnen de faculteit. Ten aanzien van het honoursonderwijs en andere extracurriculaire mogelijkheden blijkt dat deze thans weinig samenhangend en zichtbaar zijn voor studenten. Het panel beveelt aan het extracurriculaire onderwijs meer te stroomlijnen en te zorgen voor heldere informatie richting studenten.

Het panel acht de rendementen voor verbetering vatbaar. Het vraagt aandacht voor factoren die de studievoortgang van studenten in negatieve zin kunnen beïnvloeden. Ten eerste constateert het panel dat, mede vanwege de programmering van de blokken, de februari-instroom niet altijd even goed uitpakt. Studenten stappen halverwege het jaar in een rijdende trein en hebben soms moeite met de inhoudelijke aansluiting. Verder stelt het panel vast dat veel masterstudenten vertraging oplopen bij het thesistrject, hetgeen mede wordt veroorzaakt door beperkte sturing vanuit de opleidingen. Het panel beveelt aan de februari-instroom te bezien in het licht van de studeerbaarheid en de huidige opzet van de masterthesis aan te scherpen. Een ander aandachtspunt betreft het verschil in community-vorming tussen de Nederlandstalige en Engelstalige opleidingen. Het panel acht een hechte en betrokken studentenpopulatie van groot belang voor een stimulerend onderwijsklimaat en moedigt het management aan hier verder beleid op te ontwikkelen.

Het panel is te spreken over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf en over de aandacht voor docentprofessionalisering binnen de opleiding. Er is sprake van een open sfeer waarin veel wordt afgestemd en samengewerkt. Het panel constateert dat de werkdruk van de staf terecht de aandacht heeft van het management.

Toetsing

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing en beoordeling van de masteropleiding Nederlands Recht adequaat functioneert, in lijn met het facultaire toetsbeleid. De toetsen zijn inhoudelijk en wetenschappelijk van een voldoende masterniveau. De gebruikte toetsvormen zijn passend voor de inhoud en vormgeving van het programma. Het panel constateert wel een grote nadruk op schriftelijke eindtoetsen, hoewel studenten gedurende de blokken al diverse formatieve en/of summatieve opdrachten uitvoeren als papers, posters en presentaties. Het panel adviseert te bezien of het aandeel van tussentijdse opdrachten binnen de summatieve toetsing kan worden vergroot. Zo zou er nog meer variatie in de summatieve toetsing kunnen komen alsook een betere spreiding en/of vermindering van de docentbelasting. Volgens het panel zou het gezien het gehanteerde onderwijssysteem de moeite waard zijn te onderzoeken of bij enkele blokken afgezien kan worden van een eindtoets en te volstaan met tussentijdse summatieve toetsen.

De beoordeling van de masterthesis vindt op voldoende gedegen wijze plaats. Wel kunnen de gebruikte beoordelingsformulieren voor de eerste en tweede beoordelaar winnen aan transparantie en eenduidigheid, vooral wat betreft de beoordelingsschalen en de ruimte voor toelichting. Daarnaast adviseert het panel om de verantwoording van onderzoeksmethoden als afzonderlijk beoordelingscriterium toe te voegen. Voorts vraagt het panel aandacht voor de constatering dat studenten (in theorie) tot een voldoende tot ruim voldoende eindbeoordeling kunnen komen terwijl de onderliggende probleemstelling en/of structuurschets gebrekkig is. Het adviseert de begeleiding en beoordeling van het thesistrject op dit punt te heroverwegen.

De kwaliteitsborging van de tentaminering en examinering is voldoende. Het panel oordeelt positief over het functioneren van de examencommissie: zij draagt zichtbaar bij aan de kwaliteitszorg en -borging van de toetsing en beoordelingen binnen de opleiding. Het panel moedigt de commissie aan tot structurele steekproefsgewijze controle van de eindwerken en is tevreden dat deze structurele controle per september 2017 is ingevoerd. Het merkt wel op dat de activiteiten van de commissie

sterk gericht zijn op de toetsing en beoordelingen van afzonderlijke blokken en eindwerkstukken. Met het oog op borging van de realisatie van de eindkwalificaties, adviseert het panel om ook goed zicht te houden op de kwaliteit van toetsing op curriculumniveau.

Gerealiseerde eindkwalificaties

Volgens het panel voldoen de eindwerkstukken van de masteropleiding Nederlands Recht aan de eisen die mogen worden gesteld aan de eindwerken van een masteropleiding. Het kan zich vinden in de becijfering en stemt in met het inhoudelijke en wetenschappelijke niveau van de mastertheses. Het panel ziet wel ruimte voor verbetering, met name ten aanzien van de scherpte van de geformuleerde probleemstelling, de diepgang van de probleemanalyse en reflectie en de verantwoording van de onderzoeksmethodiek in de theses. Het constateert dat de gebruikte onderzoeksmethodiek veelal technisch-juridisch is en ondersteunt het voornemen van het facultair management om ruimte te scheppen voor bijvoorbeeld empirische methodiek. Verder vraagt het panel aandacht voor de grote variatie in de omvang van de theses. Alumni kijken met veel waardering terug op de door hen gevolgde studie; de masteropleiding vormde een goede basis voor hun verdere loopbanen.

Masteropleiding Recht en Arbeid

Beoogde eindkwalificaties

Het panel stelt vast dat de eindkwalificaties van de masteropleiding Recht en Arbeid aansluiten bij de vereisten vanuit het vakgebied en passend zijn voor een academische opleiding op masterniveau. Het panel waardeert de afstudeerrichting Arbeid en Gezondheid. De combinatie van arbeidsrecht en gezondheidsrecht maakt deze opleiding uniek. Het panel merkt op dat de Engelse taalvaardigheid geen onderdeel uitmaakt van de eindkwalificaties van de opleiding. Met het oog op het belang van een goede beheersing van de Engelse taal in een toenemend internationale samenleving en rechtspraktijk en in het licht van de internationale profilering van de universiteit en faculteit, adviseert het panel om de eindkwalificaties op dit punt aan te passen.

Onderwijsleeromgeving

Het panel stelt vast dat het studieprogramma van de masteropleiding Recht en Arbeid zodanig in elkaar zit dat het studenten in staat stelt de eindkwalificaties van de opleiding te behalen. Naast vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, besteedt het curriculum voldoende aandacht aan de academische, wetenschappelijke en professionele vorming van studenten. Het panel heeft waardering voor de link met de praktijk binnen de opleiding. Er wordt gewerkt met aan de praktijk ontleende casus en opdrachten. Studenten krijgen veelvuldig de mogelijkheid hun kennis en inzichten toe te passen en daarbij hun juridische en academische vaardigheden te versterken. Het panel is in positieve zin het geïntegreerde blok Geschillen in de onderneming opgevallen. Dit blok omvat een onderhandelingsspel dat studenten de gelegenheid biedt diverse vaardigheden te oefenen.

Het panel stelt vast dat de opleiding voldoende samenhangend en studeerbaar is. Het panel is ook tevreden over de inhoud en opzet van de afzonderlijke blokken. Voorts heeft het waardering voor de probleemgestuurde aanpak in het onderwijs. Het ziet een aantal positieve effecten ervan, zoals de nauwe betrokkenheid van studenten en staf en de stimulering van actief en samenwerkend leren. Het tutorschap voor alle docenten, inclusief de hoogleraren, ziet het panel als landelijke *best practice*. Het panel ziet evenwel ook een uitdaging in het laten mee-evolueren van het didactisch model met de ontwikkelingen in de juridische beroepsuitoefening en opleidingen. Het stelt vast dat dit de aandacht heeft binnen de faculteit. Ten aanzien van het honoursonderwijs en andere extracurriculaire mogelijkheden blijkt dat deze thans weinig samenhangend en zichtbaar zijn voor studenten. Het panel beveelt aan het extracurriculaire onderwijs meer te stroomlijnen en te zorgen voor heldere informatie richting studenten.

Het panel acht de rendementen voor verbetering vatbaar. Het vraagt aandacht voor factoren die de studievoortgang van studenten in negatieve zin kunnen beïnvloeden. Ten eerste constateert het panel dat, mede vanwege de programmering van de blokken, de februari-instroom niet altijd even

goed uitpakt. Studenten stappen halverwege het jaar in een rijdende trein en hebben soms moeite met de inhoudelijke aansluiting. Verder stelt het panel vast dat veel masterstudenten vertraging oplopen bij het thesistraject, hetgeen mede wordt veroorzaakt door beperkte sturing vanuit de opleidingen. Het panel beveelt aan de februari-instroom te bezien in het licht van de studeerbaarheid en de huidige opzet van de masterthesis aan te scherpen. Een ander aandachtspunt betreft het verschil in community-vorming tussen de Nederlandstalige en Engelstalige opleidingen. Het panel acht een hechte en betrokken studentenpopulatie van groot belang voor een stimulerend onderwijsklimaat en moedigt het management aan hier verder beleid op te ontwikkelen.

Het panel is te spreken over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf en over de aandacht voor docentprofessionalisering binnen de opleiding. Er is sprake van een open sfeer waarin veel wordt afgestemd en samengewerkt. Het panel constateert dat de werkdruk van de staf terecht de aandacht heeft van het management.

Toetsing

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing en beoordeling van de masteropleiding Recht en Arbeid adequaat functioneert, in lijn met het facultaire toetsbeleid. De toetsen zijn inhoudelijk en wetenschappelijk van een voldoende masterniveau. De gebruikte toetsvormen zijn passend voor de inhoud en vormgeving van het programma. Het panel constateert wel een grote nadruk op schriftelijke eindtoetsen, hoewel studenten gedurende de blokken al diverse formatieve en/of summatieve opdrachten uitvoeren als papers, posters en presentaties. Het panel adviseert te bezien of het aandeel van tussentijdse opdrachten binnen de summatieve toetsing kan worden vergroot. Zo zou er nog meer variatie in de summatieve toetsing kunnen komen alsook een betere spreiding en/of vermindering van de docentbelasting. In de opleiding Recht en Arbeid gebeurt dit al door middel van een groepsportfolio in enkele blokken. Volgens het panel zou het gezien het gehanteerde onderwijssysteem de moeite waard zijn te onderzoeken of bij enkele blokken afgezien kan worden van een eindtoets en te volstaan met tussentijdse summatieve toetsen.

De beoordeling van de masterthesis vindt op voldoende gedegen wijze plaats. Wel kunnen de gebruikte beoordelingsformulieren voor de eerste en tweede beoordelaar winnen aan transparantie en eenduidigheid, vooral wat betreft de beoordelingschalen en de ruimte voor toelichting. Daarnaast adviseert het panel om de verantwoording van onderzoeksmethoden als afzonderlijk beoordelingscriterium toe te voegen. Voorts vraagt het panel aandacht voor de constatering dat studenten (in theorie) tot een voldoende tot ruim voldoende eindbeoordeling kunnen komen terwijl de onderliggende probleemstelling en/of structuurschets gebrekkig is. Het adviseert de begeleiding en beoordeling van het thesistraject op dit punt te heroverwegen.

De kwaliteitsborging van de tentaminering en examinering is voldoende. Het panel oordeelt positief over het functioneren van de examencommissie: zij draagt zichtbaar bij aan de kwaliteitszorg en -borging van de toetsing en beoordeling binnen de opleiding. Het panel moedigt de commissie aan tot structurele steekproefsgewijze controle van de eindwerken en is tevreden dat deze structurele controle per september 2017 is ingevoerd. Het merkt wel op dat de activiteiten van de commissie sterk gericht zijn op de toetsing en beoordelingen van afzonderlijke blokken en eindwerkstukken. Met het oog op borging van de realisatie van de eindkwalificaties, adviseert het panel om ook goed zicht te houden op de kwaliteit van toetsing op curriculumniveau.

Gerealiseerde eindkwalificaties

Naar het oordeel van het panel voldoen de eindwerkstukken van de masteropleiding Recht en Arbeid aan de eisen die mogen worden gesteld aan de eindwerken van een masteropleiding. Het kan zich vinden in de becijfering en stemt in met het inhoudelijke en wetenschappelijke niveau van de mastertheses. Het panel ziet wel ruimte voor verbetering, met name ten aanzien van de scherpheid van de geformuleerde probleemstelling, de diepgang van de probleemanalyse en reflectie en de verantwoording van de onderzoeksmethodiek in de theses. Het constateert dat de gebruikte onderzoeksmethodiek veelal technisch-juridisch is en ondersteunt het voornemen van het facultair management om ruimte te scheppen voor bijvoorbeeld empirische methodiek. Verder vraagt het

panel aandacht voor de grote variatie in de omvang van de theses. Alumni kijken met veel waardering terug op de door hen gevolgde studie; de masteropleiding vormde een goede basis voor hun verdere loopbanen.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Masteropleiding Fiscaal Recht

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende

Algemeen eindoordeel voldoende

Masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende

Algemeen eindoordeel voldoende

Masteropleiding Nederlands Recht

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende

Algemeen eindoordeel voldoende

Masteropleiding Recht en Arbeid

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing	voldoende
Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende

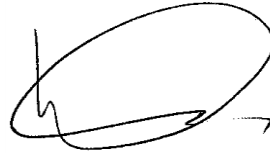
Algemeen eindoordeel voldoende

De voorzitter en de secretaris van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 02/07/2018

Em. prof. mr. A.F.M. (Adriaan) Dorresteijn

Drs. R.L. (Renate) Prenen

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

Organisatie van het onderwijs

De Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Maastricht biedt drie bacheloropleidingen, acht masteropleidingen en twee post-initiële masteropleidingen aan die zijn beoordeeld in het kader van de clustervisitatie Rechtsgeleerdheid (2017-2018). Elke opleiding heeft een programmacoördinator, die verantwoordelijk is voor de samenhang, afstemming en studeerbaarheid van die opleiding. De programmacoördinatoren zijn gepositioneerd onder een opleidingsdirecteur, die verantwoordelijk is voor de kwaliteit van het onderwijs in alle dertien bachelor- en masteropleidingen en leiding geeft aan de stafafdeling Educational Development and Information Technology (EDIT). De academische staf is op basis van juridische discipline georganiseerd in zogenaamde capaciteitsgroepen. De faculteit kent er zes: Privaatrecht, Publiekrecht, Strafrecht en Criminologie, Fiscaal Recht, Internationaal en Europees Recht en Grondslagen en Methoden van het Recht. Capaciteitsgroepen leveren staf voor de verschillende onderwijsonderdelen per opleiding. De capaciteitsgroepvoorzitters, de opleidingsdirecteur en de directeur van het onderzoeksinstituut METRO vormen het managementteam, dat met regelmaat vergadert met het faculteitsbestuur en de faculteitsdirecteur. Er zijn drie opleidingscommissies voor de reguliere opleidingen, namelijk de opleidingscommissie Fiscaal Recht voor de Engelstalige en Nederlandstalige fiscale opleidingen, de opleidingscommissie Nederlands Recht voor de overige Nederlandstalige opleidingen en de opleidingscommissie European Law School voor de overige Engelstalige opleidingen. De opleidingscommissies vergaderen in beginsel gezamenlijk. Er is één gezamenlijke examencommissie voor alle reguliere opleidingen. De postinitiële opleidingen kennen een eigen opleidings- en examencommissie.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde eindkwalificaties tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Masteropleiding Fiscaal Recht

De masteropleiding Fiscaal Recht aan de Universiteit Maastricht is een eenjarige voltijdse opleiding (60 EC). Zoals beschreven in de kritische reflectie, bouwt het programma voort op en verdiept het de fiscaal juridische kennis en vaardigheden die zijn opgedaan in de bacheloropleiding Fiscaal Recht of vergelijkbare opleidingen. De masteropleiding beoogt de student verder academisch te vormen. Door de student kennis, vaardigheden en inzicht op het terrein van het nationale, internationale en Europese belastingrecht bij te brengen, is hij/zij in staat zelfstandig als fiscalist juridische beroepen uit te oefenen op academisch niveau, zoals dat van belastingadviseur, belastinginspecteur, beleidsmedewerker of wetenschappelijk onderzoeker. De masteropleiding kent twee specialisaties: Directe belastingen en Indirecte belastingen. De specialisatie Directe belastingen bereidt de student voor op de algemene Nederlandse belastingpraktijk en is nationaal georiënteerd, maar houdt oog voor de internationale en Europeesrechtelijke context. De specialisatie Indirecte belastingen biedt de mogelijkheid om meer specialistische kennis op te doen op het terrein van de btw, het douanerecht,

accijnzen en de fiscale aspecten van internationale handel. Deze specialisatie wordt aangeboden in samenwerking met Tilburg University, de Vrije Universiteit Amsterdam en de Universiteit Leiden. De opleiding heeft, gelet op de doelstellingen, zes eindkwalificaties geformuleerd (zie bijlage 3a). Het panel stelt vast dat eindkwalificaties voldoen aan de vereisten zoals opgenomen in het domeinspecifiek referentiekader en aansluiten bij de Dublin-descriptoren voor academische masteropleidingen. Ook constateert het panel dat de opleiding in combinatie met de bacheloropleiding Fiscaal Recht aansluit bij de eisen van het civiel effect en de eisen die de beroepsorganisatie Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) stelt. Het panel waardeert dat studenten kunnen kiezen tussen een specialisatie in directe of in indirecte belastingen. Op de arbeidsmarkt is de laatste jaren een steeds grotere vraag naar specialisten in de indirecte belastingen. Met de indirecte variant wordt daar goed op ingespeeld, waarbij de samenwerking met andere universiteiten voldoende volume en expertise creëert om een tot een dergelijke specialistische afstudeerrichting te kunnen komen.

Masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging

De eenjarige voltijdse masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging (FCR) omvat 60 EC. Zij wordt zowel in een Nederlandse als in een Engelstalige variant (onder de naam Forensics, Criminology and Law; afgekort als FCL) aangeboden. Volgens de kritische reflectie staat in de masteropleiding een multidisciplinaire benadering van misdaad en strafrechtspleging centraal. De doelstelling van de masteropleiding is het verbreden van inzicht in de juridische beroepsuitoefening en in de plaats en rol van de strafrechtspleging binnen hedendaagse maatschappelijke ontwikkelingen. De opleiding onderscheidt zich van andere masteropleidingen in de criminologie met een specialisatie in de (forensische) opsporing. De nadruk ligt niet zozeer op misdaadanalyse en methodische aspecten van de opsporing als wel op door de vraag hoe de forensische disciplines en het recht elkaar over en weer beïnvloeden. De master behoort dan ook, anders dan de criminologieopleidingen, tot het juridische domein.

De masteropleiding FCR/FCL beoogt studenten op te leiden en academisch te vormen die over discipline-overstijgende kennis beschikken over (de achtergronden en oorzaken van en reactie op) criminaliteit, relevante ontwikkelingen binnen de (strafrechts)pleging en daarbinnen opererende forensische disciplines. Ook dienen zij in hun toekomstige werkveld de verbinding te kunnen leggen tussen het normatieve kader van de jurist enerzijds en het begrippenkader en de denkpatronen van wetenschappelijke vertegenwoordigers van forensische disciplines anderzijds. De opleiding heeft deze doelstellingen vertaald in vijf eindkwalificaties (zie bijlage 3a).

Het panel stelt vast dat de eindkwalificaties in lijn zijn met de Dublin-descriptoren en de vereisten zoals geformuleerd in het domeinspecifiek referentiekader. Het is te spreken over het ambitieuze profiel van de opleiding. De opleiding heeft een duidelijke visie op het vakgebied en de ontwikkelingen daarbinnen alsook op de beoogde aansluiting op de praktijk. Het panel heeft veel waardering voor de multidisciplinaire benadering van de opleiding. Wel merkt het op dat deze onvoldoende specifiek terugkomt in de eindkwalificaties, die niet helder inzichtelijk maken welke disciplines in de opleiding aan de orde worden gesteld. Het beveelt dan ook aan om het multidisciplinaire karakter van de opleiding in de eindkwalificaties te expliciteren.

Masteropleiding Nederlands Recht

De masteropleiding Nederlands Recht wordt aangeboden als een voltijdse opleiding (60 EC). Zij omvat vier specialisaties: Privaatrecht, Handels- en Ondernemingsrecht, Staats- en Bestuursrecht en Strafrecht. Zoals uit de kritische reflectie blijkt, bouwt het programma voort op en verdiept het de juridische kennis en vaardigheden die zijn opgedaan in de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid of in opleidingen van vergelijkbaar niveau. De masteropleiding beoogt de student verder academisch te vormen en kennis, vaardigheden en inzicht op het terrein van het recht bij te brengen met het doel de student in staat te stellen zelfstandig te opereren in algemeen juridische beroepen, inclusief beroepen die civiel effect vereisen. De afgestudeerde heeft daarbij niet enkel kennis en begrip van het Nederlandse recht, maar ook van het Europese en internationale recht waar dat van belang is voor het eigen rechtstelsel, veelal in vergelijking met leerstukken en rechtsfiguren in de omringende

landen. De geografische ligging van Maastricht is daarbij bevorderlijk voor een grensoverschrijdende aanpak. De opleiding heeft, gelet op de doelstelling die zij wenst te bereiken, vijf eindkwalificaties geformuleerd. Deze zijn opgenomen in bijlage 3a.

Het panel concludeert dat de eindkwalificaties voldoen aan de (inter)nationale vereisten zoals verwoord in het domeinspecifiek referentiekader. Ook stelt het panel vast dat deze passend zijn voor een academische opleiding op masterniveau. Een aandachtspunt betreft de beheersing van de Engelse taal. Het is het panel opgevallen dat de Engelse taalvaardigheid geen onderdeel uitmaakt van de eindkwalificaties. De eindkwalificaties van de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid zijn op dit punt ambitieuzer verwoord. Daarin is opgenomen dat de student in staat dient te zijn de Engelse taal te gebruiken in een juridische context. Het panel zou verwachten, mede gezien de internationale profilering van zowel de universiteit als faculteit, dat de masteropleiding in dit opzicht zou voortborduren op de bacheloropleiding. Om als jurist goed inzetbaar te zijn en te blijven in een toenemende complexe en internationale samenleving, acht het panel een gedegen beheersing van de Engelse taal van groot belang. Het adviseert dan ook de eindtermen hierop aan te passen.

Masteropleiding Recht en Arbeid

De masteropleiding Recht en Arbeid (60 EC) wordt in een voltijdsprogramma van één jaar aangeboden. Volgens de kritische reflectie is het doel van de opleiding een brug te slaan tussen wetenschappelijk onderzoek en maatschappelijke ontwikkelingen op het brede terrein van recht en arbeid. De master speelt in op de in de beroepspraktijk levende behoefte aan afgestudeerden die complexe problemen op het terrein van arbeid en gezondheid respectievelijk arbeid en onderneming vanuit verschillende invalshoeken kunnen analyseren en die leerstukken die tot verschillende rechtsgebieden behoren, in onderlinge samenhang kunnen bezien. De opleiding beoogt studenten wetenschappelijk te vormen en de nodige kennis, vaardigheden en inzicht in het recht bij te brengen, zodat zij succesvol kunnen instromen in een PhD-traject en in staat zijn tot zelfstandige beroepsuitoefening in een aanverwante functie. De opleiding biedt twee specialisaties: Arbeid en gezondheid en Arbeid en onderneming. Gelet op dit profiel en deze ambities heeft de opleiding vijf eindkwalificaties geformuleerd (bijlage 3a).

Het panel stelt vast dat de eindkwalificaties voldoen aan de (inter)nationale standaarden. Wel merkt het panel ook hier op dat beheersing van de Engelse taal opgenomen zou moeten worden in de eindkwalificaties. Het panel is van mening dat de twee richtingen goed aansluiten bij de behoeften in het werkveld. Het is in het bijzonder gecharmeerd van de specialisatie Arbeid en Gezondheid. Met de combinatie van gezondheidsrecht en arbeidsrecht is deze volgens het panel onderscheidend.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de eindkwalificaties van de masteropleidingen Fiscaal Recht, Forensica, Criminologie en Rechtspleging, Nederlands Recht en Recht en Arbeid aansluiten bij de vereisten vanuit het vakgebied en passend zijn voor een academische opleiding op masterniveau. Het panel waardeert de twee specialisaties binnen Fiscaal Recht, Directe belastingen en Indirecte belastingen, die goed aansluiten op de behoeften vanuit de arbeidsmarkt. Ook is er waardering voor de afstudeerrichting Arbeid en Gezondheid van de masteropleiding Recht en Arbeid. De combinatie van arbeidsrecht en gezondheidsrecht maakt deze opleiding uniek. Voorts is het panel positief over het ambitieuze en multidisciplinaire profiel van de masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging. Wel zou volgens het panel de multidisciplinaire benadering nadrukkelijker terug kunnen komen in de eindkwalificaties. Een ander aandachtspunt betreft de ontwikkeling van Engelse taalvaardigheden. Het panel merkt op dat de Engelse taalvaardigheid geen onderdeel uitmaakt van de eindkwalificaties van de masteropleidingen Nederlands Recht en Recht en Arbeid. Met het oog op het belang van een goede beheersing van de Engelse taal in een toenemend internationale samenleving en rechtspraktijk en in het licht van de internationale profilering van de universiteit en faculteit, adviseert het panel om de eindkwalificaties op dit punt aan te passen.

Conclusie

Masteropleiding Fiscaal Recht: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Masteropleiding Nederlands Recht: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Masteropleiding Recht en Arbeid: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Inhoud programma en samenhang

Masteropleiding Fiscaal Recht

De masteropleiding Fiscaal Recht is rechtstreeks toegankelijk voor studenten met een bachelor Fiscaal Recht dan wel Fiscale Economie. Studenten met een andere vooropleiding dienen een relatief zware toelatingstoets te doen, omdat voldoende voorkennis op fiscaal terrein noodzakelijk is. De instroom ligt rond de 60 studenten per jaar. De masteropleiding bestaat uit zes perioden. In periode 1, 2, 4 en 5 volgen studenten steeds twee blokken van elk 6 EC. De derde en zesde periode zijn bestemd voor de masterthesis (12 EC). Binnen de masteropleiding Fiscaal Recht worden vier blokken als kernblokken aangemerkt. Deze blokken hebben betrekking op belastingheffing op grote ondernemingen. Afhankelijk van de gekozen specialisatie gaat de student zich in andere blokken verder verdiepen en specialiseren. Studenten van de specialisatie Directe belastingen hebben in de eerste blokperiode de mogelijkheid om te kiezen tussen twee blokken, namelijk European Value Added Tax of Ondernemingsrecht. In periode 5 kunnen studenten twee keuzeblokken kiezen uit het blokkenaanbod van andere Maastrichtse masteropleidingen of een stage lopen. De specialisatie Indirecte belastingen omvat vijf verplichte blokken, inclusief de vier kernblokken. Verder dienen studenten minimaal twee vakken te volgen uit het aanbod van de partneruniversiteiten (Universiteit Leiden, Tilburg University en Vrije Universiteit) en kunnen zij het resterende blok invullen met een vak naar keuze uit het aanbod van de partneruniversiteiten of andere Maastrichtse masteropleidingen. Voor beide specialisaties geldt dat studenten de masterthesis dienen te schrijven op het terrein van de specialisatie. Een overzicht van het programma is opgenomen in bijlage 4a.

Het panel is tevreden over de inhoud en opzet van de opleiding. Het programma is van adequaat masterniveau en sluit aan op de eindkwalificaties. De hoofdgebieden van het fiscale vakgebied komen in voldoende mate aan de orde in de verschillende verplichte kernblokken. Verder voorzien de twee specialisaties in diverse mogelijkheden om tot verbreding en/of verdieping te komen. In de opleiding is tevens voldoende aandacht voor de academische en juridische vaardigheden van studenten. Op diverse plekken in het programma dienen studenten bijvoorbeeld jurisprudentie en literatuur te vinden en te analyseren, casus methodisch op te lossen, een beroepschrift te schrijven, en schriftelijk en mondeling te presenteren. Studenten volgen daarbij verschillende Engelstalige blokken. Waar het de wisselwerking tussen onderzoek en onderwijs betreft, benadrukken de geïnterviewde docenten dat de diverse blokken zijn ingebed in het lopende fiscale onderzoek aan de faculteit. Ook besteedt

men in het onderwijs regelmatig aandacht aan actuele en fiscale (technologische) ontwikkelingen (blockchain en Paradise Papers) en ethische vraagstukken. De link met de beroepspraktijk is sterk. Regelmatig bespreekt de staf het onderwijsprogramma met werkveldvertegenwoordigers. Daarnaast treden in extracurriculaire masterclasses gastdocenten op die werkzaam zijn in de beroepspraktijk. Verder wordt door middel van jaarlijkse bijeenkomsten contact gehouden met alumni. Zo vindt ook uitwisseling plaats over actuele ontwikkelingen in de beroepspraktijk. Het alumni-netwerk zorgt daarnaast voor nieuwe (extracurriculaire) stagemogelijkheden en nieuwe werkplekken voor afgestudeerden.

Het panel is positief over de samenhang van het programma. Het constateert dat de twee specialisaties een samenhangend pakket aan blokken omvatten. Het panel waardeert dat tijdens de jaarlijkse onderwijs- en onderzoeksdagen van de capaciteitsgroep Belastingrecht de masteropleiding inhoudelijk wordt geëvalueerd. Hierbij wordt onder andere expliciet aandacht besteed aan de aansluiting van de blokken op elkaar, wordt overlap voorkomen en vindt afstemming plaats met betrekking tot de werklast van de studenten.

Masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging

Studenten met een juridische bacheloropleiding hebben rechtstreeks toegang tot de masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging. Dat geldt ook voor studenten met een universitaire bachelor- of masteropleiding Criminologie. Wil men vanuit een andere bachelor-, master- of hbo-opleiding instromen, dan dient men in beginsel een toelatingstoets te doen. Per jaar starten rond de 60 à 70 studenten met de opleiding. De masteropleiding omvat zes periodes met acht blokken van elk 6 EC (2 blokken per periode) en een masterthesis (12 EC). De derde en zesde periode zijn bedoeld voor de masterthesis. De opleiding bestaat uit twee tracks: een Nederlandstalige en een Engelstalige. De Nederlandstalige track bevat vier verplichte blokken. Verder dienen studenten twee blokken te kiezen uit een aanbod van acht en hebben ze twee vrije keuzeblokken. De Engelstalige track bestaat uit zes verplichte blokken en twee vrije-keuzeblokken. De vrije-keuzeblokken kunnen de studenten van beide tracks onder andere invullen met blokken uit het aanbod van de andere masterprogramma's aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Bijlage 4a omvat een overzicht van het programma.

Het panel concludeert dat het programma zodanig is vormgegeven dat het studenten in staat stelt de eindkwalificaties van de opleiding te behalen. De gekozen structuur garandeert dat studenten in ruime mate kennis en inzicht verwerven in de criminaliteitsproblematiek, de (strafrechts)pleging en de daarop inwerkende invloed vanuit diverse forensische disciplines. Dat geldt voor beide tracks. Zoals toegelicht in de kritische reflectie, is de inhoud van de blokken, die de vorige visitatiecommissie als te weinig juridisch kwalificeerde, zodanig omgebogen dat de juridische component in elk van die blokken vergroot is en beter zichtbaar is gemaakt terwijl tegelijkertijd de rechtenstudenten van vanaf het begin vertrouwd worden gemaakt met empirische onderzoeksmethoden die zij voor hun scriptie nodig hebben. Het panel acht deze exercitie geslaagd. Wel begreep het uit gesprekken tijdens het visitatiebezoek dat studenten met een niet-juridische achtergrond soms moeite hebben met de juridisch georiënteerde vakken en onderzoeksmethoden. Zij zouden gebaat zijn bij wat meer begeleiding bij het wegwerken van eventuele deficiënties (zie tevens studeerbaarheid).

Binnen de opleiding is er veel aandacht voor de verwerving van vaardigheden. In de diverse blokken dienen studenten bijvoorbeeld mondeling en schriftelijk te argumenteren en kritisch te reflecteren, samen te werken aan opdrachten en/of een (poster)presentatie te verzorgen. Er is een goede aansluiting van de opleiding op de beroepspraktijk. In vrijwel elk blok wordt door middel van gastcolleges of excursies de studenten de mogelijkheid geboden om een indruk te krijgen van actuele ontwikkelingen in de beroepspraktijk en van de rollen die in die praktijk te vervullen zijn. Ook worden studenten aangemoedigd om stages te volgen of mee te doen aan pleitwedstrijden en worden zij betrokken bij tal van extracurriculaire activiteiten, zoals thema-avonden en bijeenkomsten met alumni. Het project Cold Cases biedt een selecte groep studenten de gelegenheid om onderzoeksvaardigheden op te doen aan de hand van een concreet opsporingsdossier. Studenten gaan daarbij strafrechtelijke onderzoeken die om uiteenlopende redenen zijn 'vastgelopen' nogmaals

tegen het licht houden. Dit project vindt plaats in samenwerking met de Nationale Politie, eenheid Limburg, en het parket Limburg van het openbaar ministerie. Studenten kunnen deelname aan dit project, alsook aan een door de faculteit erkende pleitwedstrijd, inbrengen als keuzeblok. Zoals bleek uit het gesprek met studenten, worden deze activiteiten door hen zeer gewaardeerd. Ook het panel is hier positief over.

Masteropleiding Nederlands Recht

Zoals beschreven in de kritische reflectie, heeft het merendeel van de studenten dat instroomt in de master Nederlands Recht een bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid als vooropleiding. Via een strenge toelatingstoets kunnen ook afgestudeerden van andere dan juridische wetenschappelijke bacheloropleidingen en gekwalificeerde afgestudeerden van het hbo worden toegelaten. Het aantal instromers per jaar varieert tussen de 100 en 160. Het programma van de masteropleiding Nederlands Recht heeft met ingang van 2013-2014 een iets andere invulling gekregen dan daarvoor. Mede naar aanleiding van de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie is geprobeerd meer samenhang te creëren en anderzijds de keuzemogelijkheden voor studenten optimaal in te richten. Het programma bestaat uit acht blokken van elk 6 EC en een masterscriptie (12 EC). Zes blokken zijn direct gekoppeld aan de opleiding, twee blokken mogen ook uit andere juridische opleidingen gekozen worden.

Alle studenten in de masteropleiding Nederlands Recht volgen in de vernieuwde opzet het verplichte blok Rechtshandeling en overeenkomst. Daarnaast volgen studenten vijf blokken uit het totale aanbod van de master Nederlands Recht, waaronder, gelet op het Maastrichtse profiel, minimaal één blok op het gebied van het Europese recht, het internationale recht of de rechtsvergelijking. De overige twee blokken kunnen gekozen worden uit het aanbod van andere masterprogramma's aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Ook kunnen studenten een stage lopen of aan een pleitwedstrijd of onderzoeksproject meedoen. Studenten kunnen ook voor een specialisatie kiezen op het gebied van het privaatrecht, het handels- en ondernemingsrecht, het staats- en bestuursrecht of het strafrecht. Naast het blok Rechtshandeling en overeenkomst kiezen studenten in een specialisatie vijf specialisatie-gebonden blokken. De overige twee blokken mogen worden gekozen uit het aanbod van andere masteropleidingen aan de faculteit. Zie ook het programmaoverzicht in bijlage 3a.

Het panel is te spreken over de inhoud en vormgeving van het programma. Het vindt het verplicht stellen van het blok Rechtshandeling en overeenkomst voor alle studenten een goede keuze: zo doorlopen alle afgestudeerden ten minste één civielrechtelijk leerstuk systematisch op abstract-juridisch niveau. Deze exercitie komt tevens in andere rechts- en wetenschapsgebieden van pas. Ook komt het de samenhang van de masteropleiding ten goede. Tijdens het visitatiebezoek begreep het panel dat studenten strafrecht de relevantie van het vak voor hun eigen specialisatie niet altijd zien, en dat hieraan tegemoet wordt gekomen door studenten in dit blok in de toekomst netwerkanalyses te laten maken. Het vindt dat een goede zaak. Verder is het panel gecharmeerd van de keuze voor vier specialisaties met per specialisatie vijf verplichte vakken. Op deze wijze volgen de studenten een compact en goed doordacht vakkenpakket én zijn er voldoende mogelijkheden voor studenten om vorm te geven aan persoonlijke ambities, capaciteiten en interesses. Studenten kunnen ook zelf hun programma samenstellen. Zij zijn wel verplicht minimaal één blok op het terrein van Europees Recht, Internationaal Recht of Rechtsvergelijking te kiezen.

Een positief punt van de opleiding is de verbinding met de praktijk. Juristen uit de praktijk hebben in toenemende mate een rol in het onderwijs. In vrijwel alle blokken wordt de student voorbereid op onderwerpen waarmee hij of zij na het afstuderen te maken kan krijgen. Bij het blok Insolventierecht in de specialisatie Handels- en ondernemingsrecht krijgen studenten bijvoorbeeld achtereenvolgens college van curatoren, faillissementsadvocaten en een Rechter-Commissaris, waarna studenten in kleine groepen aan de slag gaan met een relevante casus. Ten aanzien van de ontwikkeling van academische en juridische vaardigheden merkt het panel op dat de opleiding daar voldoende aandacht aan besteedt. Bij de specialisatie Staats- en bestuursrecht is een specifieke vaardighedenlijn ontwikkeld, hetgeen het panel waardeert. Ook in de andere specialisaties is veel

aandacht voor vaardigheden, zoals juridisch argumenteren, discussiëren, presenteren en onderhandelen.

Masteropleiding Recht en Arbeid

De meeste studenten die instromen in de masteropleiding Recht en Arbeid hebben een bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid afgerond. Ook studenten van andere dan juridische bacheloropleidingen en afgestudeerden van het hbo kunnen zich kwalificeren via een strenge toelatingstoets. Het aantal instromende studenten per jaar varieert tussen de 30 en 50. De masteropleiding Recht en Arbeid bestaat uit zes perioden met acht blokken van elk 6 EC (2 per periode) en een masterthesis (12 EC). De derde en zesde periode zijn bedoeld voor de masterthesis. De opleiding kent twee specialisaties: Arbeid en gezondheid en Arbeid en onderneming. Beide specialisaties omvatten zes verplichte blokken, waaronder de gezamenlijke blokken Arbeidsrecht en Sociale zekerheid. De twee keuzeblokken kunnen studenten van beide specialisaties invullen met blokken van andere masteropleidingen aan de juridische faculteit. In de keuzeruimte mag ook een stage worden gevolgd, mits die voldoende aanknopingspunten heeft met en inhoudelijk past bij de masteropleiding. In bijlage 3a is een programmaoverzicht opgenomen.

Het panel concludeert dat de opleiding adequaat is vormgegeven. De inhoud is van voldoende masterniveau en sluit goed aan op de eindkwalificaties. De specialisaties kennen een duidelijke samenhang en opbouw in het programma met de verplichte blokken aan het begin. Er is in de opleiding veel aandacht voor het toepassen van opgedane kennis en inzicht, zo veel mogelijk aan de hand van opdrachten uit de praktijk, alsook voor het ontwikkelen van diverse vaardigheden zoals schriftelijke en mondelinge uitdrukkingsvaardigheden. Zoals de studenten toelichtten in gesprek met het panel, dienen zij in bijna elk vak casus op te lossen. Ook krijgen zij regelmatig (groeps)opdrachten, oefenrechtbanksessies en andere simulaties. Als voorbeeld noemden zij het afsluitende onderhandelingspel van het blok Geschillen in de onderneming. In dit simulatiespel dienen studenten gedurende een dag te onderhandelen over een overname van een onderneming, waarbij ondernemingsrechtelijke en arbeidsrechtelijke thema's in combinatie moeten worden aangepakt. Volgens de studenten komen in deze simulatie de diverse vaardigheden mooi samen. Ook het panel waardeert deze simulatie.

Extracurriculaire mogelijkheden

Ten aanzien van het honoursonderwijs en andere extracurriculaire mogelijkheden, blijkt dat er diverse initiatieven zijn. Zo is er voor masterstudenten een facultair aanvullend research programma (12 EC) voor talentvolle studenten. Verder kunnen masterstudenten van verschillende programma's deelnemen aan diverse extracurriculaire seminars en lezingen die door de stafleden worden georganiseerd. Het panel heeft waardering voor de diverse initiatieven. Wel is het panel van mening dat deze thans te weinig samenhangend en zichtbaar zijn voor studenten. Zo bleek uit de gesprekken met studenten en alumni dat veel van hen hier niet aan deelnemen respectievelijk deelnamen en dat zij ook niet altijd goed op de hoogte waren van alle mogelijkheden. Volgens het panel zou het goed zijn als er meer lijn komt in het extracurriculaire aanbod alsook in de informatievoorziening richting studenten.

Werkvormen

Zoals beschreven in de kritische reflectie, is het onderwijs aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid opgezet vanuit principes van probleemgestuurd onderwijs. Concreet betekent dit dat studenten juridische vraagstukken en authentieke casus gezamenlijk moeten oplossen om actief kennis te verwerven. Studenten leren in kleinschalige groepen onder begeleiding van een docent, de tutor, deze vraagstukken en casus gezamenlijk te analyseren, zoveel mogelijk gebruik makend van reeds aanwezige kennis. Leerdoelen – die in de onderwijsgroep zelf of voorafgaand aan de bijeenkomst worden geformuleerd – vormen de leidraad voor individuele studie. Onderwijsgroepen hebben een centrale plaats in het facultaire onderwijs. Deze hebben een maximale grootte van 19 studenten in de masteropleidingen.

Het panel heeft tijdens het bezoek uitgebreid gesproken met het management, de docenten, de studenten en de alumni over de vormgeving van probleemgestuurd onderwijs. Het constateerde een aantal positieve elementen van de probleemgestuurde aanpak, zoals de nauwe betrokkenheid van studenten en staf en de stimulering van contextueel, coöperatief en constructief leren. De tutorgroepen zijn waardevol in het structureren van de zelfstudie van studenten. Ook bieden ze studenten de mogelijkheid tot gedachtewisseling met medestudenten over het geleerde en tot het krijgen van persoonlijke aandacht en feedback van de inhoudsdeskundigen oftewel de tutores. Het panel heeft veel waardering voor het feit dat alle stafleden, dus ook hoogleraren, in beginsel tutores zijn en noemt dit een landelijke *best practice*. Het panel constateerde echter ook dat probleemgestuurd onderwijs arbeidsintensief is en bijdraagt aan een hoge werkdruk onder de staf (zie tevens Personeel).

Het opleidingsmanagement benadrukte in gesprek met het panel dat het probleemgestuurde onderwijs goede uitgangspunten heeft die nog steeds actueel zijn, maar dat het onderwijsmodel ook mee moet evolueren om te voorkomen dat het vernieuwingen belemmert. Toekomstige beroepen vragen om andere kennis en vaardigheden; een en ander zal impact hebben op de inrichting van het onderwijs. Het panel deelt deze mening en constateert dat de toekomstbestendigheid van het probleemgestuurd onderwijsmodel de aandacht heeft. Het panel constateert voorts met genoegen dat er binnen de faculteit diverse vernieuwende initiatieven zijn met betrekking tot de gebruikte werkvormen, zoals het toepassen van kennisclips (korte digitale *weblectures*) in het onderwijs. Verder constateert het panel naar tevredenheid dat er binnen de verschillende masteropleidingen voldoende wordt gevarieerd met de werkvormen. Onder meer door het gebruik van casus, groepsopdrachten, gastcolleges door deskundigen uit de praktijk, oefenrechtbanksessies en andere simulaties worden studenten uitgedaagd om opgedane kennis en inzicht toe te passen en zo op een actieve wijze met de te beheersen stof om te gaan.

Studeerbaarheid

Het panel concludeert op basis van de informatie in de kritische reflectie en gesprekken met studenten, alumni en staf dat de masteropleidingen Fiscaal Recht, Forensica, Criminologie en Rechtspleging, Nederlands Recht en Recht en Arbeid voldoende studeerbaar zijn. Diverse maatregelen dragen daar in positieve zin aan bij. De opleidingen hebben een strenge toelatingstoets die studenten moeten maken die niet over de vereiste vooropleiding beschikken voor rechtstreekse toelating. Verder maken de opleidingen werk van een evenwichtige spreiding van het onderwijs en de toetsing over het jaar. De studiebelasting is onderdeel van blokevaluaties en bij geconstateerde problemen volgt actie. Geïnterviewde studenten en alumni gaven aan dat de opleidingen goed haalbaar zijn. Zij ervaren geen struikelblokken. Zij benadrukken qua studievoortgang veel te hebben (gehad) aan de begeleiding door tutores. Ook meldden zij dat er binnen de faculteit studieadviseurs beschikbaar zijn voor advisering en ondersteuning van studenten.

Het panel heeft waardering voor deze maatregelen. Het merkt tegelijkertijd op dat de rendementen vrij laag zijn. Zo lagen de rendementscijfers nominaal plus één jaar van de oktoberinstroom studiejaar 2014-2015 van de Nederlandstalige masteropleidingen tussen de 29% (masteropleiding Rechtsgeleerdheid) en 59% (Fiscaal Recht). Uit de diverse gesprekken met studenten en alumni blijkt dat deze cijfers grotendeels verklaard worden door het feit dat veel studenten bewust ervoor kiezen om langer over hun studie te doen. Zij doen er bijvoorbeeld een tweede studie naast, volgen extra vakken of lopen één of meerdere stages in aanvulling op hun reguliere programma. Het panel heeft hier begrip voor: deze extra activiteiten vergroten duidelijk de arbeidskansen van studenten. Het noemt de uitwerking ervan op de rendementen desalniettemin zorgelijk.

Het panel constateert daarbij dat er factoren zijn die de studievoortgang van studenten in negatieve zin kunnen beïnvloeden. Zo stelt het panel vast dat de opleidingen twee instroommomenten kennen, namelijk september en februari, terwijl de basisblokken veelal in het eerste semester staan geprogrammeerd. Zoals uit de gesprekken met studenten en alumni bleek, is het voor studenten soms lastig om halverwege het academisch jaar in te stromen. Dit geldt vooral voor instroom van buiten de Universiteit Maastricht: de betreffende studenten hebben naast inhoudelijke

aansluitingsproblemen meestal ook tijd nodig om te wennen aan het probleemgestuurde onderwijsmodel. De staf liet hierover weten het februari-instroommoment niet alleen te hebben ingevoerd om de Maastrichtse bachelorstudenten beter te kunnen bedienen, maar ook om meer masterstudenten te kunnen trekken. Hier en daar helpen docenten de studenten met het wegwerken van hun deficiënties door middel van masterclasses of individuele begeleiding. Deze verantwoordelijkheid wordt echter niet door alle docenten genomen. Het panel beveelt aan om per opleiding nog eens goed te kijken naar de consequenties van de februari-instroom voor de studeerbaarheid van het programma. Ook adviseert het om beleid te ontwikkelen omtrent het wegwerken van deficiënties en het zich snel thuis laten voelen van studenten van elders.

Het panel merkt verder op dat veel masterstudenten vertraging oplopen bij de masterthesis. Zoals uit de diverse gesprekken met de studenten en alumni blijkt, ligt in het traject het initiatief veelal sterk bij de student. Zij dienen de eerste stappen te zetten en zijn zelf verantwoordelijk voor het tijdig inleveren van hun thesis. Sommige studenten en alumni vinden dit prettig; zij ondervinden/ondervonden geen problemen bij hun thesisplanning en -voortgang. Andere studenten en alumni zijn/waren meer zoekende en zouden een duidelijker structuur met strakke deadlines waarderen. Het panel constateert dat de grote mate van zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid van studenten in het thesistrace nadelige gevolgen heeft voor de studievoortgang. Het beveelt aan om tot een aanscherping van het traject te komen. Het geeft daarbij in overweging om gebruik te maken van de *best practices* binnen de faculteit. Zo ziet het panel dat het thesistrace bij de post-initiële masteropleiding Intellectual Property Law and Knowledge Management, met vastgelegde feedback- en inlevermomenten, tot goede resultaten leidt. Ook de bacheloropleidingen Rechtsgeleerdheid, Fiscaal Recht en European Law School hanteren een vastomlijnd traject dat als inspiratiebron kan dienen. Overigens laten de geïnterviewde studenten en alumni weten over het algemeen zeer tevreden te zijn over de inhoudelijke begeleiding bij het schrijven van de thesis.

Voorts is het panel opgevallen dat er een verschil is in community-vorming tussen de Nederlandstalige en Engelstalige opleidingen binnen de faculteit. Over het algemeen zijn de Engelstalige opleidingen sterk internationaal gericht en trekken studenten vanuit de hele wereld. De buitenlandse studenten wonen veelal in Maastricht, brengen veel tijd door op de universiteit en ontwikkelen vaak extracurriculaire activiteiten. Het panel heeft tijdens het bezoek mogen ervaren dat dit tot een inspirerende en levendige gemeenschap leidt. De Nederlandstalige opleidingen trekken vooral regionale studenten. Deze studenten wonen veelal nog thuis en zijn minder frequent op de universiteit. Dit is van invloed op de groepsvorming onder en betrokkenheid van studenten. Het management lichtte toe zich bewust te zijn van de verschillen en na te denken over mogelijkheden om de community-vorming binnen en tussen opleidingen te bevorderen. Men denkt daarbij bijvoorbeeld aan de introductie van gezamenlijke projecten. Het panel vindt dit een goede zaak. Studievereniging Ouranos heeft al een bijdrage geleverd door het lidmaatschap open te stellen voor buitenlandse studenten en organiseert nu ook Engelstalige activiteiten. Volgens het panel is een hechte en betrokken studentenpopulatie van groot belang voor een stimulerend onderwijsklimaat. Het moedigt het management aan hier verder beleid op te ontwikkelen.

Personeel

Het panel heeft op basis van de informatie in de kritische reflectie de samenstelling van de staf bestudeerd. Ook heeft het panel tijdens het bezoek met het management, docenten en studenten gesproken over de kwaliteit en de kwantiteit van het personeel. Het panel is tevreden over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de docenten van de masteropleidingen Fiscaal Recht, Forensica, Criminologie en Rechtspleging, Nederlands Recht en Recht en Arbeid. Het waardeert het feit dat het overgrote deel van de staf gepromoveerd is. Hiermee is er sprake van een adequate wetenschappelijke verankering van de opleidingen.

Voorts vindt het panel het positief dat er veel aandacht en ruimte is voor docentprofessionalisering. Wetenschappelijk medewerkers moeten in het bezit zijn van een basiskwalificatie onderwijs. Begin 2017 bezat ongeveer 67% van de docenten Fiscaal Recht, 89% van de docenten Nederlands Recht,

87% van de docenten Forensica, Criminologie en Rechtspleging en 94% van de docenten Recht en Arbeid een basiskwalificatie onderwijs. Naast de onderwijskundige competenties die verworven worden in het kader van de basiskwalificatie onderwijs, kunnen medewerkers gebruik maken van cursussen om het eigen functioneren op onderwijskundig en/of technologisch gebied te verbeteren, afhankelijk van de eigen behoeften of mogelijkheden. De senior kwalificatie onderwijs is door enkele docenten behaald. Ze behoort tot de mogelijkheden en het behalen ervan wordt gestimuleerd. Studenten zijn over het algemeen heel tevreden over de docenten. Zij noemden ze zeer toegankelijk, betrokken en altijd bereid waar nodig te helpen.

Uit de diverse interviews met docenten en het management begreep het panel dat de werkdruk als hoog wordt ervaren. Volgens het panel is dit niet ongebruikelijk binnen de visitatiegroep Rechtsgeleerdheid. Het begreep echter dat men de werkdruk deels in verband brengt met het systeem van probleemgestuurd onderwijs, waarbij alle docenten, inclusief hoogleraren, ook als tutor worden ingezet. Studenten en docenten hebben veelvuldig en intensief contact, niet alleen binnen de geprogrammeerde onderwijstijd maar ook daarbuiten. Ook wordt het nakijken van toetsen als een contribuerende factor ervaren, mede omdat studenten snel resultaat en individuele feedback vragen en vaak ook krijgen. Voorts ziet het panel een verband met de versnippering van taken. De facultaire richtlijn voor de inzet van wetenschappelijke staf is 65% onderwijs versus 35% onderzoek. Veel docenten geven les in meerdere periodes en in verschillende opleidingen en zij geven aan te moeten schipperen met hun tijd om zowel aan hun onderwijs- als onderzoeksverplichtingen te kunnen voldoen.

Desgevraagd liet het management weten dat de werkdruk de aandacht heeft. Het probeert de druk te verminderen door middel van het stroomlijnen van programma's, de tijdelijke inzet van extra docenten en het gebruik van effectievere matching- en toelatingsprocedures. Op dit moment draait er een pilot met digitale toetsing. Nu worden veel antwoorden op toetsen nog handmatig geschreven. Onduidelijke handschriften vragen veel extra nakijktijd. Men verwacht dat digitale toetsing hier verlichting in kan bieden. Het panel acht dit een goed idee. Verder wil het in overweging geven (zie tevens Standaard 3) om te bezien in hoeverre tussentijdse opdrachten nog meer onderdeel kunnen uitmaken van de summatieve toetsing. Zo kunnen inspanningen tijdens de blokken al meewegen in het beoordelingsproces en ligt er minder nadruk op de eindtoetsing. Dit zou mogelijk tot een betere spreiding en/of vermindering van de werkdruk kunnen leiden.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de studieprogramma's van de masteropleidingen Fiscaal Recht, Forensica, Criminologie en Rechtspleging, Nederlands Recht en Recht en Arbeid zodanig in elkaar zitten dat deze studenten in staat stellen de eindkwalificaties van de opleidingen te behalen. Naast vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, besteden de curricula voldoende aandacht aan de academische, wetenschappelijke en professionele vorming van studenten. Ten aanzien van de masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging constateert het panel met genoegen dat de juridische component in de afgelopen periode sterker is aangezet. Wel moet erop gelet worden dat studenten met een niet-juridische achtergrond goed bij kunnen blijven.

Het panel heeft waardering voor de link met de praktijk binnen de opleidingen. Dit geldt in het bijzonder voor de masteropleiding Fiscaal Recht. De capaciteitsgroep Belastingrecht onderhoudt sterke banden met de beroepspraktijk. Daarbij vindt voortdurend uitwisseling plaats over actuele ontwikkelingen en behoeften in de praktijk. In alle programma's wordt er gewerkt met aan de praktijk ontleende casus en opdrachten. Studenten krijgen veelvuldig de mogelijkheid hun kennis en inzichten toe te passen en daarbij hun juridische en academische vaardigheden te versterken. Een *best practice* is volgens het panel het project Cold Cases in de masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging, waarin studenten vastgelopen strafrechtelijke onderzoeken nogmaals tegen het licht te houden. Verder is het panel in positieve zin het geïntegreerde blok Geschillen in de onderneming van de masteropleiding Recht en Arbeid opgevallen. Dit blok omvat een onderhandelings spel dat studenten de gelegenheid biedt diverse vaardigheden te oefenen.

Het panel stelt vast dat de opleidingen voldoende samenhangend en studeerbaar zijn. Het noemt in dit kader veel waardering te hebben voor de sterke samenhang in het programma van Fiscaal Recht, dat mede geborgd wordt door een goede onderlinge afstemming binnen de capaciteitsgroep Belastingrecht. Verder is het gecharmeerd van de keuze bij Nederlands Recht voor vier specialisaties met per specialisatie vijf verplichte vakken. Dit komt de samenhang ten goede. Het panel is ook tevreden over de inhoud en opzet van de afzonderlijke blokken. Voorts heeft het waardering voor de probleemgestuurde aanpak in het onderwijs. Het ziet een aantal positieve effecten ervan, zoals de nauwe betrokkenheid van studenten en staf en de stimulering van actief en samenwerkend leren. Het tutorschap voor alle docenten, inclusief de hoogleraren, ziet het panel als landelijke *best practice*. Het panel ziet evenwel ook een uitdaging in het laten mee-evoluëren van het didactisch model met de ontwikkelingen in de juridische beroepsuitoefening en opleidingen. Het stelt vast dat dit de aandacht heeft binnen de faculteit. Ten aanzien van het honoursonderwijs en andere extracurriculaire mogelijkheden blijkt dat deze thans weinig samenhangend en zichtbaar zijn voor studenten. Het panel beveelt aan het extracurriculaire onderwijs meer te stroomlijnen en te zorgen voor heldere informatie richting studenten.

Het panel acht de rendementen voor verbetering vatbaar. Het vraagt aandacht voor factoren die de studievoortgang van studenten in negatieve zin kunnen beïnvloeden. Ten eerste constateert het panel dat, mede vanwege de programmering van de blokken, de februari-instroom niet voor alle opleidingen even goed uitpakt. Studenten stappen halverwege het jaar in een rijdende trein en hebben soms moeite met de inhoudelijke aansluiting. Verder stelt het panel vast dat veel masterstudenten vertraging oplopen bij het thesistraject, hetgeen mede wordt veroorzaakt door beperkte sturing vanuit de opleidingen. Het panel beveelt aan de februari-instroom te bezien in het licht van de studeerbaarheid en de huidige opzet van de masterthesis aan te scherpen. Een ander aandachtspunt betreft het verschil in community-vorming tussen de Nederlandstalige en Engelstalige opleidingen. Het panel acht een hechte en betrokken studentenpopulatie van groot belang voor een stimulerend onderwijsklimaat en moedigt het management aan hier verder beleid op te ontwikkelen.

Het panel is te spreken over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf en over de aandacht voor docentprofessionalisering binnen de opleidingen. Er is sprake van een open sfeer waarin veel wordt afgestemd en samengewerkt. Het panel constateert dat de werkdruk van de staf terecht de aandacht heeft van het management.

Conclusie

Masteropleiding Fiscaal Recht: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Masteropleiding Nederlands Recht: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Masteropleiding Recht en Arbeid: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting:

De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk. De examencommissie van de opleiding borgt de kwaliteit van de tentaminering en examinering.

Bevindingen*Toetsing*

De faculteit beschikt over een toetsbeleid dat aansluit op het universitaire kader. Het toetsbeleid omvat onder andere een uitgewerkte visie op toetsing; regels, richtlijnen en procedures met betrekking tot het ontwerpen en uitvoeren van toetsen; regelingen toetsing op programmaniveau; beoordeling van eindwerkstukken; kwaliteitsborging van toetsing; en docentprofessionalisering. De toetsing en beoordeling binnen de masteropleidingen is in lijn met het toetsbeleid. Zoals uit de kritische reflectie blijkt, worden de meeste blokken in de Nederlandstalige masteropleidingen afgesloten met een bloktoets die bestaat uit essayvragen. Bij sommige blokken wordt er gewerkt met een mondelinge toets, een open-boek tentamen of een combinatie van een eindtoets en de beoordeling van een presentatie en/of schrijfofdracht of paper. Bij het vak Rechtshandeling en overeenkomst worden drie papers geschreven, waarbij bij de beoordeling van het volgend paper de feedback bij het eerdere paper wordt meegenomen. Bij de masteropleiding Recht en Arbeid wordt bij de verdiepende blokken tevens gewerkt met een groepsportfolio. Dit portfolio, waarin groepen van drie of vier studenten een uitwerking van de onderscheiden opdrachten in het desbetreffende blok neerleggen, hun samenwerking en inzet verantwoorden, en elkaar daarop beoordelen, vormt het uitgangspunt voor de toetsing. Naast het groepsportfolio worden per blokperiode ook een of meer individuele opdrachten beoordeeld en weegt inzet en participatie ook mee in de vaststelling van het eindcijfer.

Het panel is over het algemeen tevreden over de toetsing van zowel de masteropleiding Fiscaal Recht als de masteropleidingen Forensica, Criminologie en Rechtspleging, Nederlands Recht en Recht en Arbeid. Het constateert dat de diverse toetsen van adequaat niveau zijn. Er wordt gebruik gemaakt van relevante vraagstellingen en opdrachten. Het panel is ook tevreden over de gebruikte toetsvormen. Het noemt deze voldoende passend bij de inhoud en vormgeving van de blokken. Het panel constateert wel een grote nadruk op schriftelijke eindtoetsen, hoewel studenten gedurende de blokken al diverse formatieve en/of summatieve opdrachten uitvoeren als papers, posters en presentaties. Het panel adviseert te bezien of het aandeel van tussentijdse opdrachten binnen de summatieve toetsing kan worden vergroot. Zo zou er nog meer variatie in de summatieve toetsing kunnen komen alsook een betere spreiding en/of vermindering van de docentbelasting. Volgens het panel zou het gezien het gehanteerde onderwijssysteem de moeite waard zijn te onderzoeken of bij enkele blokken afgezien kan worden van een eindtoets en te volstaan met tussentijdse summatieve toetsen.

Uit de gesprekken met docenten en studenten blijkt dat er binnen de opleidingen veel aandacht is voor de kwaliteit van toetsing. Het panel waardeert dat er altijd afstemming plaatsvindt over de keuze voor de toetsvormen en dat de examencommissie dient in te stemmen met eventuele wijzigingen. Ook vindt het panel het positief dat er altijd meerdere docenten betrokken zijn bij het opstellen van toetsen. Een en ander komt de validiteit van toetsing ten goede. Studenten tonen zich tevreden over de toetsing. Door middel van informatie in de blokboeken en oefentoetsen, hebben zij van tevoren een goed beeld waarop ze zullen worden getoetst. Ook waarderen ze de feedback die zij krijgen van docenten naar aanleiding van gemaakte opdrachten en toetsen.

Masterthesis

Studenten sluiten hun opleiding af met een masterthesis (12 EC). In deze masterthesis verdiept de student een theoretisch vraagstuk op basis van een door hem of haar zelf gedefinieerde probleemstelling. Studenten dienen zelf met een onderwerp te komen en een eerste structuurschets

te maken. Veelal wijzen docenten tijdens bijeenkomsten wel op mogelijk interessante onderwerpen. Vervolgens gaan studenten naar de scriptiecoördinator, die hen koppelt aan een begeleider.

Naast de begeleider, tevens eerste beoordelaar, is er altijd een tweede beoordelaar bij de masterthesis betrokken. De thesis wordt beoordeeld op inhoud, vorm en taal- en schrijfvaardigheid. Ten behoeve van een transparante en objectieve beoordeling is een beoordelingsformulier opgesteld. Er zijn aparte formulieren voor de eerste en tweede beoordelaar. Wanneer de eerste en tweede beoordelaar een afwijkend oordeel hebben, treden zij in overleg. Indien zij niet tot overeenstemming kunnen komen, wordt een derde corrector ingeschakeld. Ook wordt een derde beoordelaar betrokken bij voorgestelde cijfers hoger dan negen.

Het panel noemt de wijze van beoordeling van de masterthesis voldoende gedegen en transparant. Wel vindt het panel het hanteren van verschillende schalen in de beoordelingsformulieren van de eerste en tweede beoordelaar, namelijk letters versus cijfers, niet heel inzichtelijk. Ook bieden de formulieren vrij weinig ruimte voor aanvullende opmerkingen en onderbouwingen, vooral het formulier van de tweede beoordelaar. Verder is het panel opgevallen dat de verantwoording van onderzoeksmethoden niet als criterium is opgenomen in het beoordelingsformulier. Het panel hecht veel waarde aan een goede onderzoeksverantwoording en beveelt dan ook aan die als expliciet criterium op te nemen.

Het panel merkt voorts op dat studenten bij een onvoldoende scherpe of een te ruime probleemstelling, toch toestemming kunnen krijgen verder te gaan met hun thesis. Hierdoor kan het (in theorie) voorkomen dat studenten uiteindelijk een voldoende tot ruim voldoende beoordeling krijgen voor de gehele masterthesis (zie tevens standaard 4) terwijl er sprake was van een gebrekkige probleemstelling en/of structuurschets. Volgens het panel is het van groot belang dat studenten leren om tot een adequate probleemstelling en structuurschets van de masterthesis te komen. Het panel adviseert de opleidingen hier nog eens kritisch naar te kijken.

Examencommissie

Er is een gezamenlijke examencommissie voor alle reguliere bachelor- en masteropleidingen van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. De commissie bestaat uit acht leden, inclusief een extern lid; daarnaast heeft de commissie structureel een toetsdeskundige als adviseur. De commissie is onder andere verantwoordelijk voor de kwaliteitsborging rond tentamens en examens. Verder benoemt de commissie examinatoren, behandelt zij individuele fraudezaken en individuele verzoeken van studenten, reikt zij getuigschriften uit, verleent zij vrijstellingen en regelt zij de afhandeling van beroepszaken en/of klachten over tentamens.

Het panel heeft tijdens het bezoek gesproken met vertegenwoordigers van de examencommissie. Het constateert op basis hiervan dat de formele taken en verantwoordelijkheden van de examencommissie adequaat zijn belegd en dat er sprake is van heldere afspraken en procedures. Het panel constateert voorts dat de commissie diverse initiatieven neemt om de kwaliteit van toetsen en eindwerkstukken te borgen. Zo toetst de examencommissie na iedere blokperiode aan de hand van toetsevaluaties of de inhoud en het niveau van de toetsing aansluit bij de inhoud en doelstellingen van een blok. Ook kijkt de commissie naar de toetsresultaten per blok. Bij afwijkende evaluatieresultaten of toetsuitkomsten volgt een gesprek met de betreffende blokcoördinator. Sinds het academisch jaar 2014-2015 is de examencommissie gestart met proactieve gesprekken, waarbij jaarlijks met drie à vier groepen docenten wordt gereflecteerd op de toetsing in hun blok. Eventuele knelpunten kunnen zo tijdig worden opgespoord en aangepakt.

Waar het de kwaliteitsborging van de eindwerkstukken betreft, blijkt dat de examencommissie is gestart met het nemen van steekproeven. Als pilot heeft men een aantal afgeronde bacheloressays opnieuw beoordeeld om te bezien of de werkstukken van voldoende niveau waren en of de cijfers voldoende herleidbaar waren. De commissie wil jaarlijks de beoordeling van mastertheses controleren door middel van steekproeven. Het panel is tevreden dat deze structurele controle per september 2017 is ingevoerd.

Het panel heeft waardering voor alle initiatieven en noemt de examencommissie een hardwerkende en proactieve commissie met veel aandacht voor haar eigen professionele ontwikkeling. Wel merkt het panel op dat de kwaliteitsborging vooral gericht is op de toetsing van de afzonderlijke blokken en eindwerkstukken. Met het oog op borging van de realisatie van de eindkwalificaties, is volgens het panel van groot belang dat de examencommissie ook goed zicht heeft op de kwaliteit van toetsing op curriculumniveau. Het gaat daarbij om de borging dat met het huidige onderwijs- en toetsprogramma alle eindkwalificaties van een opleiding worden getoetst en behaald. Het panel beveelt aan deze kwaliteitsborging op programmaniveau op korte termijn nader te concretiseren.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing en beoordeling van de masteropleidingen Fiscaal Recht, Forensica, Criminologie en Rechtspleging, Nederlands Recht en Recht en Arbeid adequaat functioneert, in lijn met het facultaire toetsbeleid. De toetsen zijn inhoudelijk en wetenschappelijk van een voldoende masterniveau. De gebruikte toetsvormen zijn passend voor de inhoud en vormgeving van de programma's. Het panel adviseert te bezien of het aandeel van tussentijdse opdrachten binnen de summatieve toetsing kan worden vergroot. Zo zou er nog meer variatie in de summatieve toetsing kunnen komen alsook een betere spreiding en/of vermindering van de docentbelasting. In de opleiding Recht en Arbeid gebeurt dit al door middel van een groepsportfolio in enkele blokken. Volgens het panel zou het gezien het gehanteerde onderwijssysteem de moeite waard zijn te onderzoeken of bij enkele blokken afgezien kan worden van een eindtoets en te volstaan met tussentijdse summatieve toetsen.

De beoordeling van de masterthesis vindt bij alle masteropleidingen op voldoende gedegen wijze plaats. Wel kunnen de gebruikte beoordelingsformulieren voor de eerste en tweede beoordelaar winnen aan transparantie en eenduidigheid, vooral wat betreft de beoordelingsschalen en de ruimte voor toelichting. Daarnaast adviseert het panel om de verantwoording van onderzoeksmethoden als afzonderlijk beoordelingscriterium toe te voegen. Voorts vraagt het panel aandacht voor de constatering dat studenten (in theorie) tot een voldoende tot ruim voldoende eindbeoordeling kunnen komen terwijl de onderliggende probleemstelling en/of structuurschets gebrekkig is. Het adviseert de begeleiding en beoordeling van het thesistraject op dit punt te heroverwegen.

De kwaliteitsborging van de tentaminering en examinering is voldoende. Het panel oordeelt positief over het functioneren van de examencommissie: zij draagt zichtbaar bij aan de kwaliteitszorg en -borging van de toetsing en beoordeling binnen de opleidingen. Het panel moedigt de commissie aan tot structurele steekproefsgewijze controle van de eindwerken en is tevreden dat deze structurele controle per september 2017 is ingevoerd. Het merkt wel op dat de activiteiten van de commissie sterk gericht zijn op de toetsing en beoordelingen van afzonderlijke blokken en eindwerkstukken. Met het oog op borging van de realisatie van de eindkwalificaties, adviseert het panel om ook goed zicht te houden op de kwaliteit van toetsing op curriculumniveau.

Conclusie

Masteropleiding Fiscaal Recht: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Masteropleiding Nederlands Recht: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Masteropleiding Recht en Arbeid: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de resultaten van tussentijdse en afsluitende toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Om inzicht te krijgen in het gerealiseerde eindniveau van de studenten heeft het panel voorafgaand aan de visitatie per masteropleiding 10 mastertheses, inclusief de bijbehorende beoordelingsformulieren, bestudeerd. Bij de selectie van de theses heeft het panel gelet op een goede spreiding van de cijfers.

Het panel kan zich vinden in de beoordeling en becijfering van de mastertheses. Het stelt vast dat de werkstukken van voldoende masterniveau zijn en dat afgestudeerden van de masteropleidingen Fiscaal Recht, Forensica, Criminologie en Rechtspleging, Nederlands Recht en Recht en Arbeid de beoogde eindkwalificaties behalen. Het panel is wel van oordeel dat er over de gehele linie ruimte is voor verbetering. Het trof bij alle opleidingen theses aan die er bovenuit sprongen: deze scripties waren veelal vlot leesbaar en bevatten een degelijk uitgewerkte problematiek en een eigen, goed onderbouwd standpunt. Het panel trof bij alle opleidingen echter ook theses aan die qua probleemstelling niet heel scherp waren. Ook was bij sommige theses de structuur niet duidelijk, waardoor de leesbaarheid werd bemoeilijkt. Verder zag het panel dat diverse theses sterk beschrijvend waren. Het miste bij deze werkstukken een meer diepgaande analyse en reflectie op de besproken problematiek. Ten aanzien van de gekozen onderzoeksmethodiek viel het panel op dat in diverse werkstukken weinig aandacht was voor de verantwoording van onderzoeksmethoden. Tot slot merkte het panel op dat er dat er grote variatie zichtbaar was in de omvang van de mastertheses. De facultaire norm is tienduizend woorden, maar het panel heeft diverse theses gezien die deze norm ver overschrijden, tot maar liefst vier keer. Desgevraagd lieten meerdere docenten weten enige overschrijding toe te staan, mits die de kwaliteit van het geschreven werk ten goede komt. De omvang zou wel beperkt moeten blijven tot maximaal een paar duizend woorden. Ook het panel is van mening dat de facultaire norm strakker gehanteerd zou kunnen worden en adviseert hier aandacht aan te besteden.

Het is het panel opgevallen dat qua onderzoeksmethodiek binnen de diverse masteropleidingen de nadruk ligt op een technisch-juridische benadering. Studenten studeren bijvoorbeeld af op een analyse van arresten of een wetsontwerp. Empirische onderzoeksmethoden worden niet of nauwelijks toegepast en gestimuleerd, terwijl deze binnen multidisciplinaire opleidingen als Forensica, Criminologie en Rechtspleging en Recht en Arbeid voor de hand liggen en van grote meerwaarde kunnen zijn. In de FCR-theses heeft het panel enkele voorbeelden van (deels) empirisch onderzoek aangetroffen. Desgevraagd lichtte het management toe dat dit punt de aandacht heeft. Men is bezig met de staf daar de nodige stappen in te zetten. Een aantal empirisch onderzoekers is vrijgesteld om het gebruik van dergelijke methoden verder tot ontwikkeling te brengen. Het panel ondersteunt dit van harte.

Het panel heeft tijdens het bezoek met veel genoegen gesproken met talentvolle en gedreven alumni van de Nederlandstalige masteropleidingen. Zij zijn veelal goed terechtgekomen en bekleden diverse relevante juridische functies. Afgestudeerden gaven aan met veel plezier en waardering terug te kijken op de door hen gevolgde masteropleiding. Zij benadrukten veel aan hun studie te hebben gehad en een goede aansluiting van de opleiding op de arbeidsmarkt te ondervinden. Diverse alumni lieten weten behoefte te hebben aan meer verbinding met elkaar en met de faculteit. De masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging kent een actief alumninetwerk en betreft alumni bij diverse activiteiten. Alumni van andere opleidingen zouden het waarderen als de faculteit hier een meer initiërende en stimulerende rol in zou vervullen.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de eindwerkstukken van de masteropleidingen Fiscaal Recht, Forensica, Criminologie en Rechtspleging, Nederlands Recht en Recht en Arbeid voldoen aan de eisen die mogen worden gesteld aan de eindwerken van een masteropleiding. Het kan zich vinden in de becijfering en stemt in met het inhoudelijke en wetenschappelijke niveau van de mastertheses. Het panel ziet wel ruimte voor verbetering, met name ten aanzien van de scherpheid van de geformuleerde probleemstelling, de diepgang van de probleemanalyse en reflectie en de verantwoording van de onderzoeksmethodiek in de theses. Het constateert dat de gebruikte onderzoeksmethodiek veelal technisch-juridisch is en ondersteunt het voornemen van het facultair management om ruimte te scheppen voor bijvoorbeeld empirische methodiek. Verder vraagt het panel aandacht voor de grote variatie in de omvang van de theses. Alumni kijken met veel waardering terug op de door hen gevolgde studies; de masteropleidingen vormen een goede basis voor hun verdere loopbanen.

Conclusie

Masteropleiding Fiscaal Recht: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'.

Masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'.

Masteropleiding Nederlands Recht: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'.

Masteropleiding Recht en Arbeid: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoende'.

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties van de masteropleidingen Fiscaal Recht, Forensica, Criminologie en Rechtspleging, Nederlands Recht en Recht en Arbeid aansluiten bij de vereisten vanuit het vakgebied en passend zijn voor een academische opleiding op masterniveau. Het is tevreden over de inhoud en opzet van de opleidingen en de afzonderlijke blokken alsook over het systeem van toetsing en beoordeling. Het concludeert wel dat de rendementen voor verbetering vatbaar zijn en vraagt dan ook aandacht voor factoren die de studievoortgang van studenten in negatieve zin kunnen beïnvloeden. Het panel is te spreken over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf en over de aandacht voor docentprofessionalisering binnen de opleidingen. Wel vraagt het aandacht voor de door de staf ervaren hoge werkdruk, die deels samenhangt met de probleemgestuurde aanpak binnen het onderwijs. De examencommissie functioneert naar behoren. Er is binnen de opleidingen sprake van een sterk onderwijsklimaat waarin veel wordt afgestemd en samengewerkt. Het panel heeft tot slot kunnen vaststellen dat eindwerkstukken van de masteropleidingen Fiscaal Recht, Forensica, Criminologie en Rechtspleging, Nederlands Recht en Recht en Arbeid van voldoende niveau zijn maar dat er wel ruimte voor verbetering is. Over de gehele linie komt het panel tot de slotsom dat de opleidingen voldoen aan de kwaliteitseisen die aan een wetenschappelijke masteropleiding worden gesteld.

Conclusie

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Fiscaal Recht* als 'voldoende'.

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging* als 'voldoende'.

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Nederlands Recht* als 'voldoende'.

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Recht en Arbeid* als 'voldoende'.

B. REPORT ON THE MASTER'S PROGRAMMES EUROPEAN LAW SCHOOL; INTERNATIONAL LAWS; GLOBALISATION AND LAW; AND INTERNATIONAL AND EUROPEAN TAX LAW OF MAASTRICHT UNIVERSITY

This report takes the NVAO's Assessment Framework for Limited Programme Assessments as a starting point (19 December 2014).

ADMINISTRATIVE DATA REGARDING THE PROGRAMMES

Master's programme European Law School

Name of the programme:	European Law School
CROHO number:	60017
Level of the programme:	master's
Orientation of the programme:	academic
Number of credits:	60 EC
Specializations or tracks:	European Law and Market Integration European Public Law and Governance
Location(s):	Maastricht
Mode(s) of study:	full time
Language of instruction:	English
Expiration of accreditation:	03/07/2019

Master's programme Globalisation and Law

Name of the programme:	Globalisation and Law
CROHO number:	60170
Level of the programme:	master's
Orientation of the programme:	academic
Number of credits:	60 EC
Specializations or tracks:	Human Rights Corporate and Commercial Law International Trade and Investment Law
Location(s):	Maastricht
Mode(s) of study:	full time
Language of instruction:	English
Expiration of accreditation:	03/07/2019

Master's programme International and European Tax Law

Name of the programme:	International and European Tax Law
CROHO number:	60459
Level of the programme:	master's
Orientation of the programme:	academic
Number of credits:	180 EC
Specializations or tracks:	American Specialisation (Double Degree: Maastricht/Aruba)
Location(s):	Maastricht
Mode(s) of study:	full time
Language of instruction:	English
Expiration of accreditation:	03/07/2019

Master's programme International Laws

Name of the programme:	International Laws
CROHO number:	60168

Level of the programme:	master's
Orientation of the programme:	academic
Number of credits:	120 EC
Specializations or tracks:	-
Location(s):	Maastricht
Mode(s) of study:	full time
Language of instruction:	English
Expiration of accreditation:	03/07/2019

The visit of the Law assessment panel to the Faculty of Law of Maastricht University took place on 27-29 November 2017.

ADMINISTRATIVE DATA REGARDING THE INSTITUTION

Name of the institution:	Maastricht University
Status of the institution:	publicly funded institution
Result institutional quality assurance assessment:	positive

COMPOSITION OF THE ASSESSMENT PANEL

The NVAO approved the composition of the panel on 7 August 2017. The panel that assessed the master's programmes European Law School; Globalisation and Law; International and European Tax Law; and International Laws consisted of:

- Em. prof. mr. A.F.M. (Adriaan) Dorresteyn, emeritus professor of Transnational Aspects of Corporate Law at Utrecht University [chair];
- Prof. mr. E. (Elies) van Sliedregt, professor of International and Comparative Criminal Law at Leeds University (United Kingdom) [vice-chair];
- Prof. dr. R.A. (Ramses) Wessel, professor of International and European Law and Governance at the University of Twente;
- Prof. mr. dr. A.J.C. (Adrienne) de Moor-van Vugt, professor of Constitutional and Administrative Law at the University of Amsterdam;
- Em. prof. mr. L.C. (Laurens) Winkel, emeritus professor in Legal History at Erasmus University Rotterdam;
- Em. prof. mr. drs. H.P.A.M. (Henk) van Arendonk, emeritus professor in Tax Law at Erasmus University Rotterdam;
- Prof. dr. Y. (Yves) Jorens, professor in Social Security Law and Social Criminal Law at the University of Ghent (Belgium);
- D.H. (Danielle) Arnold LLB, master's student Legal Research at Utrecht University.

The panel was supported by drs. Renate Prenen, who acted as secretary.

Appendix 1 contains the curricula vitae of the panel members.

WORKING METHOD OF THE ASSESSMENT PANEL

The Law Assessment

The master's programmes European Law School; Globalisation and Law; International and European Tax Law; and International Laws at the Faculty of Law of Maastricht University were assessed as part of the Law cluster assessment. Between October of 2017 and March 2018, three panels assessed a total of 92 programmes at eleven universities. Upon consultation with the NVAO, it was decided that

for the assessment within the umbrella group Domain of Law, three subclusters (henceforth: clusters) of institutions would be created:

- Cluster I University of Amsterdam, Vrije Universiteit Amsterdam, Erasmus University Rotterdam, Nyenrode Business Universiteit;
- Cluster II Leiden University, Tilburg University, Utrecht University;
- Cluster III Maastricht University, Open University, Radboud University Nijmegen, University of Groningen.

Each cluster was assessed by a separate panel. The panels consisted of the following members:

Cluster I

- Em. prof. mr. I.F. (Ige) Dekker (chair)
- Prof. dr. mr. P.P.T. (Paul) Bovend'eert (vice-chair)
- Em. prof. dr. mr. T.A. (Theo) de Roos
- Prof. dr. P.H.J. (Peter) Essers
- Prof. dr. mr. A.L.B (Aurelia) Colombi Ciacchi
- Dr. mr. W.H.F.M. (Wouter) Cortenraad LLM
- Prof. dr. mr. G.E. (Gerrit) van Maanen
- V.A. (Veerle) van Waarde LLB
- R.P.M.G. (Robert) van den Boorn LLB
- D.H. (Danielle) Arnold LLB
- Prof. mr. dr. P. (Peggy) Valcke
- Prof. dr. L.J. (Larissa) van den Herik

Cluster II

- Em. prof. dr. R. (Roel) Fernhout (chair)
- Prof. dr. J. (Jan) Struiksma (vice-chair)
- Em. prof. dr. G.P.M.F. (Gerard) Mols
- Prof. dr. B.E. (Barbara) Reinhartz
- Prof. dr. M.G. (Michael) Faure
- Prof. dr. R.G. (Rainer) Prokisch
- Prof. dr. A.A.H. (Aukje) van Hoek
- Prof. dr. M.B.M. (Marco) Loos
- Prof. dr. J.B. (Hanneke) Spath
- V.A. (Veerle) van Waarde LLB
- R.P.M.G. (Robert) van den Boorn LLB
- D.H. (Danielle) Arnold LLB
- Prof. dr. A.A. (Antoon) Quaadvlieg

Cluster III

- Em. prof. mr. A.F.M. (Adriaan) Dorresteyn (chair)
- Prof. mr. E. (Elies) van Sliedregt (vice-chair)
- Prof. dr. R.A. (Ramses) Wessel
- Prof. mr. dr. A.J.C. (Adrienne) de Moor-van Vugt
- Em. prof. mr. L.C. (Laurens) Winkel
- Em. prof. mr. drs. H.P.A.M. (Henk) van Arendonk
- Dr. D. (Dominique) Sluijsmans
- V.A. (Veerle) van Waarde LLB
- R.P.M.G. (Robert) van den Boorn LLB
- D.H. (Danielle) Arnold LLB
- Prof. M. (Manuel) Desantes Real
- Prof. dr. A.A. (Antoon) Quaadvlieg
- Prof. dr. Y. (Yves) Jorens
- Dr. mr. S.A. (Sonja) Kruisinga
- Prof. mr. H.N. (Harriët) Schelhaas

A subpanel was composed for every site visit in a cluster, based on expertise, availability and independence of the panel members. The panel assessing the Faculty of Law of Maastricht University consisted of the following members:

- Em. prof. mr. A.F.M. (Adriaan) Dorresteijn (chair)
- Prof. mr. E. (Elies) van Sliedregt (vice-chair)
- Prof. dr. R.A. (Ramses) Wessel
- Prof. dr. mr. A.J.C. (Adrienne) de Moor-van Vugt
- Em. prof. mr. L.C. (Laurens) Winkel
- Em. prof. mr. drs. H.P.A.M. (Henk) van Arendonk
- D.H. (Danielle) Arnold LLB
- Prof. M. (Manuel) Desantes Real (referent)
- Prof. dr. Y. (Yves) Jorens

Dr. Fiona Schouten acted as executive coordinator of the Law assessment, drs. Linda te Marvelde as supervisor and Marcella van Schie MA as project assistant. Drs. José van Zwieten (University of Amsterdam, Vrije Universiteit Amsterdam) and dr. Marianne van der Weiden (Erasmus University Rotterdam, Nyenrode Business Universiteit) acted as secretaries in cluster I; Adrienne Wieldraaijer-Huijzer MA (Leiden University) and dr. Floor Meijer (Tilburg University, Utrecht University) in cluster II; and drs. Renate Prenen (Maastricht University, Open University, Radboud University Nijmegen, University of Groningen) in cluster III. Due to parallel sessions in the site visit schedules, Fiona Schouten acted as additional secretary during the visits to Erasmus University Rotterdam, the University of Amsterdam, Maastricht University and Radboud University Nijmegen. She also acted as additional secretary during the visit to the University of Groningen due to planned name changes of various programmes.

Consistency and calibration

In order to assure the assessments took place consistently within and between clusters, various measures were taken:

1. The QANU coordinator was present at the start of all site visits as well as at the panel discussion leading to the preliminary findings at every site visit;
2. The coordinator was present at the first site visit of every cluster;
3. Calibration meetings took place on 8 December 2017 and 6 April 2018. During these meetings, the panel chairs, vice chairs, student members and QANU coordinator discussed the working method and the assessments;
4. The chairs attended at least one site visit outside their own cluster as a spectator;
5. The student members of the panels rotated: they took part in at least one site visit per cluster;
6. Prior to the site visits, on 29 August 2017, coordinator and secretaries held a meeting to discuss their working method.

Preparation

On 23 March 2017, the panel chairs were briefed by QANU on the working method, assessment frameworks and planning of the Law assessment. They also discussed mutual coordination and communication. This led to a shared directive on the selection of theses and to a description of the nature and number of courses to be selected as study material during each site visit.

A preparatory meeting was organised on 19 June 2017 for the members of the three panels. During this meeting, the panel members received instruction on the assessment frameworks and the planning of the site visits. They reflected upon the content and use of the domain-specific framework of reference (see appendix 2).

In preparing the site visit to Maastricht University, the coordinator and the panel chair made a selection of theses of the programmes under assessment. These were chosen from a list of graduates between 01/06/2015 and 31/05/2017. The selection followed the NVAO guideline for the assessment

of theses and took the range of thesis subjects, tracks, supervisors and grades into account. The panel studied the selected theses and the assessment forms.

In consultation with the contact persons from the Faculty of Law, the coordinator drafted a programme for the site visit (see appendix 5). The Faculty of Law selected representative discussion partners for the interviews. The panel and coordinator agreed with this selection.

Upon receiving the critical reflections, the coordinator checked their quality and content before sending them to the panel. The panel members studied the documents and formulated questions and preliminary findings. These were collected by the secretary, who arranged them according to subject matter.

Site visit

The site visit to Maastricht University took place from 27-29 November 2017. During the visit, the panel studied documents provided by the contact person of Maastricht University (cf. appendix 6). The panel interviewed programme management, students, staff members, alumni and representatives of the programme committee and the board of examiners. The panel also offered staff members and students the opportunity to speak to the panel confidentially upon prior request. No requests were received for this consultation hour.

At the end of the site visit, the panel held an internal meeting to formulate its preliminary findings. The panel chair concluded the site visit with a public presentation of the panel's findings.

Report

After the site visit, the secretary produced a draft version of the report based on the panel's findings. The coordinator sent this to the panel members. After their commentary was processed, the coordinator sent the report to the Maastricht University to check for factual errors. The response of the university was discussed with the panel chair; changes to the report were made based on his request. The report was then finalised and sent to the Faculty of Law and Maastricht University.

Definition of judgements standards

In accordance with the NVAO's Assessment framework for limited programme assessments, the panel used the following definitions for the assessment of both the standards and the programme as a whole.

Generic quality

The quality that, from an international point of view, can reasonably be expected from a higher education bachelor's or master's programme.

Unsatisfactory

The programme does not meet the current generic quality standards and shows serious shortcomings in several areas.

Satisfactory

The programme meets the current generic quality standards and shows an acceptable level across its entire spectrum.

Good

The programme systematically surpasses the current generic quality standard.

Excellent

The programme systematically well surpasses the current generic quality standard and is regarded as an international example.

SUMMARY JUDGEMENT

Master's programme European Law School

Intended learning outcomes

According to the panel, the intended learning outcomes of the master's programme European Law School (ELS) are in line with the subject-specific reference framework as well as the international Dublin descriptors. The panel advises ELS to formulate a more pronounced vision on its international orientation and to adapt the learning outcomes to reflect the focus on European law in the context of international as well as national law.

Teaching-learning environment

The panel established that the master's programme European Law School is well designed and enables the students to achieve the intended learning outcomes. The contents suit an adequate master's level and are well aligned with the programme-specific learning outcomes. The panel is pleased with the academic as well as professional orientation of the programme. It shows a well-balanced combination of academic knowledge of and insights into the content of the law on the one hand and academic and professional skills on the other. The panel appreciates the strong connection to the professional field through guest lecturers, real-life cases and assignments, allowing students to get acquainted with the professional field and prepare for their future careers. It is positive about the coherence of the programme and concludes that the revision of ELS has been successful. The new setup gives students the opportunity to choose a track but also to design their own programme in a manner that suits their academic interests and career plans while remaining coherent.

The panel appreciates the problem-based learning approach in the programme. It identified some very positive elements of this approach, such as the close involvement of students and staff and the stimulation of active and collaborative learning. It considers the involvement of all members of the teaching staff, including professors, a national best practice. Concerning the extracurricular activities, including the research programme for talented master students and moot courts, the panel concluded there could be more transparency towards the students.

The panel considers the programme to be feasible within the nominal study time. The success rates are satisfactory, partly due to such measures as strict admission procedures and criteria, an equal distribution of the study load and an adequate student support system. The highly supportive and collaborative international study climate clearly works as a motivator. However, the panel also established that a lot of students experience delay during their thesis, partly due to a rather non-committal thesis trajectory in terms of deadlines. Furthermore, the February enrollment seems to challenge the feasibility of ELS. The students in question are entering the programme halfway through the academic year and sometimes have difficulty catching up with the content of the programme. The panel advises reconsidering the February enrollment. It also advises the programme to consider introducing a more regulated thesis trajectory.

The panel is impressed with the quality of the teaching staff involved in the master's programme European Law School. The lecturers are highly trained and internationally renowned for their experience in teaching and researching comparative, European and international law. The panel appreciates the attention paid to the didactical expertise of the staff. It is also pleased to see that the management is aware of the staff's high workload and is taking measures to alleviate this.

Assessment

The panel concluded that the programme has an adequate assessment system. The tests match the programme's level and content, and the forms of assessment suit the content and design of the programme. The panel found a strong emphasis on written final exams, although students prepare a range of formative and/or summative assignments during the blocks, such as papers, posters and presentations. It advises exploring whether the intermediate assignments could form a greater part of the summative assessment. This would lead to a greater variety in the summative assessment as

well as a better spread and/or reduction of the teaching load. In light of the educational approach, the panel recommends investigating whether some blocks could be assessed through intermediate summative tests only, leaving out the final exam.

The assessment of the master's thesis takes place in an adequate manner. The assessment forms used by the first and second assessors could be more transparent and clearer, especially concerning the evaluation scales and room for clarification. The panel also advises adding a justification of the research methods as a separate evaluation criterion. The quality control of the testing and examinations is adequate. The panel approves the functioning of the Board of Examiners: it clearly contributes to the quality assurance and control of the testing and evaluation within the programme. The panel did note that the Board's activities are strongly focused on the testing and evaluation of individual courses and final projects. In order to ensure that the learning outcomes are achieved, it advises monitoring the quality of the testing at the curriculum level.

Achieved learning outcomes

The panel studied a selection of theses and found that the awarded grades generally matched its own evaluations. The quality of the theses of European Law School could be considered good to outstanding. They were generally well-written and coherent, presenting in-depth analysis and a clear awareness of the current developments in the field. All interviewed alumni were very positive about their programme, and the panel established that they are quite successful in their careers. It particularly valued the high quality of ELS graduates.

Master's programme Globalisation and Law

Intended learning outcomes

According to the panel, the intended learning outcomes of the master's programme Globalisation and Law (G&L) are in line with the subject-specific reference framework as well as the international Dublin descriptors. It is enthusiastic about the ambitious and distinctive profile of G&L, with its focus on the impact of globalisation on international law and international law-making processes. The panel feels G&L's general intended learning outcomes reflect this profile, but recommends revising the specialisation-specific outcomes so that they better reflect the attention paid to the relations between a specialisation and the other fields addressed in the G&L programme.

Teaching-learning environment

The panel established that the master's programme Globalisation and Law is well designed and enables the students to achieve the intended learning outcomes. The contents suit an adequate master's level and are well aligned with the programme-specific learning outcomes. The panel is pleased with the academic as well as professional orientation of the programme. It shows a well-balanced combination of academic knowledge of and insights into the content of the law on the one hand and academic and professional skills on the other. The panel appreciates the strong connection to the professional field through guest lecturers, real-life cases and assignments, allowing students to get acquainted with the professional field and prepare for their future careers. The panel is positive about the coherence of the programme. Globalisation and Law stands out with its ample opportunities for students to adjust their programmes towards their individual interests, needs and future careers. Coherence is safeguarded by mandatory courses and limitations and conditions for the elective part.

The panel appreciates the problem-based learning approach in the programme. It identified some very positive elements of this approach, such as the close involvement of students and staff and the stimulation of active and collaborative learning. It considers the involvement of all members of the teaching staff, including professors, a national best practice. Concerning the extracurricular activities, including the research programme for talented master students and moot courts, the panel concluded there could be more transparency towards the students.

The panel considers the programme to be feasible within the nominal study time. The success rates are satisfactory, partly due to such measures as strict admission procedures and criteria, an equal

distribution of the study load and an adequate student support system. The highly supportive and collaborative international study climate clearly works as a motivator. However, the panel also established that a lot of students experience delay during their thesis, partly due to a rather non-committal thesis trajectory in terms of deadlines. Furthermore, the February enrollment seems to challenge the feasibility Globalisation and Law. The students in question are entering the programme halfway through the academic year and sometimes have difficulty catching up with the content of the programme. The panel advises reconsidering the February enrollment. It also advises the programme to consider introducing a more regulated thesis trajectory.

The panel is impressed with the quality of the teaching staff involved in the master's programme Globalisation and Law. The lecturers are highly trained and internationally renowned for their experience in teaching and researching comparative, European and international law. The panel appreciates the attention paid to the didactical expertise of the staff. It is also pleased to see that the management is aware of the staff's high workload and is taking measures to alleviate this.

Assessment

The panel concluded that the master's programme Globalisation and Law has an adequate assessment system. The tests match the programme's level and content, and the forms of assessment suit its content and design. The panel found a strong emphasis on written final exams, although students prepare a range of formative and/or summative assignments during the blocks, such as papers, posters and presentations. It advises exploring whether the intermediate assignments could form a greater part of the summative assessment. This would lead to a greater variety in the summative assessment as well as a better spread and/or reduction of the teaching load. In light of the educational approach, the panel recommends investigating whether some blocks could be assessed through intermediate summative tests only, leaving out the final exam.

The assessment of the master's thesis takes place in an adequate manner. The assessment forms used by the first and second assessors could be more transparent and clearer, especially concerning the evaluation scales and room for clarification. The panel also advises adding a justification of the research methods as a separate evaluation criterion. The quality control of the testing and examinations is adequate. The panel approves the functioning of the Board of Examiners: it clearly contributes to the quality assurance and control of the testing and evaluation within the programme. The panel did note that the Board's activities are strongly focused on the testing and evaluation of individual courses and final projects. In order to ensure that the learning outcomes are achieved, it advises monitoring the quality of the testing at the curriculum level.

Achieved learning outcomes

The panel studied a selection of theses and found that the awarded grades generally matched its own evaluations. The quality of the theses of Globalisation and Law could be considered good to outstanding. They were generally well-written and coherent, presenting in-depth analysis and a clear awareness of the current developments in the field. With respect to the Globalisation and Law – Specialisation in International Trade and Investment Law, the panel observed that some theses from this track were more business economics than law oriented. It advises paying attention to ensuring that the multidisciplinary focus of the theses does not come at the expense of the legal component. All interviewed alumni were very positive about their programme, and the panel established that they are quite successful in their careers. It particularly valued the high quality of G&L graduates.

Master's programme International and European Tax Law

Intended learning outcomes

According to the panel, the intended learning outcomes of the master's programme International and European Tax Law (IETL) are in line with the subject-specific reference framework as well as the international Dublin descriptors. It appreciates the profile of IETL, which responds to a growing, worldwide need for law graduates with a specialisation in international and European tax law. It

recommends adjusting the intended learning outcomes so that they express this international orientation.

Teaching-learning environment

The panel established that the master's programme International and European Tax Law is well designed and enables the students to achieve the intended learning outcomes. The contents suit an adequate master's level and are well aligned with the programme-specific learning outcomes. The panel is pleased with the academic as well as professional orientation of the programme. IETL shows a well-balanced combination of academic knowledge of and insights into the content of the law on the one hand and academic and professional skills on the other. The panel appreciates the strong connection to the professional field through guest lecturers, real-life cases and assignments, allowing students to get acquainted with the professional field and prepare for their future careers. The panel is positive about the coherence of the programme. The regular track as well as the American Specialisation of the master's programme International and European Tax Law contain a coherent package of courses.

The panel appreciates the problem-based learning approach in the programme. It identified some very positive elements of this approach, such as the close involvement of students and staff and the stimulation of active and collaborative learning. It considers the involvement of all members of the teaching staff, including professors, a national best practice. Concerning the extracurricular activities, including the research programme for talented master students and moot courts, the panel concluded there could be more transparency towards the students.

The panel considers the programme to be feasible within the nominal study time. The success rates are satisfactory, partly due to such measures as strict admission procedures and criteria, an equal distribution of the study load and an adequate student support system. The highly supportive and collaborative international study climate clearly works as a motivator. However, the panel also established that a lot of students experience delay during their thesis, partly due to a rather non-committal thesis trajectory in terms of deadlines. It advises the programme to consider introducing a more regulated thesis trajectory.

The panel is positive about the teaching staff of the master's programme International and European Tax Law. The students, both those in the regular track and those in the American Specialisation, are taught by lecturers with a solid background in the field of international and European tax law. The panel appreciates the attention paid to the didactical expertise of the staff. It is also pleased to see that the management is aware of the staff's high workload and is taking measures to alleviate this.

Assessment

The panel concluded that the master's programme International and European Tax Law has an adequate assessment system. The tests match the programme's level and content, and the forms of assessment suit the content and design of the programme. The panel found a strong emphasis on written final exams, although students prepare a range of formative and/or summative assignments during the blocks, such as papers, posters and presentations. It advises exploring whether the intermediate assignments could form a greater part of the summative assessment. This would lead to a greater variety in the summative assessment as well as a better spread and/or reduction of the teaching load. In light of the educational approach, the panel recommends investigating whether some blocks could be assessed through intermediate summative tests only, leaving out the final exam.

The assessment of the master's thesis takes place in an adequate manner. The assessment forms used by the first and second assessors could be more transparent and clearer, especially concerning the evaluation scales and room for clarification. The panel also advises adding a justification of the research methods as a separate evaluation criterion. The quality control of the testing and examinations is adequate. The panel approves the functioning of the Board of Examiners: it clearly contributes to the quality assurance and control of the testing and evaluation within the programme.

The panel did note that the Board's activities are strongly focused on the testing and evaluation of individual courses and final projects. In order to ensure that the learning outcomes are achieved, it advises monitoring the quality of the testing at the curriculum level.

Achieved learning outcomes

The panel studied a selection of theses and found that the awarded grades generally matched its own evaluations. It concluded that the level achieved in the theses of International and European Tax Law is satisfactory. They demonstrate a sufficiently academic attitude and understanding. They also testify to considerable skill in executing research and reporting on it. However, the panel also found several theses to be overly descriptive. These theses could be improved in terms of in-depth analyses of and reflections on the subjects involved. All interviewed alumni were very positive about their programme, and the panel established that they are quite successful in their careers.

Master's programme International Laws

Intended learning outcomes

According to the panel, the intended learning outcomes of the master's programme International Laws (ILs) are in line with the subject-specific reference framework as well as the international Dublin descriptors. It advises ILs to better capture the programme's specific substantive focus, which it considers ambitious and distinctive, in the intended learning outcomes. It could do so by expressing more clearly how the central theme, the role played by international and European law in today's globalisation and Europeanisation, is elaborated in the learning outcomes, and by linking this theme to the acquisition of foreign language skills.

Teaching-learning environment

The panel established that the master's programme International Laws is well designed and enables the students to achieve the intended learning outcomes. The contents suit an adequate master's level and are well aligned with the programme-specific learning outcomes. The panel is pleased with the academic as well as professional orientation of the programme. ILs shows a well-balanced combination of academic knowledge of and insights into the content of the law on the one hand and academic and professional skills on the other. The panel appreciates the strong connection to the professional field through guest lecturers, real-life cases and assignments, allowing students to get acquainted with the professional field and prepare for their future careers.

The panel is positive about the coherence of ILs and highly appreciates its setup. ILs gives a select group of very ambitious and talented students a chance to combine a tailor-made international law programme with language courses and to gain international experience by studying abroad. The coherence and quality of the students' individual programmes are guaranteed by a strong student support system and the collaboration with renowned partner universities.

The panel appreciates the problem-based learning approach in the programme. It identified some very positive elements of this approach, such as the close involvement of students and staff and the stimulation of active and collaborative learning. It considers the involvement of all members of the teaching staff, including professors, a national best practice. Concerning the extracurricular activities, including the research programme for talented master students and moot courts, the panel concluded there could be more transparency towards the students.

The panel considers the programme to be feasible within the nominal study time. The success rates are satisfactory, partly due to such measures as strict admission procedures and criteria, an equal distribution of the study load and a good student support system. The highly supportive and collaborative international study climate clearly works as a motivator. However, the panel also established that a lot of students experience delay during their thesis, partly due to a rather non-committal thesis trajectory in terms of deadlines. It advises the programme to consider introducing a more regulated thesis trajectory.

The panel is impressed with the quality of the teaching staff involved in the master's programme International Laws. The lecturers are highly trained and internationally renowned for their experience in teaching and researching comparative, European and international law. The panel appreciates the attention paid to the didactical expertise of the staff. It is also pleased to see that the management is aware of the staff's high workload and is taking measures to alleviate this.

Assessment

The panel concluded that the master's programme International Laws has an adequate assessment system. The tests match the programme's level and content, and the forms of assessment suit its content and design. The panel found a strong emphasis on written final exams, although students prepare a range of formative and/or summative assignments during the blocks, such as papers, posters and presentations. It advises exploring whether the intermediate assignments could form a greater part of the summative assessment. This would lead to a greater variety in the summative assessment as well as a better spread and/or reduction of the teaching load. In light of the educational approach, the panel recommends investigating whether some blocks could be assessed through intermediate summative tests only, leaving out the final exam.

The assessment of the master's thesis takes place in an adequate manner. The assessment forms used by the first and second assessors could be more transparent and clearer, especially concerning the evaluation scales and room for clarification. The panel also advises adding a justification of the research methods as a separate evaluation criterion. The quality control of the testing and examinations is adequate. The panel approves the functioning of the Board of Examiners: it clearly contributes to the quality assurance and control of the testing and evaluation within the programme. The panel did note that the Board's activities are strongly focused on the testing and evaluation of individual courses and final projects. In order to ensure that the learning outcomes are achieved, it advises monitoring the quality of the testing at the curriculum level.

Achieved learning outcomes

The panel studied a selection of theses and found that the awarded grades generally matched its own evaluations. The quality of the theses of International Laws could be considered good to outstanding. They were generally well-written and coherent, presenting in-depth analysis and a clear awareness of the current developments in the field. All interviewed alumni were very positive about their programme, and the panel established that they are quite successful in their careers. It particularly valued the high quality of the ILs graduates.

The panel assesses the standards from the *Assessment framework for limited programme assessments* in the following way:

Master's programme European Law School

Standard 1: Intended learning outcomes	satisfactory
Standard 2: Teaching-learning environment	good
Standard 3: Assessment	satisfactory
Standard 4: Achieved learning outcomes	good
General conclusion	good

Master's programme Globalisation and Law

Standard 1: Intended learning outcomes	good
Standard 2: Teaching-learning environment	good
Standard 3: Assessment	satisfactory
Standard 4: Achieved learning outcomes	good
General conclusion	good

Master's programme International and European Tax Law

Standard 1: Intended learning outcomes	satisfactory
Standard 2: Teaching-learning environment	satisfactory
Standard 3: Assessment	satisfactory
Standard 4: Achieved learning outcomes	satisfactory
General conclusion	satisfactory

Master's programme International Laws

Standard 1: Intended learning outcomes	satisfactory
Standard 2: Teaching-learning environment	good
Standard 3: Assessment	satisfactory
Standard 4: Achieved learning outcomes	good
General conclusion	good

The chair and the secretary of the panel hereby declare that all panel members have studied this report and that they agree with the judgements laid down in the report. They confirm that the assessment has been conducted in accordance with the demands relating to independence.

Date: 02/07/2018

Em. prof. mr. A.F.M. (Adriaan) Dorresteyn

Drs. R.L. (Renate) Prenen

DESCRIPTION OF THE STANDARDS FROM THE ASSESSMENT FRAMEWORK FOR LIMITED PROGRAMME ASSESSMENTS

Organisation

The Faculty of Law of Maastricht University offers three bachelor's programmes, eight master's programmes and two advanced master's programmes that were assessed in the Law cluster assessment (2017-2018). Each degree programme has a programme coordinator, who is responsible for its cohesion and feasibility. The programme coordinators report to a director of studies, who bears responsibility for the educational quality of all bachelor's and master's programmes and heads the Educational Development and Information Technology (EDIT) staff department. The academic staff of the faculty is organised in six departments: Private Law, Public Law, Criminal Law and Criminology, Tax Law, International and European Law, and Foundations and Methods of Law. The department chairs, the director of studies and the director of the METRO research institute comprise the management team, which meets with the Faculty Board and the faculty director on a regular basis. There are three Programme Committees for the regular degree programmes: the Tax Law Programme Committee for both the English- and Dutch-taught fiscal degree programmes; the Dutch Law Programme Committee for the remaining degree programmes taught in Dutch; and the European Law School Programme Committee for all other programmes offered in English. In principle, these Programme Committees meet jointly. There is a single Board of Examiners serving all regular degree programmes. The advanced master's programmes have their own Programme Committee and Board of Examiners.

Standard 1: Intended learning outcomes

The intended learning outcomes of the programme have been concretised with regard to content, level and orientation; they meet international requirements.

Explanation:

As for level and orientation (bachelor's or master's; professional or academic), the intended learning outcomes fit into the Dutch qualifications framework. In addition, they tie in with the international perspective of the requirements currently set by the professional field and the discipline with regard to the contents of the programme. Insofar as is applicable, the intended learning outcomes are in accordance with relevant legislation and regulations.

Findings

Master's programme European Law School

The master's programme European Law School is a one-year, English-taught programme that aims to equip students with the academic, analytical and practical skills that are necessary to enable them to successfully compete for positions in European, transnational or national organisations and to be of added value for these organisations. The programme offers students the possibility to choose one of two specialisations: European Law & Market Integration and European Public Law & Governance. European Law & Market Integration focuses on the legal aspects of both the economic and the social dimension of the EU's market integration project. The specialisation is particularly designed for students who intend to work in the private sector (law firms, companies, lobbying groups, NGOs, etc.). European Public Law & Governance studies the legal institutional functioning of the EU as a system of multi-level governance. It focuses on the specific manner in which EU law is created, applied and enforced, and how it interacts with national law and international law. European Public Law & Governance is primarily meant for students who envisage a career in the public sector (EU institutions, national administrations, etc.). In order to achieve the general aims of the programme, a series of intended learning outcomes have been formulated (cf. appendix 3b).

The panel gathered from the information in the critical reflection and the conversations with students and staff members that the programme focuses on European law in context, placing a strong

emphasis on its interaction with national and international law. It concentrates on the combination of the study of European law with the practical skills required to work with, or in, the field of European law. The panel is satisfied with the content, level and orientation of the intended learning outcomes. They are in line with the key characteristics of academic law programmes as listed in the subject-specific reference framework (cf. appendix 2). They also clearly reflect the Dublin descriptors for master's programmes.

According to the panel, the profile as well as the intended learning outcomes are well chosen, but rather generic. Considering the fact that the programme connects European law to both national and international law, the panel would have expected a more pronounced vision on the international orientation of the programme. It would also have expected this international orientation to have been reflected more clearly in the learning outcomes. In their current form, they refer exclusively to the interaction between EU law and national law. The panel recommends elaborating the profile and adapting the learning outcomes to reflect the focus on European law in the context of international as well as national law.

Master's programme Globalisation and Law

The one-year master's programme in Globalisation and Law (G&L) is taught in English and has a study load of 60 credits. Its focus lies on the role played by law in the process of globalisation. The programme consists of a general track (free programme) and three specialisations, each of which studies globalisation in connection to a particular field of law: Human Rights Law, Corporate and Commercial Law, and International Trade and Investment Law. The specialisation in human rights law examines the roles and legal status of the individual in the process of globalisation. It covers both substantive and procedural human rights law, international criminal law, and the relations between human rights and human development. This specialisation is particularly suitable for students who intend to work for NGOs, international organisations, or other agencies working in the field of human rights or international criminal justice. The specialisation in corporate and commercial law is concerned with the legal aspects of the role corporations play in globalisation. It covers subjects such as company law, commercial law, and commercial arbitration. It prepares students to work as a junior legal adviser within private companies operating transnationally or in comparable positions. The specialisation in international trade and investment law focuses on the public dimension of cross-border trade and investment. It includes subjects such as the law of the World Trade Organization, investment law, and monetary law. This specialisation is particularly suitable for students who aspire to work for public or private organisations concerned with international trade or investment. G&L has a very international profile: nearly 85% of the students come from abroad.

The panel is enthusiastic about the programme's profile, which it considers ambitious and distinctive. It appreciates the programme's focus on the impact of globalisation on international law and international law-making processes. As a result of this focus, G&L moves beyond more classical master's programmes in international law. It retains a wide scope due to its three specialisations, but manages to achieve depth through its focus. The panel praises the programme for its unique perspective on the impact of globalisation on international law, which places the programme at the forefront of global developments in legal studies.

The programme has formulated a set of intended learning outcomes, which consists of general and specialisation-specific outcomes (cf. appendix 3b). According to the panel, they are in line with the key characteristics of academic law programmes as listed in the subject-specific reference framework (cf. appendix 2). They also clearly reflect the Dublin descriptors for master's programmes. The panel is impressed with the way the intended learning outcomes reflect the unique profile of Globalisation and Law. The three general outcomes (listed under a) concern knowledge and understanding focus on the importance of non-state actors, law-making processes, responsibility and development, and highlight the distinguishing niche of the programme. According to the panel, the programme could consider mentioning human rights here as well. The specialisation-specific outcomes refer to the central themes of a specialisation. The panel is pleased to see that the third outcome for every specialisation refers to global challenges and tensions in that specialisation's particular field of law.

It points out, however, that these specific outcomes do not clearly express the attention paid by the programme to the interplay between the specialisation-specific field and the fields of the other specialisations. It recommends revising the specialisation-specific outcomes so that they reflect the attention paid to the relations between a specialisation and the other fields addressed in G&L.

Master's programme International and European Tax Law

The master's programme in International and European Tax Law is offered as a one-year full-time programme (60 EC) and taught in English. It aims to provide students with the knowledge, skills and insight into international and European tax law required to work independently as a tax specialist at an academic level or in legal professions like tax consultant, tax inspector, policy officer or scientific researcher. The compulsory part of the programme takes a distinctly international and European approach. This enables students from all over the world to enter into the master's programme, regardless of their country of origin, provided they have sufficient prior knowledge of tax law. In combination with a bachelor's degree in Fiscal Law, the programme fulfils the requirements of the Dutch association of Tax Advisers (NOB), provided the graduate is proficient in Dutch.

Starting from the 2016–2017 academic year, the programme now offers an American Specialisation. This specialisation is part of the Double Degree Programme in International and European Tax Law, which is a collaboration between Maastricht University and the University of Aruba. Graduates receive an International and European Tax Law – American Specialisation degree certificate from Maastricht and an Aruban Law – Comparative International Tax Law Specialisation degree certificate from the University of Aruba. The programme's intended learning outcomes are listed in appendix 3b. They include an additional learning outcome for the American Specialisation.

The panel appreciates the profile of the programme. It answers a growing, worldwide need for law graduates with a specialisation in international and European tax law. The panel is also satisfied with the content, level and orientation of the intended learning outcomes. The panel established that they are in agreement with the subject-specific reference framework and can be linked to the international Dublin descriptors for the master's level. The outcomes are therefore in accordance with national as well as international standards. The panel appreciates the scientific as well as professional orientation of the programme; both are clearly emphasised in the learning outcomes. It is also pleased to see that an additional learning outcome has been formulated for the American Specialisation, which states that graduates who choose this specialisation will also acquire in-depth knowledge and understanding of the specialist field of Latin American and Caribbean tax law. According to the panel, the programme's distinctive international orientation could be made more visible in the learning outcomes. It suggests adjusting them accordingly.

Master's programme International Laws

As mentioned in the critical reflection, the two-year master's programme (120 EC) in International Laws (ILs) is an English-taught programme combining the study of the effects of globalisation and European integration on international, European and national law, with intensive training in a language other than English. ILs aims to equip graduates with the academic, analytical, practical and linguistic skills that are necessary to enable them to succeed in positions in organisations involved in transnational, European and/or international activities, and to be of added value to these organisations.

The panel is enthusiastic about the programme's distinctive, ambitious and international profile. It is clear to the panel that ILs prepares its students for a specific professional field (that of international, European and transnational organisations) which requires a distinctly academic outlook and an understanding of the way legal issues touch upon other academic fields and processes. The panel appreciates the resulting academic, meta-level approach of the programme, which teaches students to reflect upon the role played by laws in Europeanisation and globalisation processes, in combination with the professional orientation which includes unique linguistic skills training. In particular, it values the attention paid to French language skills; it considers French proficiency an added value in the field of European and international law, particularly in light of Maastricht's proximity to Brussels.

The intended learning outcomes of the programme are included in appendix 3b. The panel concluded they are in line with the subject-specific reference framework as well as the international Dublin descriptors. However, it also ascertained that the learning outcomes are rather generic and that ILs' specific substantive focus could be better captured in them. They could express more clearly how the central theme mentioned in outcome 1 (the role played by international and European law in today's era of globalisation and Europeanisation) is elaborated in the other outcomes, which refer to international and national law but do not mention globalisation or Europeanisation. The acquisition of foreign language skills could also be linked more clearly to this central focus. The panel therefore advises adapting the intended learning outcomes to incorporate these points.

Considerations

According to the panel, the intended learning outcomes of the master's programmes European Law School, Globalisation and Law, International and European Tax Law, and International Laws are in line with the subject-specific reference framework as well as the international Dublin descriptors. The panel advises ELS to formulate a more pronounced vision on its international orientation and to adapt the learning outcomes to reflect the focus on European law in the context of international as well as national law. It is enthusiastic about the ambitious and distinctive profile of G&L, with its focus on the impact of globalisation on international law and international law-making processes. The panel feels G&L's general intended learning outcomes reflect this profile, but recommends revising the specialisation-specific outcomes so that they better reflect the attention paid to the relations between a specialisation and the other fields addressed in the G&L programme. It appreciates the profile of IETL, which responds to a growing, worldwide need for law graduates with a specialisation in international and European tax law. It recommends adjusting the intended learning outcomes so that they express this international orientation. Finally, it advises ILs to capture the programme's specific substantive focus better, which it considers ambitious and distinctive, in the intended learning outcomes. It could do so by expressing more clearly how the central theme, the role played by international and European law in today's globalisation and Europeanisation, is elaborated in the learning outcomes, and by linking this theme to the acquisition of foreign language skills.

Conclusion

Master's programme European Law School: the panel assesses Standard 1 as 'satisfactory'.

Master's programme Globalisation and Law: the panel assesses Standard 1 as 'good'.

Master's programme International and European Tax Law: the panel assesses Standard 1 as 'satisfactory'.

Master's programme International Laws: the panel assesses Standard 1 as 'satisfactory'.

Standard 2: Teaching-learning environment

The curriculum, staff and programme-specific services and facilities enable the incoming students to achieve the intended learning outcomes.

Explanation:

The contents and structure of the curriculum enable the students admitted to achieve the intended learning outcomes. The quality of the staff and of the programme-specific services and facilities is essential to that end. Curriculum, staff, services and facilities constitute a coherent teaching-learning environment for the students.

Findings*Curriculum content and design**Master's programme European Law School*

Students are admitted to ELS via an admission process. Students with a UM bachelor's degree of the European Law School are directly admitted. Students with a law degree from other universities have to provide a letter of motivation and one of recommendation, and demonstrate their English proficiency. The great majority of students who enter the programme have a bachelor's degree in law. Others have to pass an entrance exam. Approximately 100 students are admitted to the programme each year. The student population is very diverse and comprises Dutch students, students from other European countries as well as third-country nationals. As the interviewed students confirmed, this creates an international classroom in which students with very diverse knowledge and skills, and coming from a range of different cultures, can learn not only from the teaching staff, but also from the expertise, experience and perspectives of their fellow students.

Students who follow the master's programme ELS are allowed, but not required, to take one of two specialisations: European Law & Market Integration and European Public Law & Governance. Students who decide not to choose a specialisation can combine the two, within certain limits. The programme consists of two mandatory courses, four courses (minimum) covered by the curriculum of the specialisation concerned, and two electives (maximum). Each of the eight courses is worth 6 EC, adding up to a total of 48 EC. The remaining 12 EC are devoted to the master's thesis. The electives (12 EC) can also be replaced with a moot court or an internship, with courses from the other European Law School specialisation, and/or with law courses from other master's programmes offered either by the Faculty of Law or by other faculties or universities. A schematic overview of the curriculum is presented in appendix 4b.

According to the critical reflection, the two specialisations were introduced and first offered in the academic year 2014-2015. Up to this point, the programme contained two other specialisations: EU Law and Ius Commune. The former focused on EU law and its interaction with national law; the latter on comparative law. The change in the specialisations was deemed necessary for two reasons. First, even though individual courses from the Ius Commune specialisation were evaluated as excellent, the specialisation as a whole appeared to attract too few students. Second, there was an evident need to make the entire programme more attractive to both prospective students and future employers by offering more clearly defined specialisations with a more distinct profile.

Based on the information in the critical reflection as well as on the interviews with students and staff, the panel concluded that this revision has been successful. It is positive about the fact that students can choose a track, but also design their own programme in a manner that suits their academic interests and career plans. The current programme is well balanced in terms of content and coherence. In order to address recent developments in EU law, three new courses have been introduced. The revised programme focuses more on the 'vertical' relationships between EU law and national law rather than on the 'horizontal' interactions between national laws. The panel approves of these adaptations. It is also pleased to see that the programme provides an adequate balance between academic versus professional knowledge and skills. Most courses combine instruction on

theoretical knowledge with developing and promoting analytical and practical legal skills. Students often have to write essays and papers and are taught to write high-quality documents. Their academic development is further enhanced by the regular discussion of recent academic debates, during which students are encouraged to express their own views in class. This also stimulates the development of the students' oral skills.

Master's programme Globalisation and Law

Students are admitted to Globalisation and Law via an admission process. Students with a UM bachelor's degree of the European Law School are directly admitted. Students with a law degree from other universities have to provide a letter of motivation and one of recommendation, and demonstrate their English proficiency. During the site visit, the panel learned that the students' prior grade average is also taken into account and that a grade average of 6.5 or over is usually expected. The great majority of students who enter the programme have a bachelor's degree in law. Others have to pass an entrance exam. The programme is one of the most popular master's programmes at the Law Faculty; the annual influx varies between 260 and 300. As mentioned in Standard 1, G&L consists of a free programme and three specialisations: Human Rights, Corporate and Commercial Law, and International Trade and Investment Law. Students can apply for one or more of these specialisations. All students must follow the two core courses Public International Law and Corporate Social Responsibility. In addition to these two core courses, free programme students must select at least four specialisation courses from a list of twenty. They can add up to two electives and write a master's thesis (12 EC), to attain 60 credits in total. Students enrolled in a specialisation must meet the total of 60 EC by following the two core courses, the compulsory specialisation course, a minimum of three further specialisation courses, electives (up to 12 EC) and writing a master's thesis (12 EC). The electives can include participating in a moot court, an internship and/or study abroad. The structure of the programme is illustrated by the table in appendix 4b.

During the site visit, the panel reviewed the content and setup of the programme. It is positive about its structure. With the specialisations, free programme and electives, students have ample opportunity to tailor their programme to their individual interests, needs and future careers. Coherence is safeguarded by the compulsory core courses and – if a student applies for one or more of the specialisations – a compulsory specialisation course. Students who enrol in the free programme do not have an unlimited number of options; they select a specific number of courses from a shortlist of specialisation courses.

The panel also appreciates the content of the programme. Its course objectives are well aligned with the learning outcomes and demonstrate an adequate master's level. The panel is pleased with the academic as well as professional orientation of the programme. All staff members carry out legal research and include the output of their research in their teaching. Students are informed of contemporary academic debates and are given the opportunity to reflect on them. Throughout the programme, students are given numerous opportunities to further develop their academic and professional skills, including general legal skills, writing skills, research skills and oral presentation skills. In various courses they have to write essays or papers. As emphasized by the interviewed students and alumni, there is a strong link to the professional field. Students highly appreciate the use of real-life cases and assignments in the programme as well as the involvement of guest lecturers who have been, for example, legal counsellors to courts in The Hague.

Master's programme International and European Tax Law

Holders of a bachelor's degree in Tax Law or Fiscal Economics have direct access to the master's programme in International and European Tax Law, provided they can demonstrate sufficient English proficiency. The same conditions apply for the American Specialisation. Holders of an academic bachelor's degree other than tax law and qualified graduates from a university of applied sciences or comparable foreign institution will be admitted upon successfully completing a strict mandatory entrance exam. Students must also demonstrate sufficient proficiency in English. The annual intake varies from 25 to 50 students.

IETL comprises eight courses (6 EC each) and is completed with a master's thesis (12 EC). Six courses are compulsory for all students. For the seventh course, students may choose between Comparative Corporate Taxation and Corporate Tax Law. While the latter is a course on corporate tax law applicable in the Netherlands, Comparative Corporate Taxation is taught from a comparative law perspective without any specific link to the Netherlands. The eighth course is an elective. IETL's double degree track, the American Specialisation, also consists of eight courses. Six of them are taught by Maastricht University staff members; the remaining two are taught by University of Aruba staff members. The master's thesis (12 EC) is a joint examination component for which the University of Aruba has adopted Maastricht University's thesis requirements. The specialisation is tailored to the tax law/social practice in Latin America and the Caribbean. The structure enables students to acquire extensive knowledge, understanding and skills in the field of international and European tax law in relation to tax law in Latin America and the Caribbean. This field of practice is a programme component that is provided, for example, in the form of guest speakers during lectures and the inclusion of non-compulsory master classes with external speakers from professional practice. On completing the programme, graduates are awarded a Dutch degree certificate from Maastricht University (an LLM in International and European Tax Law – American Specialisation) and an Aruban degree certificate from the University of Aruba (an LLM in Aruban Law – International Comparative Tax Law Specialisation). Overviews of the regular master's programme and the American Specialisation can be found in appendix 4b.

The panel is satisfied with the programme's setup. The content is sufficient for a master's level, and the course objectives are in line with the learning outcomes. The programme shows an adequate balance between academic and professional knowledge and skills. The main focal areas of tax law discipline are covered in the compulsory courses; the elective offers students an opportunity to go into more depth in a specialist area. The courses address a mixture of EU legislation and international treaties. As emphasized by the staff members during the site visit, the various courses are embedded in the ongoing fiscal research conducted at the faculty. During classes, regular attention is paid to fiscal (technological) developments, contemporary research findings, international tax law issues and ethical dilemmas. With respect to skills development, the panel found that in various courses students have opportunities to apply the acquired knowledge and understanding and strengthen their legal, academic and professional skills. For example, they have to solve complex law cases, find and analyse the literature and jurisdictions, and present their viewpoints on tax law issues both orally and in writing. Most of the issues and cases are derived from real-life situations and are or have been the subject of scientific research.

The panel is positive about the coherence of the programme. The regular track as well as the American Specialisation contain a coherent package of compulsory courses. The panel appreciates that the programme setup is discussed during the Tax Law department's annual Teaching and Research days. Particular attention is paid to the coherence between the courses, ensuring that there is no unnecessary overlap, and the student workload is monitored.

Master's programme International Laws

ILs is a small-scale selective programme. Applicants must possess a bachelor's degree in law. In exceptional cases a student with a non-law university degree but with a substantial proportion of law courses can be accepted as well. Only the best students are admitted. They are selected on the basis of previously obtained degrees, their Grade Point Average (GPA), language skills, letter of motivation and extracurricular experience. The enrolment varies between 12 and 34 students.

The two-year programme comprises 120 EC in total. Students must follow two compulsory courses (6 EC each, i.e. 12 EC in total) and three language courses (12 EC in total), and they have to write a master's thesis (12 EC). The remaining 84 EC can be filled in as they wish, albeit within limitations. During the first year, students study in Maastricht. They follow the two mandatory courses (Advanced European Law and Public International Law), a French language course (6 EC) and two other courses (3 EC each) in a language other than English or their mother tongue. Students can use the remainder of the first year (36 EC) to develop their own tailor-made curriculum by choosing courses from the

European Law School and/or Globalisation and Law master's programmes. Credits can also be obtained for participation in a moot court. In the second year, ILs students study at one (or two) of the faculty's foreign partner universities (51 universities in 24 countries) for a minimum of 24 EC and a maximum of 48 EC, and write a master's thesis.

The panel is enthusiastic about the programme's setup. It noticed that the ILs' first year in Maastricht is cleverly designed, using the high-quality course modules from the master's programmes Globalisation and Law and European Law School as building blocks. This setup ensures the availability of staff and resources to run such a small-scale programme. Students are offered a unique chance to combine an international law programme with language courses. Moreover, they are given the opportunity to develop their own curriculum in accordance with their interests and envisaged career path and to gain international experience by studying abroad. The coordinator of ILs plays an important role in guaranteeing that students follow a coherent and high-quality curriculum which enables them to achieve the learning outcomes. The coordinator provides students with tips and suggestions regarding the development of their curriculum at the start of the programme; individual students also make use of the possibility to arrange an appointment to get personal advice.

The panel ascertained that the quality of the compulsory and elective courses at Maastricht University is good. They are of an adequate master's level and provide students with in-depth knowledge of and insights into the fields of European and international law. They also contribute to the development of academic, legal and professional skills. As the interviewed students explained, most courses include activities such as solving cases, participating in moot courts, writing papers, debating and presenting. With respect to the course quality of the faculty's foreign partner universities, the panel noted with appreciation that only universities with which the staff and students have good experiences are retained on the list of options. The number of partner universities has been narrowed down over the years. In this way, the faculty is better able to assure the quality of the students' individual trajectories. The Faculty of Law participates in two specific exchange networks: CIEL and Themis. Students can apply for a stay abroad at one of these network partners and obtain a separate certificate. The panel values this option.

Extracurricular options

There are various extracurricular options for students, such as an extracurricular research programme for talented master students (15 EC). Students can participate in extracurricular seminars and lectures organised by staff members, and in national and international competitions and moot courts. The panel highly appreciates these various extracurricular options. However, it also noticed that currently the initiatives are a bit fragmented, and students are not always well informed about the opportunities. It advises paying attention to the coherence of the extracurricular possibilities as well as the information provision to students.

Teaching concept and methods

As described in the critical reflection, the faculty's education and teaching departs from the principles of problem-based learning (pbl). This means that students are asked to resolve legal issues and real-world case studies to actively acquire knowledge. In tutorials (small groups under the supervision of a lecturer, the tutor), they learn to work together to analyse these issues and case studies, while making optimal use of existing knowledge. Learning objectives – formulated either during the tutorial or beforehand – provide the guiding principle for individual study. Tutorials play a central role in teaching and education within the faculty. In the master's programmes, they may consist of no more than 19 students.

During the site visit, the panel discussed the use of pbl with the management, teachers, students and alumni of the various programmes, including the master's programmes European Law School, International and European Tax Law, Globalisation and Law and International Laws. It identified some very positive elements of the problem-based approach, such as the close involvement of students and staff, and the stimulation of contextual, collaborative and constructive learning. The tutorials are very useful in providing structure within the independent study efforts of students. They also offer

students the possibility of sharing thoughts and ideas with fellow students about what they are learning and to receive personal attention from the experts on the given subject, i.e. the tutors. The panel highly appreciates the fact that all staff members, including professors, are involved as tutors, and considers this a national best practice. However, it observed that pbl is exerting pressure on faculty capacity in terms of manpower and resources (see also the section on teaching staff). The large annual influx of students, combined with the small-scale and intensive teaching methods, places a heavy burden on the available teaching staff.

The management emphasized in conversation with the panel that the principles of PBL are still valid. However, the educational concept must also evolve over time in order to prevent it from impeding innovations. In future, legal professions will require different knowledge and skills; this must have an impact on the design and organization of the educational process. The panel agrees and appreciates the attention paid to the sustainability of the problem-based educational model. It was pleased to observe that within the faculty there are several initiatives for developing new ideas and new innovative ways of teaching. For example, teachers in various courses make use of videos to instruct students. These videos vary from content clips to whiteboard videos and explain or summarize content. The panel was pleased to observe that a large variety of teaching methods is being used within the different master's programmes, such as case studies, group assignments, moot courts and other simulations. Overall, these teaching methods are well aligned with the learning objectives and content of the courses.

Feasibility

Based on the information in the critical reflection and interviews with students, alumni and staff, the panel established that the master's programmes European Law School, International and European Tax Law, Globalisation and Law, and International Laws are feasible within the nominal study time. Various measures contribute positively to this feasibility. There are clear admission procedures and criteria, including entrance exams. In practice, ILs is the strictest in selecting students, taking the previous grade point average into account. This has a positive impact on the programme's feasibility. As a selective master admitting only the best students, the quality of the International Laws student population can be considered very high. Furthermore, all programmes work hard to achieve a balanced distribution of the study load over the year. The perceived study load is part of course evaluations, and action is taken when problems are identified. The interviewed students and alumni considered the programmes to be challenging, but doable. They didn't detect any stumbling blocks. They emphasized that they received a lot of guidance and support from the teaching staff. The staff members are generally very accessible and always ready to answer questions and provide the students with extensive feedback. Students can also turn to the study advisors for study-related and other concerns.

The panel also noted that the programmes have very international environments with many nationalities represented among both staff and students. In general, the international students are very dedicated, active and involved. They spend a lot of their time at the faculty and often pursue extracurricular activities. During the site visit, the panel observed that students and teachers form an inspiring, lively and sociable community. The close collaboration between students and staff clearly strengthens the group cohesion and works as a motivator. Moreover, as the staff members emphasized, the international environment confronts students with a truly international classroom. The learning process benefits from students working in small tutorial groups with people from different cultural backgrounds: by approaching problems from a variety of perspectives, students are acquainted with different ways of seeing things that enhance the quality of the discussion. The panel praises the programmes for creating such a supportive and stimulating international study climate and is pleased to see that this is also reflected in the success rates. As the critical reflection shows, on average around 70 - 90% of the students graduate within two years.

One point of concern involves the trajectory of the master's thesis. The panel noted that many students experience delays during the project. Talks with the students and alumni revealed that the students were frequently expected to take the initiative and to be responsible for submitting their

thesis on time. Some students and alumni liked the challenge; they do/did not experience any difficulty with their thesis planning and progress. Other students and alumni are/were more hesitant and would appreciate a clear structure with strict deadlines. The panel ascertained that this high level of self-reliance and personal responsibility expected of students in the thesis project has negative consequences for study progress. It recommends making this path clearer, perhaps making use of the *best practices* within the faculty. It noted that the thesis trajectory of the post-initial master programme Intellectual Property Law and Knowledge Management with fixed feedback and submission deadlines has led to good results. The bachelor law programmes offered at the faculty employ a set trajectory that could serve as a source of inspiration. Otherwise, the interviewed students and alumni expressed their satisfaction with the nature of the supervision provided by the supervisors.

The panel also confirmed that European Law School and Globalisation and Law have two admission cycles, one starting in September and the other in February, although the fundamental blocks are mostly scheduled in the first semester. Talks with students and alumni revealed that some students find it awkward to enter the academic year halfway through. This applies especially to those coming from outside Maastricht University; aside from experiencing problems with catching up with the content of the programme, those students generally need time to orient themselves in Maastricht and get used to the problem-based teaching method. The staff stated that the February intake was introduced to serve the Maastricht bachelor's students better as well as to attract more master's students. Occasionally, lecturers help the students to compensate for their deficiencies with master classes or individual supervision. However, not all of the lecturers accept this responsibility. The panel recommends examining the consequences of the February intake for each programme separately to see how it affects the feasibility of the programme. It also advises developing a policy for dealing with deficiencies and making foreign students quickly feel at home.

In this context, the panel appreciates that students can commence the master's programme International Laws only in September. It also supports the decision to discontinue the February intake of the master's programme International and European Tax Law as of the 2015-2016 academic year in order to improve the feasibility of the study load and optimise the programme completion time.

Teaching staff

The panel studied the composition of the staff of the master's programmes on the basis of the information in the critical reflection. It also discussed the quality and quantity of the staff during the visit with the management, teachers and students. It concluded that the quality of the staff of the master's programmes European Law School, Globalisation and Law, and International Laws is high. The staff consists of highly trained lecturers with an international profile to match the student population. They excel in their experience in teaching comparative, European and international law courses in English. They usually have a PhD degree (professor, associate professor, assistant professor or senior lecturer) or are working towards one. Such specialisation remains necessary due to the comparative nature of the courses offered. The panel appreciates that a lot of attention is paid to the didactical expertise of the staff. The faculty offers training in teaching in the form of the University Teaching Qualification programme, as well as specific courses for staff members if needed. At the beginning of 2017, around 80% of the teaching staff had obtained the Teaching Qualification. Students pointed out to the panel that staff quality is an important asset of the programmes. They were very enthusiastic about many of the lecturers. They confirmed the panel's impression that the teaching staff can be considered good. They explicitly mentioned the outstanding English proficiency of the staff as well as their accessibility and engagement.

The panel is also positive about the quality of the staff of the master's programme International and European Tax Law. Many staff members are experts in the field of international and European tax law or have worked in tax consultancy or with the tax authorities. Of the staff teaching courses in this master's, 67% has a PhD, and the same percentage has obtained the University Teaching Qualification certificate. During the site visit, the panel examined additional information about the University of Aruba staff members involved in the American Specialisation. It concluded from this

information that these staff members are also well-trained and experienced lecturers. The interviewed students are positive about the Maastricht as well as the Aruban staff members.

One area of concern is the staff's workload. From the various interviews with staff and management, the panel deduced that work pressure is felt to be high. In the opinion of the panel, this is not unusual within the Law cluster. At the same time, it learned that part of the pressure appears to be related to the problem-based approach, in which all staff members are involved as tutors. Students and staff are in frequent and intensive contact, not only during but also outside scheduled contact hours. Staff members consider marking exams to be a major contributive factor to their considerable work pressure, in part because students request, and often receive, a quick turnaround and individual feedback. Furthermore, the panel sees a connection with the fragmentation of tasks. The faculty's guideline concerning deployment of staff prescribes that 65% of their time is dedicated to education and 35% to research. Many staff members teach in multiple periods and struggle to meet both their educational and research obligations.

The management emphasized that the staff's workload is receiving its full attention. It attempts to alleviate this pressure through measures such as the streamlining of programmes, smarter assessment methods, the temporary deployment of additional lecturers, and more effective matching and admission procedures. Currently, a pilot project on digital assessment is being run. Many exams involve answers written by hand. Marking work by students with poor handwriting takes a great deal of time. Digitalisation is expected to offer some relief in this area. The panel considers this a good idea. Furthermore, it suggests elaborating possibilities to include more intermediate assignments in the summative assessment (see standard 3). In this way, the efforts of students and staff during the blocks are made part of the assessment of a course, which means less emphasis is being put on the final exams. This could possibly reduce or lead to a better distribution of the workload.

Facilities

The panel ascertained the programme-specific facilities to be adequate. The spatial facilities (rooms) have been tailored to the form of teaching: there are a great number of relatively small tutorial group rooms, as well as relatively small lecture rooms and a hearing room for the moot court and other simulations. There are also numerous informal spots where students can work together.

Considerations

The panel established that the master's programmes European Law School, Globalisation and Law, International and European Tax Law, and International Laws are well designed and enable the students to achieve the intended learning outcomes. The contents suit an adequate master's level and are well aligned with the programme-specific learning outcomes. The panel is pleased with the academic as well as professional orientation of the programmes. All programmes show a well-balanced combination of academic knowledge of and insights into the content of the law on the one hand and academic and professional skills on the other. The panel appreciates the strong connection to the professional field through guest lecturers, real-life cases and assignments, allowing students to get acquainted with the professional field and prepare for their future careers.

The panel is positive about the coherence of the programmes. The regular track as well as the American Specialisation of the master's programme International and European Tax Law contain a coherent package of courses. The panel concluded that the revision of the master's programme European Law School has been successful. The new setup gives students the opportunity to choose a track but also to design their own programme in a manner that suits their academic interests and career plans while remaining coherent. The Globalisation and Law programme stands out with its ample opportunities for students to adjust their programmes towards their individual interests, needs and future careers. Coherence is safeguarded by mandatory courses and limitations and conditions for the elective part. With respect to International Laws, the panel highly appreciates the setup of the programme. It gives a select group of very ambitious and talented students a chance to combine a tailor-made international law programme with language courses and to gain international experience by studying abroad. The coherence and quality of the students' individual programmes

are guaranteed by a strong student support system and the collaboration with renowned partner universities.

The panel appreciates the problem-based learning approach in all four master's degree programmes. It identified some very positive elements of this approach, such as the close involvement of students and staff and the stimulation of active and collaborative learning. It considers the involvement of all members of the teaching staff, including professors, a national best practice. Concerning the extracurricular activities, including the research programme for talented master students and moot courts, the panel concluded there could be more transparency towards the students.

The panel considers the programmes to be feasible within the nominal study time. The success rates are satisfactory, partly due to such measures as strict admission procedures and criteria, an equal distribution of the study load and an adequate student support system (or good, in the case of International Laws). The highly supportive and collaborative international study climate of the various programmes clearly works as a motivator. However, the panel also established that a lot of students experience delay during their thesis, partly due to a rather non-committal thesis trajectory in terms of deadlines. Furthermore, the February enrollment seems to challenge the feasibility of the master's programmes European Law School and Globalisation and Law. The students in question are entering the programme halfway through the academic year and sometimes have difficulty catching up with the content of the programme. The panel advises reconsidering the February enrollment. It also advises the programmes to consider introducing a more regulated thesis trajectory.

The panel is impressed with the quality of the teaching staff involved in the master's programmes European Law School, Globalisation and Law, and International Laws. The lecturers are highly trained and internationally renowned for their experience in teaching and researching comparative, European and international law. The panel is also positive about the teaching staff of the master's programme International and European Tax Law. The students, both those in the regular track and those in the American Specialisation, are taught by lecturers with a solid background in the field of international and European tax law. The panel appreciates the attention paid to the didactical expertise of the staff. It is also pleased to see that the management is aware of the staff's high workload and is taking measures to alleviate this.

Conclusion

Master's programme European Law School: the panel assesses Standard 2 as 'good'.

Master's programme Globalisation and Law: the panel assesses Standard 2 as 'good'.

Master's programme International and European Tax Law: the panel assesses Standard 2 as 'satisfactory'.

Master's programme International Laws: the panel assesses Standard 2 as 'good'.

Standard 3: Assessment

The programme has an adequate assessment system in place.

Explanation:

The tests and assessments are valid, reliable and transparent to the students. The programme's examining board safeguards the quality of the interim and final tests administered.

Findings

Assessment system

The faculty's assessment policy document is based on the UM assessment policy framework. The document outlines the faculty's vision on assessment; policy, guidelines and procedures related to

the design of assessment programmes; assessment regulations at the programme level; the assessment of graduation assignments; quality assurance; and staff development. The assessment system of the master's programmes ELS, G&L, IETL and ILs is in line with the faculty's assessment policy. The panel learned from the critical reflections that most courses in the master's programmes are tested with a written final exam or a combination of an essay or assignment (written or oral) and a final exam. The written exams are open-book or closed-book exams and often consist of essay questions.

During the site visit, the panel examined assessment documents of different courses of the master's programmes and spoke with students, teachers and representatives of the Board of Examiners about the assessment system. Based on these conversations and the materials studied, it ascertained that the assessment methods used within the different master's programmes are in line with the learning outcomes, content and didactical design of the courses. It also concluded that the assessments match the programmes' level and content. The panel found a strong emphasis on written final exams, although students prepare a range of formative and/or summative assignments during the blocks, such as papers, posters and presentations. It advises exploring whether the intermediate assignments could form a greater part of the summative assessment. This would lead to a greater variety in the summative assessment as well as a better spread and/or reduction of the teaching load. In light of the educational approach, the panel recommends investigating whether some blocks could be assessed through intermediate summative tests only, leaving out the final exam.

The panel appreciates the considerable amount of attention paid to the quality of assessment by the staff of all four master's programmes. Multiple staff members are involved in the design of a test. In order to guarantee validity, exams are evaluated by a reviewer before being administered to students. The reviewer is an expert on the subject in question who was not involved in creating the test. Changes in the chosen assessment method must always be approved by the Board of Examiners. Students of the master's programmes explained that they are generally well informed about the tests and criteria. The assessment method is described in the course book, along with further specifications concerning the types of questions, the possibility of obtaining an exemption or bonus points, etc. Students are also satisfied with the feedback they receive on their results and performance.

With respect to the Aruban courses in the American Specialisation of International and European Tax Law, the panel noted with appreciation that the responsible planning groups for the Aruban courses always include a staff member of Maastricht University, so that similar approaches to teaching and assessment are ensured.

Students finish their master's programme with a master's thesis (12 EC). They usually come up with a topic themselves. There are always two assessors involved. The theses are assessed on content (structure, originality, legal relevance and degree of depth, complete and correct acknowledgement of sources), form and language/writing skills. The degree to which the student demonstrates the ability to conduct research independently and proactively is also taken into account in determining a final mark. To arrive at an assessment that is as transparent and objective as possible, an assessment form has been developed. There are separate forms for the first and second assessors. Should the first and second assessors come to different conclusions, they discuss the matter with one another. In the event of an unresolved substantial difference, a third corrector is called in. A third assessor is always consulted if the proposed mark is higher than a nine.

The panel ascertained that the procedures and criteria are sufficiently clear and contribute to a thorough final assessment. Yet it feels the assessment forms could be clearer and more transparent. The use of different evaluation scales in the forms for the first and second assessor, letters versus numbers, is somewhat confusing. Besides, the forms offer relatively little room for additional comments and clarification, particularly that of the second assessor. The panel noted that justification of the research methods is not a separate assessment criterion. It advises adding this to the assessment form.

The Board of Examiners

There is one Board of Examiners for all standard bachelor's and master's programmes of the Faculty of Law. It has eight members, including an external member, and is advised by an assessment expert on a structural basis. The Board is responsible for the quality control of testing and examinations. The Board also appoints examiners, handles individual cases of fraud and individual requests from students, issues certificates, grants exemptions, and takes care of the handling of appeals and/or complaints about exams.

During the site visit the panel talked to representatives of the Board of Examiners. It ascertained from those talks that the formal tasks and responsibilities of the Board are carried out adequately and that there are clear agreements and procedures. It also confirmed that the Board has undertaken various initiatives to ensure the quality of tests and final projects. The Board checks after every course whether the content and the level of the testing matched the content and objectives of the course, based on the test evaluations. It also looks at the test results for each course. If there are deviations in the evaluation results or test outcomes, a talk is arranged with the responsible course coordinator. Since the academic year 2014-2015, the Board has started holding proactive discussions annually, during which three to four groups of lecturers reflect on the testing in their course. This allows any problems to be detected early and addressed.

Regarding the quality control of the final projects, the Board of Examiners has apparently started doing random sampling checks. As a pilot, a number of completed bachelor's essays were re-examined to check whether the level of the projects was adequate and the score appropriate. The Board now checks the evaluation of theses every year through random sampling. The panel is pleased that this structural check has been implemented per September 2017.

The panel greatly appreciates all the initiatives and considers the Board of Examiners a hard-working and proactive board that pays a lot of attention to its own professional development. It did notice, however, that the quality control mostly focuses on the testing of the individual blocks and the final projects. In order to ensure the realisation of the learning outcomes, the panel feels it is important that the Board of Examiners also monitor the quality of the testing at the curriculum level. This concerns ensuring that all of the learning outcomes of a programme can be tested and achieved with the current teaching and exam system. The panel recommends establishing a system for this quality control at the programme level in the near future.

Considerations

The panel concluded that the master's programmes European Law School, International and European Tax Law, Globalisation and Law, and International Laws have an adequate assessment system. The tests match the programmes' level and content, and the forms of assessment suit the content and design of the programmes. The panel found a strong emphasis on written final exams, although students prepare a range of formative and/or summative assignments during the blocks, such as papers, posters and presentations. It advises exploring whether the intermediate assignments could form a greater part of the summative assessment. This would lead to a greater variety in the summative assessment as well as a better spread and/or reduction of the teaching load. In light of the educational approach, the panel recommends investigating whether some blocks could be assessed through intermediate summative tests only, leaving out the final exam.

The assessment of the master's thesis takes place in an adequate manner. The assessment forms used by the first and second assessors could be more transparent and clearer, especially concerning the evaluation scales and room for clarification. The panel also advises adding a justification of the research methods as a separate evaluation criterion. The quality control of the testing and examinations is adequate. The panel approves the functioning of the Board of Examiners: it clearly contributes to the quality assurance and control of the testing and evaluation within the programmes. The panel did note that the Board's activities are strongly focused on the testing and evaluation of individual courses and final projects. In order to ensure that the learning outcomes are achieved, it advises monitoring the quality of the testing at the curriculum level.

Conclusion

Master's programme European Law School: the panel assesses Standard 3 as 'satisfactory'.

Master's programme Globalisation and Law: the panel assesses Standard 3 as 'satisfactory'.

Master's programme International and European Tax Law: the panel assesses Standard 3 as 'satisfactory'.

Master's programme International Laws: the panel assesses Standard 3 as 'satisfactory'.

Standard 4: Achieved learning outcomes

The programme demonstrates that the intended learning outcomes are achieved.

Explanation:

The level achieved is demonstrated by interim and final tests, final projects and the performance of graduates in actual practice or in post-graduate programmes.

Findings

Prior to the site visit, the panel studied a selection of 5 master's theses for the International Laws programme, 10 for European Law School and International and European Tax Law, and 15 for Globalisation and Law, as well as the accompanying assessment forms completed by the supervisors. In general, the panel agreed with the grades awarded by the supervisors. The grading seemed fair and reflected the differences in the students' work. The panel concluded that graduates of the master's programmes European Law School, International and European Tax Law, Globalisation and Law, and International Laws achieved the required level.

The panel is very positive about the quality of the master's theses of European Law School and Globalisation and Law. In most cases the achieved level is good, and in many cases it exceeds the level expected at the completion of a master's degree. The problem definitions are clearly formulated, the structure of the theses is logical, and the analyses tend to show in-depth understanding of the subjects under discussion. With respect to the Globalisation and Law Specialisation in International Trade and Investment Law, the panel remarked that a few theses, though well executed, were business economics rather than law oriented. According to the panel, attention should be paid to this in order to prevent the multidisciplinary focus of the theses from dominating the legal component.

The panel is impressed with the quality of the master's theses of International Laws. Overall, the theses were very well executed; some may even be called outstanding and could serve as the basis for a journal publication. The panel even encountered one thesis graded with a 10. It found this exceptionally high score to be fully justified. According to the panel, the high quality of the theses demonstrates that this programme attracts and selects very talented students and offers them the possibility to excel. With respect to the theses of the master's programme International and European Tax Law, the panel concluded they achieved a sufficient master's level. However, it also ascertained that there is room for improvement. It read several theses that were quite descriptive, while it would have expected a more in-depth analysis of and reflection on the subject involved.

During the site visit, the panel spoke with alumni of the different programmes. In general, it was positive about these alumni: they appeared to be doing well in the job market. All graduates were very satisfied with the education offered in their programmes. They felt their master's programme provided them with a solid basis to function well on the labour market. Most of them would choose the same programme at that faculty again. Alumni of all programmes mentioned that the debating and cooperation skills acquired through problem-based learning proved particularly useful in their current positions.

The panel was especially enthusiastic about the quality of the European Law School, International Laws and Globalisation and Law alumni. They had been successful in finding a suitable job, and most of them had very good careers. The panel noted with appreciation that a large percentage of the alumni went on to gain a PhD. It was highly impressed with the International Laws graduates. According to the panel, the graduates the panel communicated with definitely stand out: they enter into high-profile positions in European institutions or elsewhere. It considers them as ranking among the top talents in the field of European and international law.

Considerations

The panel studied a selection of theses and found that the awarded grades generally matched its own evaluations. It concluded that the level achieved in the theses of International and European Tax Law is satisfactory. They demonstrate a sufficiently academic attitude and understanding. They also testify to considerable skill in executing research and reporting on it. However, the panel also found several theses to be overly descriptive. These theses could be improved in terms of in-depth analyses of and reflections on the subjects involved. The quality of the theses of European Law School, Globalisation and Law, and International Laws could be considered good to outstanding. They were generally well-written and coherent, presenting in-depth analysis and a clear awareness of the current developments in the field. With respect to the Globalisation and Law – Specialisation in International Trade and Investment Law, the panel observed that some theses from this track were more business economics than law oriented. It advises paying attention to ensuring that the multidisciplinary focus of the theses does not come at the expense of the legal component. All interviewed alumni were very positive about their programmes, and the panel established that they are quite successful in their careers. It particularly valued the high quality of the graduates of European Law School, Globalisation and Law, and International Laws.

Conclusion

Master's programme European Law School: the panel assesses Standard 4 as 'good'.

Master's programme Globalisation and Law: the panel assesses Standard 4 as 'good'.

Master's programme International and European Tax Law: the panel assesses Standard 4 as 'satisfactory'.

Master's programme International Laws: the panel assesses Standard 4 as 'good'.

GENERAL CONCLUSION

The panel ascertained that the learning outcomes of the master's programmes European Law School, Globalisation and Law, International and European Tax Law, and International Laws are in line with national and international requirements. It advises ELS to formulate a more pronounced vision on its international orientation and to adapt the learning outcomes to reflect the focus on European law in the context of international as well as national law. It is enthusiastic about the ambitious and distinctive profile of G&L with its focus on the impact of globalisation on international law and international law-making processes. It recommends revising the specialisation-specific outcomes so that they reflect the attention paid to the relations between a specialisation and the other fields addressed in the G&L programme. The panel appreciates the profile of IETL, which responds to a growing, worldwide need for law graduates with a specialisation in international and European tax law. It recommends adjusting the intended learning outcomes so that they express this international orientation. Finally, it advises ILs to capture the programme's specific substantive focus better in the intended learning outcomes. It is pleased with the design of the programmes as well as the content and didactical setup of the courses. It considers the participation of all members of the teaching staff as tutors, including professors, to be a national best practice. The programmes have an adequate assessment system in place, and the panel approved the functioning of the Board of Examiners.

The programmes are feasible within the nominal study period, and the success rates are satisfactory. Several measures, such as strict admission procedures and criteria, contribute to the students' study success as well as to the stimulating international and collaborative learning environment. The panel established that attention should be paid to delays during the writing of the thesis. It recommends reconsidering the February enrollment of the master's programmes European Law School and Globalisation and Law.

The panel is positive about the scientific and didactical expertise of the staff. It considers the lecturers of the European Law School, Globalisation and Law, and International Laws to be renowned authorities in their domain. It is also satisfied with the solid background of the International and European Tax Law staff. One point of concern is the high workload the staff noticed, which is related to the intensive problem-based learning approach. The students experienced the programmes as challenging but feasible. They were very enthusiastic about the good atmosphere at the programmes and the support and feedback they received from staff members and fellow students. They clearly benefit from the stimulating and international learning environment. Furthermore, the panel ascertained the quality of the International and European Tax Law theses to be satisfactory and the European Law School, Globalisation and Law, and International Laws theses to be good to outstanding. All in all, it concluded that the overall quality of the master's programme International and European Tax Law is satisfactory. The master's programmes European Law School, Globalisation and Law, and International Laws systematically surpass the generic quality standards and have been assessed by the panel as good.

Conclusion

The panel assesses the *master's programme European Law School* as 'good'.

The panel assesses the *master's programme Globalisation and Law* as 'good'.

The panel assesses the *master's programme International and European Tax Law* as 'satisfactory'.

The panel assesses the *master's programme International Laws* as 'good'.

BIJLAGEN/APPENDICES

BIJLAGE 1A: CURRICULA VITAE VAN DE PANNELLEDEN

Em. prof. mr. A.F.M. (Adriaan) Dorresteijn (voorzitter) is emeritus hoogleraar in Transnationale aspecten van het ondernemingsrecht aan de Universiteit Utrecht. Hij studeerde Nederlands recht aan de Rijksuniversiteit Utrecht en kreeg na zijn afstuderen een aanstelling als universitair docent rechtsgeleerdheid bij de economische faculteit van de Universiteit van Amsterdam. Dat leidde geleidelijk tot een specialisatie op het terrein van het ondernemingsrecht in brede zin. Zijn proefschrift *Tegenstrijdig belang van bestuurders en commissarissen* verdedigde hij in 1989. Adriaan Dorresteijn was daarna achtereenvolgens hoofddocent Ondernemingsrecht aan de Universiteit Utrecht (1988-1991) en hoogleraar Privaatrecht aan de Open Universiteit (1991-2000). Daarna keerde hij terug bij de UU als decaan en hoogleraar (2000-2017). Tussen 1994 en 2000 was hij werkzaam in de rechtspraktijk als adviseur bij PricewaterhouseCoopers, en sinds 2008 bij AKD Advocaten, Notarissen & Belastingadviseurs.

Prof. mr. E. (Elies) van Sliedregt (vice-voorzitter) is hoogleraar International and Comparative Criminal Law en adjunct-directeur van het Centre for Criminal Justice Studies aan de University of Leeds (Groot-Brittannië). Ze behaalde haar PhD in 2003 aan Tilburg University, waarna ze werkzaam was aan de Universiteit Leiden (2003-2005) en de Universiteit Utrecht (2005-2007). Van 2007 tot 2016 werkte ze als hoogleraar Strafrecht aan de Vrije Universiteit Amsterdam, waar ze van 2011 tot 2015 ook de functie van decaan van de Rechtenfaculteit en van 2014 tot 2015 die van vice-rector vervulde. Ze heeft *visiting fellowships* vervuld in Cambridge, Oxford, Bologna, Sydney (University of New South Wales), Melbourne (Monash University) en bij het Internationaal Strafhof. Haar onderzoek richt zich onder meer op de beginselen van het strafrecht, rechtspluralisme, het Europees aanhoudingsbevel en terrorismebestrijding. Elies van Sliedregt is senior redacteur van het *Leiden Journal of International Law* (Cambridge University Press) en het *Journal of Conflict and Security Law* (Oxford University Press). Ze is lid van de Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen.

Em. prof. mr. drs. H.P.A.M. (Henk) van Arendonk is van 1977 tot aan zijn emeritaat in 2013 verbonden geweest aan Capgroep Fiscaal Recht van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij promoveerde in 1991 aan de Erasmus Universiteit. In 1992 werd hij benoemd tot hoogleraar Belastingrecht. Hij werd daarmee verantwoordelijk voor de opbouw van de nieuwe fiscaal-juridische opleiding aan deze faculteit. Hij was en is actief in diverse organisaties, adviesraden en commissies op het gebied van belastingrecht, onder meer als lid van de Commissie Oort (inzake vereenvoudiging van de loon- en inkomstenbelasting), lid van het dagelijks bestuur van de Vereniging voor Belastingwetenschap, voorzitter van de Stichting Europese Fiscale Studies EUR, hoofdredacteur van het *Maandblad Belasting Beschouwingen* en voorzitter van het editorial board van de *EC Tax Review*. Verder treedt hij op als voorzitter van de Klankbordgroep Bijzondere Curator Nederland c.q. voorzitter van het Stichtingsbestuur BCN en als voorzitter van de Stichting Forensische Mediation. Daarnaast is hij werkzaam als scheidingsbemiddelaar.

D.H. (Daniëlle) Arnold LLB (studentlid) heeft het Utrecht Law College van de Universiteit Utrecht afgerond en volgt op dit moment de tweejarige Legal Research Master aan diezelfde universiteit. Vanuit deze juridische onderzoeksmaster zet zij momenteel haar juridische kennis en onderzoeksvaardigheden in ten behoeve van verschillende onderzoeksprojecten. Haar onderzoeksprofiel betreft het Nederlands bestuursrecht, Europees recht en de raakvlakken tussen beide rechtsgebieden. Van 2012 tot 2015 was Daniëlle Arnold redacteur van het juridisch verenigingsblad *OpRecht*, en in 2014 en 2015 was ze voorzitter van de studentenvereniging SIB-Utrecht.

Prof. M. (Manuel) Desantes Real is hoogleraar Rechtsgeleerdheid aan de universiteit van Alicante (Spanje) sinds 1993. Hij is adviseur van ELZABURU sinds 2010 en vicevoorzitter van de Spanish Jury of Design vanaf 2011. Eerder was hij vicevoorzitter en interim-voorzitter van de universiteit van Alicante (1996-1998). He was als lid van de juridische dienst van de Europese Commissie, verantwoordelijk voor intellectuele eigendom en elektronisch handelsrecht (1998-2001). Van 2001 tot 2008 was hij vice-president van het Europees Octrooibureau (EPO). Manuel Desantes was

oprichter en opleidingsdirecteur van de Magister Lvcentinvs, een masteropleiding in intellectuele eigendom en informatietechnologie aan de universiteit van Alicante (1994-1997). Sinds 1998 is hij fellow van de Eisenhower Foundation. Hij schreef zeven boeken en meer dan vijftig artikelen over international privaatrecht, intellectueel eigendomsrecht en informatietechnologie.

Prof. dr. mr. Y. (Yves) Jorens is hoogleraar Europees sociaal recht en sociaal strafrecht aan de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Gent en onderwijsdirecteur. Hij is expert op het gebied van de coördinatie van de sociale zekerheid van migrerende werknemers in de Europese Unie. Door de jaren heen nam hij deel aan of leidde tal van projecten over internationale tewerkstelling en Europees sociaal recht, onder meer voor het Europese parlement of de Europese commissie. Hij is auteur van diverse publicaties over het Europees sociale recht of socialezekerheidsrecht, internationale tewerkstelling, internationale sociale fraude en Europese gezondheidszorg. Yves Jorens is tevens directeur van het instituut IRIS (International Research Institute on Social Fraud).

Prof. mr. dr. A.J.C. (Adrienne) de Moor-van Vugt is hoogleraar Bestuursrecht aan de juridische faculteit van de Universiteit van Amsterdam. Ze was tot 2004 verbonden aan de Universiteit van Tilburg als hoogleraar Bestuurlijk handhavingsrecht en Europees bestuursrecht en lid van het faculteitsbestuur (portefeuillehouder onderwijs) en voorzitter van het Onderwijsbestuur. In 2004 stapte zij over naar de rechtspraak en werd ze raadsheer bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven. Daar behandelde zij zaken uit het bijzonder deel van het (Europese) bestuursrecht, zoals mededingingsrecht, financieel toezicht, subsidiezaken en boetezaken, alsmede tuchtzaken tegen accountants. In 2008 werd Adrienne de Moor-van Vugt benoemd tot hoogleraar aan de UvA. Ze is tevens verbonden aan het Amsterdam Center for Law & Economics. Haar onderzoek richt zich op de handhaving van bestuursrecht, de relatie tussen het Europees recht en het Nederlands bestuurs(proces)recht, financieel toezicht en markttoezicht. Ze is actief in diverse organisaties en adviesraden en is hoofdredacteur van *SEW, Tijdschrift voor Europees en Economisch Recht*.

Prof. dr. R.A. (Ramses) Wessel is hoogleraar International and European Law and Governance aan de Universiteit Twente en co-directeur van het Centre for European Studies aldaar. Hij was vice-rector onderwijsvernieuwing van 2013-2017 en decaan van de School of Management and Governance van 2011-2013. Ramses Wessel studeerde in 1989 af aan de Rijkuniversiteit Groningen in Internationaal Recht en Internationale Betrekkingen. Van 1989 tot 1991 werkte hij bij het Polemologische Instituut van de Rijkuniversiteit Groningen en vervolgens van 1991 tot 2000 bij de afdeling Internationaal en Europees Institutioneel Recht van de Universiteit Utrecht. Zijn onderzoek richt zich vooral op het internationale en Europese institutionele recht; de relatie tussen het internationale, EU- en nationale recht; bestuur en wetgeving op het gebied van internationale organisaties; internationaal en Europees beleid met betrekking tot veiligheid en defensie; en kwesties op het gebied van mondiaal bestuur en wetgeving. Daarnaast is hij redacteur van onder andere het *International Organizations Law Review* (tevens oprichter), het *Netherlands Yearbook of International Law* en *European Papers: A Journal on Law and Integration*.

Em. prof. mr. L.C. (Laurens) Winkel is emeritus hoogleraar Rechtsgeschiedenis aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij studeerde aan de Technische Universiteit Delft, de Universiteit van Amsterdam en de Université des Sciences Sociales Toulouse I (Frankrijk) en promoveerde in 1983 aan de Universiteit van Amsterdam. Van 1979 tot 1993 vervulde hij diverse functies binnen de Rechtenfaculteit aldaar; vanaf 1986 was hij universitair hoofddocent op het gebied van Rechtsgeschiedenis. In 1993 werd hij aangesteld als hoogleraar Rechtsgeschiedenis aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Van 1995 tot 1997 en daarna nogmaals van 2001 tot 2004 was hij vice-decaan van de Rechtenfaculteit. Van 1991 tot 2016 was hij plaatsvervangend lid van de rechterlijke macht. Hij was en is actief in diverse organisaties en adviesraden en is redactielid van de vaktijdschriften *The Legal History Review* en *Grotiana* (tot 2017).

APPENDIX 1B: CURRICULA VITAE OF THE MEMBERS OF THE ASSESSMENT PANEL

Em. prof. mr. A.F.M. (Adriaan) Dorresteyn (chair) is emeritus professor of Transnational Aspects of Corporate Law at Utrecht University. He studied Dutch Law at Utrecht University and started working as an assistant professor in Law at the Faculty of Economics of the University of Amsterdam, which led to his specialization in Business Law. He defended his PhD thesis in 1989 and went on to work as an associate professor in Business Law at Utrecht University (1988-1991) and full professor in Private Law at the Open University of the Netherlands (OUNL, 1991-2000). He returned to Utrecht University as a dean and professor (2000-2017). Between 1994 and 2000, he was a consultant for PricewaterhouseCoopers, and he is currently advisor at AKD (since 2008).

Prof. mr. E. (Elies) van Sliedregt (vice-chair) is professor of International and Comparative Criminal Law and deputy-director of the Centre for Criminal Justice Studies at the University of Leeds (United Kingdom). She obtained her PhD at Tilburg University in 2003, after which she worked at Leiden University (2003 – 2005) and Utrecht University (2005 – 2007). From 2007 until 2016, she was professor of Criminal Law at the Vrije Universiteit Amsterdam, where she was also dean of the Faculty of Law from 2011 until 2015 and deputy vice-chancellor from 2014 to 2015. She has held visiting fellowships in Cambridge, Oxford, Bologna, Sydney (UNSW), Melbourne (Monash University), and at the ICC (Chambers). Her research interests include comparative research into principles of criminal law, legal pluralism, European Arrest Warrant, terrorism, refugee exclusion. Professor van Sliedregt is senior editor of the *Leiden Journal of International Law (Cambridge journals)* and the *Journal of Conflict and Security Law (Oxford journals)* and is member of the Royal Holland Society of Sciences and Humanities.

Em. prof. mr. drs. H.P.A.M. (Henk) van Arendonk worked in the department of Tax Law at Erasmus University Rotterdam from 1977 until his retirement in 2013. He obtained his PhD in 1991 at that same university. In 1992 he was appointed full professor in Tax Law and tasked with developing a new tax-legal programme for the Faculty of Law. He was and is an active member of several organisations, advisory boards and committees in the field of tax law, including membership of the Committee Oort (advising the government on simplifying the tax system), the board of the Association for Tax Research (Vereniging voor Belastingwetenschap), the European Fiscal Studies Foundation EUR, and editorial positions at the *Maandblad Belasting Beschouwingen* and *EC Tax Review*. He currently works as a divorce mediator.

D.H. (Daniëlle) Arnold LLB (student member) completed the Utrecht Law College of Utrecht University and is currently a student in the master's programme Legal Research at that university. She is putting her legal knowledge to practice in several research projects. Her research profile includes Dutch Administrative Law, European Law and the relations between both disciplines. Currently, she is working for the policy department of the Faculty of Law of Utrecht University. Between 2012 and 2015 she was editor-in-chief of the student journal *OpRecht*. She was an active member of international student association SIB.

Prof. M. (Manuel) Desantes Real has been professor of Law at the University of Alicante (Spain) since 1993. Since 2010, he has been a member of counsel of the IP firm ELZABURU, and from 2011 onwards, he has been the vice-president of the Spanish Jury of Design. In the past, Desantes served as vice-president and president in acting of the University of Alicante (1996-1998). He also acted as a member of the Legal Service of the European Commission, responsible for Intellectual Property and Electronic Commerce (1998-2001). Between 2001 and 2008, he was vice-president of the European Patent Office. Manuel Desantes founded the Magister Lvcentinvs (Intellectual Property and Information Technology Master's Degree) at the University of Alicante, of which he was the director (1994-1997). Since 1998, he has been a fellow of the Eisenhower Foundation. He is the author of seven books and more than fifty articles regarding Private International Law, Intellectual Property Law and Information Technology Law.

Prof. dr. mr. Y. (Yves) Jorens is professor of European Social Law and Social Criminal Law at the Faculty of Law, Ghent University (Belgium) and director of studies. His research focuses on the EU coordination of social security for migrant workers. He has participated in or directed numerous projects in the field of international employment and European social law, for such institutions as the European Parliament and the European Commission. He has written several articles and books on European social (security) law issues, international employment, international social fraud and European health care. Yves Jorens is currently also director of IRIS, the International Research Institute on Social Fraud.

Prof. mr. dr. A.J.C. (Adrienne) de Moor-van Vugt is professor of Administrative Law at the University of Amsterdam. She worked at Tilburg University as full professor in (European) Administrative law and was a member of the Faculty board and chair of the Board of Education until 2004. In that year, she transferred to the judicial system and became a judge for the Trade and Industries Appeals Board (College van Beroep voor het Bedrijfsleven), and worked in cases concerning financial supervision, competition law, subsidies and fines and disciplinary hearings against accountants. In 2008 de Moor-van Vugt accepted a professorship at the University of Amsterdam. She is also involved in the Amsterdam Center for Law & Economics. Her research interests are: the Dutch court system for administrative law cases, the impact of EU law on Dutch administrative procedural law and financial supervision. She is an active member of several organizations and advisory boards and she is editor-in-chief of the journal *SEW, Tijdschrift voor Europees en Economisch Recht*.

Prof. dr. R.A. (Ramses) Wessel is professor of International and European Law and Governance and co-director of the Centre for European Studies at the University of Twente. He was Vice Rector (Dean of Educational Innovation) of the University (2013-2017) and between 2011 and 2013 acted as Dean of the School of Management and Governance. Ramses Wessel graduated in 1989 at the University of Groningen in International Law and International Relations and subsequently worked at the Institute for Peace Research at the same university (1989-1991) and at the Department of International and European Institutional Law of Utrecht University (1991-2000). His research interests lie in the field of international and European institutional law, governance and regulation with a focus on the law of international organizations, issues of global governance and regulation, the relationship between international, EU and domestic law, international and European foreign, security and defence policy and EU external relations in general. He is editor-in-chief and founder of the *International Organizations Law Review*, and editor of, *inter alia*, the *Netherlands Yearbook of International Law* and *European Papers: A Journal on Law and Integration*.

Em. prof. mr. L.C. (Laurens) Winkel is emeritus professor of Legal History at Erasmus University Rotterdam. He studied at the Technical University Delft, the University of Amsterdam and the Université des Sciences Sociales Toulouse I (France). He obtained his PhD in 1983 at the University of Amsterdam. From 1979 until 1993, he worked in several positions at the Faculty of Law of that university; in 1986 he became associate professor in Legal History. In 1993 he was appointed full professor in Legal History at Erasmus University Rotterdam. From 1995 until 1997 and from 2001 until 2004 he was vice dean of the Faculty of Law. He was deputy judge between 1991 and 2016. He was and is active in several organisations and advisory boards and is editor of the journals *Legal History Review* and *Grotiana* (until 2017).

BIJLAGE 2A: DOMEINSPECIFIEK REFERENTIEKADER

Inleiding

Voor u ligt het herziene Domeinspecifiek Referentiekader Rechtsgeleerdheid. Dit kader schetst de uitgangspunten van waaruit opleidingen invulling geven aan hun curricula. Het geeft aan wat mag worden verwacht van de inhoud en het niveau van opleidingen, wat opleidingen beogen te bereiken en wat de maatschappij derhalve kan verwachten van een afgestudeerde bachelor- en masterjurist. Het kader is nadrukkelijk geschreven voor de wetenschappelijke bachelor- en masteropleidingen, die op basis van door hun zelf gekozen eindkwalificaties tot de Visitatiegroep Rechtsgeleerdheid behoren of, in het kader van een zogenaamde Toets nieuwe opleiding, willen gaan behoren.

Het kader geeft geen uitputtende lijst aan van rechtsgebieden of juridische relevante aandachtsgebieden waartoe die opleidingen zich zouden moeten beperken. Evenmin rangordes, antwoorden op methodologische discussies of de wijze waarop een opleiding invulling geeft aan beroepseisen. Elke opleiding geeft zelf aan waar zij denkt te staan op die grote rechtsgeleerde wereldkaart. Formeel doet zij dat in de onderwijs- en examenregeling, materieel in de documenten die aan visitatiecommissies worden aangeboden bij het verzoek tot beoordeling van een opleiding ten behoeve van accreditatie.

Wat wel wordt aangetroffen is een blauwdruk van hetgeen de wetenschap en maatschappij mag verwachten van een afgestudeerde, academisch opgeleide jurist - en dus van een juridische opleiding - in termen van kennis, attitude en vaardigheden. Dat het kader is herzien betekent geenszins dat de onder het oude kader aangeboden opleidingen niet meer van deze tijd zouden zijn. In tegendeel, ook het vorige kader droeg de opleidingen al op om open te staan voor nieuwe ontwikkelingen zoals de mondialisering van de maatschappij en de informatisering van de samenleving. Nadrukkelijker dan voorheen zijn in dit kader de kennis, attitude en vaardigheden die met hedendaagse ontwikkelingen samenhangen omschreven en worden opleidingen uitgedaagd daar in hun doestellingen en eindkwalificaties ook blijf van te geven.

Het Disciplineoverleg Rechtsgeleerdheid denkt met dit Domeinspecifiek Referentiekader enerzijds de visitatiecommissies die de komende jaren opleidingsbeoordelingen moeten uitvoeren binnen de Visitatiegroep een adequate basis te hebben aangereikt om die beoordeling te kunnen uitvoeren. Anderzijds geeft het de noodzakelijke ruimte om een eigen, zo men wil onderscheidend, gezicht te geven aan de afzonderlijke opleidingen die in deze breed samengestelde Visitatiegroep worden aangeboden.

Utrecht, december 2015

Namens disciplineoverleg Raad van Decanen Rechtsgeleerdheid,

Prof.mr. A.M. Hol,
voorzitter

Totstandkoming

Op 18 december 2015 heeft het disciplineoverlegorgaan Raad van Decanen Rechtsgeleerdheid (RDR) dit domeinspecifiek referentiekader vastgesteld, ten behoeve van opleidingsbeoordelingen van de Visitatiegroep WO Rechtsgeleerdheid. Het betreft een gezamenlijk kader domeinspecifieke eisen voor alle rechtsgeleerde bachelor- en masteropleidingen die de juridische faculteiten van de Nederlandse universiteiten aanbieden. Voorliggend domeinspecifiek referentiekader vervangt het referentiekader dat in december 2009 door de toenmalige Raad van Decanen Rechtsgeleerdheid is vastgesteld.

Onder opleiding wordt hierna uitsluitend verstaan: een opleiding die is opgenomen in het Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO). Waar hierna over 'jurist' wordt gesproken, wordt bedoeld op de academisch opgeleide juristen, tenzij anders vermeld.

1. Rechtswetenschappelijke opleidingen en beroepen in maatschappelijke context

Rechtsgeleerde bachelor- en masteropleidingen hebben tot doel disciplinebekwame en maatschappelijk betrokken juristen op te leiden en te vormen, met een kritische, academische geest, die in staat zijn zelfstandig probleemsituaties te ontleden teneinde een oplossing te formuleren. Daartoe moeten zij analytisch, kritisch evaluatief, maar ook synthetisch kunnen denken. Het wetenschappelijk niveau en de maatschappelijke relevantie van de opleiding moeten zijn gegarandeerd. Communicatieve vaardigheden, informatievaardigheden en onderzoeksvaardigheden hebben nadrukkelijk een plaats in de opleidingen, waarbij voldoende aandacht is voor actuele ontwikkelingen in relatie tot hun maatschappelijke achtergrond. De academische opleiding tot jurist dient als het ware "in context" te worden beschouwd.

De relatie tussen het recht en de samenleving verandert voortdurend. De samenleving is pluriform en kent een mondiale oriëntatie, waardoor zij almaar complexer wordt. Die ontwikkeling geldt ook voor het recht. Het recht bestaat al lang niet meer alleen uit Nederlandse wetgeving en rechtspraak, maar ontstaat evenzeer in interactie met internationale en Europese regelgeving en rechtspraak, via beleidsregels, aanbevelingen, convenanten, zelfregulering, Europese harmonisatie, beïnvloeding door rechtsvergelijking, enzovoorts. Burgers zijn mondig, het aantal rechtsregels blijft groeien en de samenleving is sterk gejuridiseerd. Europese integratie en mondialisering maken Europees recht, internationaal recht steeds belangrijker. De informatiemaatschappij van de 21e eeuw en haar juridische problemen, maar ook de verwachtingen die de samenleving heeft ten aanzien van het recht, trekken zich steeds minder aan van landsgrenzen, terwijl aan de andere kant de traditionele grenzen in juridische en maatschappelijke zin opnieuw aan belang winnen. Een afgestudeerd jurist moet, in welke context hij of zij ook komt te werken, daarom steeds vaker alert zijn op rechtssystemen en rechtsculturen van andere landen.

Binnen de visitatiegroep Rechtsgeleerdheid worden opleidingen aangeboden die voorzien in de vraag naar academisch breed geschoolde juristen, generalisten, in het bijzonder voor de eerstelijns advisering en beleidsvoorbereiding en overigens op een veelheid aan plaatsen op de arbeidsmarkt. Daarnaast zijn er gespecialiseerde masteropleidingen die voorzien in afgestudeerden die zich kunnen ontwikkelen tot academisch geschoolde specialisten en die zich op hun terrein kunnen meten met hun academische beroepsgenoten waar ook ter wereld. En tot slot zijn er opleidingen juist meer zijn gericht op verbreding van het rechtsgebied waarover de opleiding zich uitstrekt.

Juristen werken in uiteenlopende functies en rollen. Er zijn meer juristen werkzaam buiten de traditionele juridische (toga)beroepen dan daarbinnen. De juridische opleidingen bereiden voor op deze traditionele beroepen, maar evenzeer op een veelheid aan andere werkzaamheden waarvoor academische attitude, kritische analyse, schrijf- en spreekvaardigheid vereist zijn en juridische deskundigheid gewenst is. De juridische opleidingen richten zich daarom niet alleen op de beroepsvereisten voor advocatuur, rechterlijke macht, fiscaliteit en notariaat, de zogenaamde togaberoepen, ook al vormen de beroepsvereisten de kern van bepaalde opleidingen. Alle opleidingen streven een goede afstemming na met de arbeidsmarkt door het onderhouden van contacten met het afnemend beroepenveld. Dat gebeurt onder meer via contacten met

beroepsorganisaties en werkgevers, door middel adviesraden, met alumni, met gastdocenten, stages en loopbaanoriëntatie. Daarnaast moet een bachelorjurist voor wat betreft (onderzoeks)vaardigheden voldoende zijn toegerust om in beginsel te kunnen worden toegelaten tot een rechtsgeleerde (onderzoeks)master en een masterjurist tot een promotietraject, ook al kiest slechts een heel klein deel van de afgestudeerden voor een carrière als onderzoeker.

In de ruim tien jaar dat de bachelor-masterstructuur bestaat heeft zich geen nadrukkelijk beroepsperspectief voor de academisch opgeleide bachelorjurist ontwikkeld en bestaat er geen duidelijk identificeerbare arbeidsmarkt voor afgestudeerden met uitsluitend een academische bacheloropleiding (LL.B). Veel afgestudeerde bachelors werken in een juridisch relevante omgeving, maar daaruit is vooralsnog geen vertaalslag te maken die noodzaakt tot specifieke beroepsvaardigheidseisen voor een bacheloropleiding. De arbeidsmarkt voor academisch opgeleide juristen geeft nog steeds de voorkeur aan juristen met een afgeronde masteropleiding. Veruit de meeste studenten in de universitaire juridische opleidingen kiezen er daarom voor om na een bacheloropleiding ook een masteropleiding af te ronden. Niet alleen vanwege het verruimde arbeidsmarktperspectief, maar ook omdat het een wettelijke eis is voor de toegang tot de togaberoepen.

Ook bacheloropleidingen streven er niettemin naar om studenten voor te bereiden op hun toekomstig bestaan als jurist. Dat kan door die beroepspraktijk herkenbaar te doen zijn in de inhoud en de samenstelling van het onderwijsprogramma, maar ook via extracurriculaire activiteiten en loopbaanvoorbereiding.

Een 'jurist' is met de komst van juridische HBO-opleidingen niet meer als vanzelfsprekend iemand met een universitair getuigschrift dat kwalificeert voor de traditionele juridische beroepen (zittende en staande magistratuur; advocatuur; notariaat, belastingadviseur); een meester in de rechten (mr.).

Hoewel ook de juristen met een HBO-opleiding de titel Bachelor of Laws (LL.B) mogen voeren, is er een duidelijk verschil tussen de HBO-opleidingen en de academische rechtswetenschappelijke opleidingen. Het onderscheidend kenmerk is dat in wetenschappelijke (juridische) opleidingen de fundamentele worden gelegd voor het eigen maken van de methode van rechtswetenschappelijk onderzoek, zoals tot uiting gebracht in de eindkwalificaties van de opleidingen. Dit komt vooral naar voren in de inhoud van het programma, de diepgang en de wijze waarop het recht wordt benaderd. De academische bachelor- en masteropleidingen richten zich op het opleiden van juristen die onafhankelijk en kritisch hebben leren denken, die niet alleen antwoorden op vragen leren vinden, maar evenzeer vragen blijven stellen bij de antwoorden. De toegang tot de traditionele togaberoepen is wettelijk geregeld en vereist zowel een academische bachelorgraad (LL.B) als de graad Master of Laws (LL.M).¹

De LL.M-jurist zal in Nederland – en met name in de uitoefening van genoemde togaberoepen - in de meeste gevallen de equivalente titel meester in de rechten (mr.) voeren.

2. Mogelijkheden tot (inter)nationale vergelijking

Zowel buiten als binnen Europa worden rechtswetenschappelijke opleidingen gekenmerkt door hun zeer uiteenlopende inbedding en structuur, grote verschillen in toelating en studieduur. Daarnaast kennen alle landen afzonderlijke regelgeving ten aanzien van de toegang voor afgestudeerde juristen tot de advocatuur, rechterlijke macht, fiscaliteit en notariaat, welke van invloed is op de oriëntatie en het beoogde eindniveau. Curricula van opleidingen kunnen uiteraard worden vergeleken, maar een serieuze internationale benchmark van doelstellingen, niveau en oriëntatie van rechtswetenschappelijke opleidingen is vooralsnog niet mogelijk.

¹ Bij Koninklijk besluit van 18 september 2008 (Stb. 2008, 383) de beroepsvereisten voor advocatuur en rechterlijke macht, en notaris gewijzigd in verband met de gelijkstelling in het kader van de vereisten voor toetreding tot geregelde juridische beroepen, van de aan een hogeschool verkregen graad Bachelor, bij afronding van de opleiding HBO-rechten met een schakelprogramma, met de aan een universiteit verkregen graad Bachelor op het gebied van het recht. Het schakelprogramma omvat onderwijseenheden op het gebied van recht die worden aangeboden door een universiteit of de Open Universiteit met een totale studielast van ten minste 60 studiepunten.

De Duitse benchmarkorganisatie CHE staat niet open voor buitenlandse rechtenopleidingen, terwijl dat al wel is gedaan ten aanzien andere disciplines.² Ook het EU-project Tuning Sectoral Framework for Social Sciences leidde niet tot een geharmoniseerde set van eindkwalificaties van en voor juridische opleidingen.³ Er zijn enkele nationale buitenlandse benchmarks van juridische opleidingen beschikbaar, zoals de Benchmarks for Law in Groot-Brittannië, waarin de vereiste kennis, vaardigheden en attitude van bachelors en masters zijn vastgelegd voor visitatie en accreditatie van de opleidingen aldaar.⁴ Bovendien is de bruikbaarheid hiervan voor continentaal-Europese opleidingen beperkt vanwege de grote verschillen tussen de rechtssystemen van Common Law en Civil Law.

De Bologna- en Lissabonakkoorden hebben zeker op de inhoud van het juridisch onderwijs in de EU een harmoniserend effect gehad. In het kader van de toetreding tot de EU hebben nieuwe EU-lidstaten hun opleidingen vaak al op de bachelor-masterstructuur gebaseerd, de oude lidstaten zijn nog doende om hun onderwijssystemen te hervormen en te harmoniseren. Daarbij wordt soms gekozen voor oplossingen die juist de onderlinge vergelijkbaarheid weer bemoeilijken, zoals bijvoorbeeld in Duitsland, dat zich juist naar een gevarieerder opleidingsaanbod door ontwikkelt.⁵ Dit alles leidt tot de conclusie dat een serieuze internationale vergelijking van doelstellingen, niveau en oriëntatie van rechtswetenschappelijke opleidingen vooralsnog niet mogelijk is of in ieder geval niet zinvol is.

Voor wat betreft de vergelijking van opleidingen op nationaal niveau kan worden vastgesteld dat tussen de juridische faculteiten in Nederland veel informatie-uitwisseling en afstemming plaatsvindt, onder andere over onderwijsvernieuwingen, onderzoek, de interpretaties van accreditaties en de invulling van de beroepsvereisten. Er is geregeld landelijk overleg tussen de decanen in de RDR; afgeleid daarvan komen zo nodig de portefeuillehouders onderwijs en de directeurs bedrijfsvoering bij elkaar om onderwijsgerelateerde, organisatorische en financiële onderwerpen te bespreken en ervaringen en gegevens uit te wisselen. Ten slotte vindt er regelmatig landelijk overleg en afstemming plaats op ambtelijk niveau in het Landelijk Overleg Beleidsmedewerkers. De RDR en de afzonderlijke faculteiten doen bovendien hun voordeel met de *good practices* die visitatiepanels constateren en waarvan zij in de beoordelingsrapportages aan de NVAO verslag doen. De RDR is in gesprek met vertegenwoordigers van het divers samengestelde, afnemende beroepenveld. Zo overlegt de RDR met de Raad voor de Rechtspraak en de Nederlandse Orde van Advocaten om ter precisering van de toepasselijke wettelijke bepalingen een standaard vast te stellen voor het 'civiel effect' van juridische opleidingen. Dat gebeurt in de vorm van een convenant.

Er kan derhalve worden gesteld dat enige vorm van nationale *benchmarking* plaatsvindt, doorgaans in een informele sfeer, behalve daar waar het nationale onderwijsvisitaties betreft en de beperkingen met betrekking tot voornoemd convenant. In dat kader voert het discipline-overleg ook formele taken uit.

3. Beroepsvereisten

Bij en krachtens de wet is de toegang tot de rechterlijke macht, de advocatuur en het notariaat geregeld. In de praktijk betekent dit dat er eisen worden gesteld aan de inrichting van bachelor- en masteropleidingen die moeten voorzien in toelating tot vervolgoopleidingen die opleiden voor functies in de rechterlijke macht, de advocatuur, het notariaat en de fiscaliteit.

² Gemeinnütziges Centrum für Hochschulentwicklung: www.che.de.

³ Uit het eindrapport van 2012: 'Consequently, even the proto list of the competences required by students and future practitioners of law are still at this stage no more than embryonic.' Tuning Sectoral Framework for Social Sciences – Final Report, 2008, blz. 45. Zie verder de landenoverzichten in annex 4 behorende bij het rapport (<http://tuningacademy.org/sqf-social-sciences/?lang=en>).

⁴ Er is een herziene versie in concept verschenen: Subject Benchmark Statement Law: Draft for Consultation March 2015

(<http://www.qaa.ac.uk/en/Publications/Documents/SBS-consultation-Law-15.pdf>).

⁵ Neue Wege in der Juristenausbildung, Essen, 2010,

http://www.stifterverband.info/wissenschaft_und_hochschule/lehre/juristenausbildung/.

De opleidingen die voor voorbereiding op de vervolgoopleidingen kiezen, maken dat in hun onderwijs- en examenregeling duidelijk door daarin de wettelijke beroepsvereisten en de nadere precisering ervan in het convenant, als hiervoor beschreven, nadrukkelijk op te nemen. De examencommissies van deze opleidingen zullen daartoe specifieke verklaringen afgeven, op basis waarvan de vervolgoopleidingen kunnen bepalen of een opleiding aan bedoelde eisen voldoet.

4. Eindkwalificaties van de bachelor- en masteropleidingen

Op basis van nationale en relevante internationale vergelijkingen van eindkwalificaties bij vergelijkbare opleidingen en in een poging een maximale aansluiting te realiseren op het - zeer diverse - beroepenveld, maakt iedere rechtswetenschappelijke opleiding keuzes bij het opstellen van de eindkwalificaties. Deze maken deel uit van de Onderwijs- en Examenregeling (OER) van een afzonderlijke opleiding. Binnen deze eindkwalificaties komen ten minste drie categorieën aan de orde.

A. Kennis en inzicht

De afgestudeerde jurist beheerst de juridische kernleerstukken van het rechtsgebied of de rechtsgebieden waarop de opleiding zich oriënteert. Dat geldt zowel voor de materiële en formele, als voor de historische en theoretische aspecten ervan.

Parate kennis alleen is echter niet voldoende. Opleidingen streven daarom naar het ontwikkelen van 'werkelijk inzicht in het recht' bij hun studenten, in een academische omgeving waarin de 'waaromvragen' kunnen bloeien. Dat betekent dat naast de vorenbedoelde vakinhoudelijke kennis, methoden worden gedoceerd waarmee de nieuwste relevante ontwikkelingen en veranderingen kunnen worden bijgehouden. Inzicht in verschillen tussen grote juridische families (zoals tussen *common* en *civil law*), in de historische en filosofische ontwikkeling van het recht en voor zover de aard van de opleiding dit vereist of toelaat, in de methode van rechtsvergelijking, kunnen worden geïntegreerd in het onderwijs. De afgestudeerde jurist moet aldus in staat zijn om permanent zijn juridische kennis te actualiseren en zich eventueel op nieuwe terreinen te specialiseren.

B. Academische en juridische vaardigheden

Het voorgaande veronderstelt een groeiende nadruk op het verwerven van academische en juridische vaardigheden: (een leven lang) leren en het verwerven van een internationale attitude. Het veronderstelt ook dat de afgestudeerde jurist in staat is te reflecteren op het recht en maatschappelijke vraagstukken kan vertalen naar de taal die het recht hanteert om die vragen op te lossen. Tijdens de opleiding wordt de student gestimuleerd te zoeken naar vragen en problemen én naar antwoorden en oplossingen; hij wordt in staat gesteld een analytisch vermogen te ontwikkelen en hij leert kritisch te denken, te schrijven en te presenteren.

Daarbij is het vermogen om een juridische casus te kunnen formuleren en op te lossen essentieel. De afgestudeerde jurist dient daarvoor in staat te zijn op adequate wijze de relevante feiten te kunnen verzamelen, te verwerken en te waarderen en de rechtsregels daarop toe te passen. Van de jurist wordt verwacht dat hij een maatschappelijk probleem juridisch kan duiden en mogelijke handelingsrichtingen weet te schetsen.

Een jurist moet bovendien in staat zijn juridische kennis en een juridisch oordeel schriftelijk en mondeling aan vakgenoten, maar ook in andere professionele omgevingen over te dragen. Daarmee staat de taal als werkinstrument van de jurist centraal. Een correcte, goede en heldere mondelinge en schriftelijke beheersing van de Nederlandse taal (of van de Engelse taal indien de voertaal van de opleiding (deels) Engelstalig is) is onontbeerlijk. Daarbij dienen studenten tijdens hun opleiding, indien dit voor die opleiding relevant is, gelegenheid te krijgen kennis op te doen van de Engelse juridische terminologie in de huidige maatschappelijke context.

C. Academisch burgerschap / attitude

Tijdens de opleiding moet de aankomende jurist zich de rechtscultuur of de rechtsculturen eigen maken. Hij moet een beroepsethische houding ontwikkelen en zich ervan bewust zijn in welke

maatschappelijke context het recht functioneert en wat, in samenhang daarmee, zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid is. Het onderwijs en de onderwijsomgeving zijn de student hierbij behulpzaam. Het is belangrijk dat het onderwijs zodanig is ingericht dat maatschappelijke interesse wordt gestimuleerd en dat een natuurlijke belangstelling wordt gewekt voor juridische vraagstukken en het juridisch denken, evenals voor de functie van het recht in de samenleving.

5. Eindniveau

Opleidingen dienen op transparante wijze aan te geven hoe studenten in staat worden gesteld het eindniveau te bereiken én op welke wijze studenten kunnen aantonen dat zij het eindniveau hebben bereikt. Daarvoor wordt de basis in de eerste plaats gevormd door de toetsresultaten, werkstukken en presentaties.

Voor de juridische bacheloropleidingen geldt dat het bereikte eindniveau ook wordt weerspiegeld in een bachelorscriptie, bachelorthesis of eindwerkstuk, de benaming doet er niet toe. Het beantwoorden van een rechtsvraag met behulp van erkende rechtswetenschappelijke methoden en het verslag van het uitvoeren van het onderzoek dat daaraan ten grondslag ligt vormen daarvan de kern.

De bachelorthesis - of een andere vorm van eindwerkstuk - heeft niet als doel aan te tonen dat alle eindkwalificaties van de bacheloropleiding zijn behaald. Belangrijke vaardigheden als mondelinge vaardigheden worden daarmee bijvoorbeeld niet getoetst, evenals het inzicht in alle voor de bacheloropleiding relevante rechtsgebieden. Daarnaast speelt ook het gegeven dat in de meeste juridische bacheloropleidingen slechts een relatief gering aantal studiepunten beschikbaar is voor het eindwerkstuk. In de juridische bacheloropleidingen staat doorgaans het opdoen van onderzoeksvaardigheden, in de vorm methoden- en techniekenvakken, niet centraal. Het opdoen van onderzoeksvaardigheden is onderdeel van de algemene academische vorming van juristen en gebeurt vooral bij de behandeling van de afzonderlijke rechtsgebieden. Het staat opleidingen bovendien vrij om accenten aan te brengen die de eigen kleur van een opleiding weergeven. Die kleur zal dan ook tot uitdrukking komen in het eindwerkstuk.

Voor de masterthesis geldt hetzelfde, met het verschil dat het verder ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden in de masteropleiding doorgaans een belangrijkere plaats inneemt, alleen al vanwege het feit dat het behalen van iedere juridische master in principe toegang geeft tot een promotietraject. Daarnaast worden er naast de reguliere masteropleidingen ook gespecialiseerde onderzoeksmasters aangeboden, waarin juist het opdoen van onderzoeksvaardigheden centraal staat. Bovendien wordt de ook voor de overige academische beroepspraktijk noodzakelijke verdieping pas in de masterfase bereikt. Dit komt onder andere tot uitdrukking in de plaatsing van de masterthesis in het curriculum, het doorgaans grotere aantal studiepunten dat in de master is ingeruimd voor het eindwerkstuk en de inhoudelijke eisen die daaraan worden gesteld.

6. Algemene kenmerken en doelstellingen van de bachelor- en masteropleidingen

Hierboven is reeds aangegeven dat het opleidingspalet breed is, zowel in aantal, in de gekozen specialisaties als in kleur. Dat neemt niet weg dat juridische opleidingen gemeenschappelijke kenmerken hebben – en moeten hebben. Deze kenmerken hoeven niet bij elke opleiding in dezelfde mate aanwezig te zijn, maar ze moeten in de kern van iedere juridische opleiding wel enige weerklink vinden. Hoe opleidingen dat concreet doen, ligt vast in de Onderwijs- en Examenregeling (OER) van een opleiding.

In rechtswetenschappelijke bacheloropleidingen staan de volgende kenmerken centraal:

- a. de maatschappelijke functie van het recht;
- b. de kernbegrippen van de voornaamste rechtsgebieden binnen het recht: het privaatrecht, het staatsrecht, het bestuursrecht, het strafrecht, het Europees recht, het internationaal recht en, voor fiscale en notariële opleidingen, het belastingrecht;
- c. het recht als samenhangend systeem;

d. de theoretische grondslagen en de historische ontwikkeling van het recht en, voor fiscale en notariële opleidingen, de economische aspecten van het recht.

In rechtswetenschappelijke masteropleidingen wordt de kennis van één of meerdere rechtsgebieden of specifieke onderwerpen daarbinnen, verder verdiept. Centrale kenmerken zijn:

e. de maatschappelijke functie van het (rechts)gebied dat door de opleiding wordt bestreken, de grenzen alsook de betrekkelijkheid ervan;

f. verdieping of verbreding van de kernbegrippen van één of meerdere rechtsgebieden (het privaatrecht, het staatsrecht, het bestuursrecht, het belastingrecht, het strafrecht, het Europees recht en het internationaal recht);

g. de plaats van het bestreken rechtsgebied in het samenhangend systeem van het recht;

h. de theoretische grondslagen en de historische ontwikkeling van het rechtsgebied en, voor fiscale en notariële opleidingen, economische aspecten van het recht.

Met academische juridische opleidingen wordt voorts beoogd:

i. het verwerven van kennis van en inzicht in het recht, waarbij het recht wordt beschouwd mede in zijn Europese, internationale en rechtsvergelijkende context;

j. te reflecteren op de grenzen van het recht, alsook de betrekkelijkheid ervan;

k. het verwerven van academische en juridische vaardigheden. Daaronder wordt in dit kader verstaan:

1. het vermogen om als een academicus over het recht na te denken;

2. het vermogen om met vakgenoten en met niet-juristen vanuit de opgedane kennis en het verkregen inzicht te communiceren, gebruikmakend van een analytische houding en uitstekende spreek- en schrijfvaardigheden;

3. het vermogen tot het toepassen van een relevant wetenschappelijk instrumentarium;

4. het vermogen om deel te nemen aan het wetenschappelijk debat;

5. het vermogen om kennis te vergaren, te waarderen, te verwerken en toe te passen;

6. het vermogen om specifieke kennis op het gebied van het recht toe te passen in een bredere

wetenschappelijke, historische, filosofische, ethische en maatschappelijk-culturele context;

7. het vermogen om kritisch te kunnen omgaan met rechtsregels en rechtspraak en daarbij nieuwe oplossingen te zoeken en te vinden;

8. het vermogen om nieuwe ontwikkelingen en nieuwe rechtsgebieden bij te houden en te exploreren;

9. het vermogen om te gaan met de toenemende mondialisering, Europeanisering en internationalisering van het recht.

l. het ontwikkelen van academisch burgerschap dat besef inhoudt van een beroepsethische houding en bewustwording van de maatschappelijke context waarin het recht functioneert, alsmede de maatschappelijke verantwoordelijkheid die hiermee ontstaat voor de academisch opgeleide jurist.

APPENDIX 2B: DOMAIN-SPECIFIC FRAMEWORK OF REFERENCE

Introduction

This document outlines the Subject-specific Reference Framework for Law. The framework sets out the basic principles that degree programmes must use when setting their curricula. It indicates what may be expected in terms of the content and the level of the programmes, what they aim to achieve and what wider society can thus expect from a law graduate at Bachelor's and Master's level. The framework has been written explicitly for university Bachelor's and Master's programmes which are part of the Quality Inspections Group for Law (*Visitatiegroep Rechtsgeleerdheid*) by virtue of the final attainment levels they themselves have chosen, or which wish to join it in the context of the initial accreditation process for new programmes (*Toets nieuwe opleiding*).

The framework does not provide an exhaustive list of areas of law or legally relevant areas of focus to which the programmes must restrict themselves. Equally, it does not seek to offer rankings, answers to discussions of methodology or instructions on how programmes should meet professional requirements. It is up to each individual programme to provide an indication of where it considers itself to be on the global map of law. In formal terms, a programme achieves this by means of its academic and examination regulations and in materials included in the documents submitted to independent quality inspection committees when applying to be assessed for the purposes of accreditation.

What this framework does attempt to offer is a blueprint of what the academic world and wider society can expect from a graduate, academically-qualified lawyer – and therefore also from a programme in Law – in terms of knowledge, attitudes and skills. The fact that the framework has been revised in no way implicates that programmes offered in accordance with the old framework are outdated. On the contrary, since even the previous framework urged programmes to be open to new developments such as the globalization and digitization of society. However, the new framework places greater emphasis on describing the knowledge, attitudes and skills that relate to contemporary developments and challenges programmes to demonstrate these in their objectives and final attainment levels.

By publishing this Subject-specific Reference Framework, the Consultation Body for Law (*Disciplineoverleg Rechtsgeleerdheid*) hopes on the one hand to have provided independent quality inspection committees that will need to conduct programme assessments within the Quality Inspection Group in the years ahead with an effective basis for doing so. On the other hand, the framework offers the essential room for manoeuvre for the separate programmes offered within the Quality Inspection Group for Law to adopt their own distinctive approach.

Utrecht, December 2015

On behalf of the Council of Law Deans

Professor dr. A.M. Hol,
Chairperson

Realization

On 18 December 2015, the consultative body of the Council of Law Deans (abbreviated in Dutch to RDR) agreed to this Subject-specific Reference Framework for programme assessments within the Quality Inspection Group for academic programmes in Law. It offers a joint framework of subject-specific requirements for all Bachelor's and Master's programmes offered by the Law faculties at Dutch universities. This Subject-specific Reference Framework supersedes its predecessor, agreed by the then Council of Law Deans, in December 2009.

In the rest of this document, the term 'programme' is exclusively intended to mean a degree programme that is included in the Netherlands Central Register of Higher Education Study Programmes (*Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs*, CROHO). Any references to the term 'lawyer' refer to academically-qualified lawyers, unless otherwise specified.

1. Law programmes and professions in the wider social context

Bachelor's and Master's programmes in Law aim to educate and train lawyers who are competent in the discipline and engaged in wider society, have a critical, academic mind, and are capable of analysing problem scenarios independently in order to formulate a solution. To achieve this, they not only need to apply analysis and critical evaluation to their thinking: they also need to be capable of synthetic, abstract thought. It is essential that the academic level and relevance to society of the programme is guaranteed. Communication, information and research skills all play an essential role in the programmes and there must be sufficient emphasis on current developments in terms of their social background. As such, the academic programme leading to the qualification of lawyer must be seen in context, so to speak.

The relationship between the law and wider society is in a continuous state of flux. Society is pluralistic and globally-oriented, as a result of which it is becoming increasingly complex. This trend also applies to the law. The days when law in the Netherlands encompassed Dutch legislation and case law alone are long gone and it is now equally affected by international and European legislation and case law, in the form of policy regulations, recommendations, covenants, self-regulation, European harmonization, the influence of comparative law, etc. Citizens have become empowered, the number of legal regulations continues to increase and society is strongly influenced by a trend towards juridification. As a result of European integration and globalization, European law and international law are becoming increasingly important. The 21st-century information society and its legal problems, as well as the expectations placed on the law by society, are decreasingly affected by national borders at the same time as the traditional boundaries in the legal and social sense are regaining ground. In whatever context he or she enters employment, a graduate lawyer needs to be increasingly aware of and responsive to other countries' legal systems and cultures.

Within the Quality Inspections Group for Law, programmes are offered that meet the demand for lawyers with a broad academic training – generalists – especially for the purposes of first-line consultancy and policy preparation and in numerous other positions across the labour market. There are also specialized Master's programmes which produce graduates capable of developing into academically-trained specialists who compare favourably in their field with their academic professional counterparts anywhere in the world. Finally, there are programmes that are actually more focused on broadening the area of law covered by the programme.

Lawyers work in a wide range of positions and roles. Indeed, there are greater numbers of lawyers working outside the traditional legal professions rather than within. The Law programmes prepare graduates for these traditional professions, but increasingly also for a variety of other activities that call for an academic attitude, critical analysis, skills in writing and speaking, and where legal expertise is desirable. They, therefore, no longer focus solely on the professional requirements for the Bar, judiciary, taxation and notarial profession which are generally seen as the traditional legal professions, although these form the core of certain programmes. All programmes aim to achieve effective coordination with the labour market by maintaining strong links with the wider professional field they serve. In addition to internships and career orientation, this encompasses contacts with

professional organizations and employers, advisory councils, alumni and guest lecturers. In addition, a graduate Bachelor of Laws must be adequately equipped with the research and other skills required to gain admission to a Master's programme in Law and subsequently to a PhD programme, despite the fact that only a small portion of graduates opt for a career in research.

In the more than ten years that the Bachelor/Master system has been in place in the Netherlands, no specific career prospects for an academically-qualified Bachelor in Law have emerged and there is no clearly identifiable labour market for graduates equipped only with an academic Bachelor's degree in Law (LL.B). Many LL.B graduates work in an environment where knowledge of law is relevant, but so far no specific requirements for professional skills from a Bachelor's programme have emerged as a result of this. The labour market for academically-qualified lawyers still shows a preference for lawyers who have qualified to Master's level. As a result, a large majority of students studying Law at university opt to complete a Master's programme after the Bachelor. This is not only because of the greater prospects this offers in the labour market, but also because it is a statutory requirement for access to the traditional legal professions.

Nevertheless, Bachelor's programmes still also aim to prepare students for their future life as lawyers. This can be achieved by including aspects of that professional practice in the content and composition of the curriculum, but also by means of extracurricular activities and career preparation.

With the advent of higher professional education (HBO) programmes in areas of the law, a lawyer is no longer necessarily someone with a university certificate that qualifies them for the traditional legal professions (prosecuting lawyers and the judiciary; the Bar; the notarial profession, tax consultants); a Master of Laws (*meester in de rechten, mr.*). Although lawyers qualified to HBO level are entitled to use the title of Bachelor of Laws (LL.B), there is a distinct difference between the HBO programmes and the academic programmes in Law. What distinguishes them is that the academic programmes lay the foundations for mastering the legal research method, as expressed in the final attainment levels of the programmes. This is mainly reflected in the content of the programme, its depth and its approach to the law. Academic Bachelor's and Master's programmes focus on educating lawyers who have learned how to think independently and critically, who not only learn to find answers to questions, but also continue to question the answers they find. Access to the traditional legal professions is regulated by statute and requires both an academic Bachelor's degree (LL.B) and the Master of Laws degree (LL.M).⁶

In the Netherlands, lawyers with the LL.M qualification will generally use the equivalent Dutch title *meester in de rechten (mr.)*, especially when working in the traditional legal professions.

2. Possibilities for national and international comparison

Globally and within Europe, programmes in Law are characterized by their highly varied context and structure, together with significant differences in terms of admission and the duration of study. In addition, all countries have separate regulations governing graduate lawyers' access to the Bar, the judiciary, tax law and the notarial profession, which have an influence on both the orientation and the intended final level. Of course, it is possible to compare the curricula of different programmes, but a serious international benchmark for objectives, level and orientation for programmes in Law currently remains impossible.

The German CHE benchmark organization is not open to programmes in Law in other countries, despite the fact that this is possible for other disciplines.⁷ The EU project Tuning Sectoral Framework for Social Sciences also failed to reach a harmonized set of final attainment levels for programmes

⁶ The professional requirements for the Bar, the judiciary and the notarial profession were changed by Royal Decree on 18 September 2008 (Netherlands Bulletin of Acts and Decrees 2008, 383) when, in the context of admission to regulated legal professions, the HBO degree of Bachelor obtained at a university of applied sciences (*hogeschool*) was equated with a Bachelor's degree in Law obtained at an academic university, if the HBO programme in Law was completed by means of a bridging programme. The bridging programme contains course components in Law offered by a university or the Open University, with a total study load of at least 60 credits.

⁷ Gemeinnütziges Centrum für Hochschulentwicklung: www.che.de.

in Law.⁸ In other countries, several national benchmarks for programmes in Law do exist, including the Benchmarks for Law in the United Kingdom, which stipulates the knowledge, skills and attitude required by Bachelor's and Master's graduates for quality assessment and accreditation of programmes there.⁹ In any case, these are only of limited use for programmes in continental Europe because of the major differences between the common law and civil law legal systems.

There is no doubt that the Bologna and Lisbon Agreements had a harmonizing impact on the content of legal education in the EU. As part of the accession process to the EU, new EU member states have frequently based their programmes on the Bachelor/Master structure in advance, and the old member states are still in the process of reforming and harmonizing their education systems. In this, they sometimes opt for solutions that actually hamper comparability between different countries, as in the example of Germany, which is moving towards a more varied assortment of programmes.¹⁰

All of this would suggest that a serious international comparison of the objectives, level and orientation of programmes in Law remains impossible or at least of little use.

With regard to the comparison of programmes in the Netherlands itself, it is possible to say that there is a lot of sharing of information and coordination between the faculties of Law in the Netherlands, including on such areas as educational renewal, research, the interpretation of accreditations and the configuration of professional requirements. There is regular national consultation between the Deans in the RDR, as an offshoot of which those responsible for education and the directors of operations meet when necessary to discuss education-related, organizational and financial subjects and share experiences and information. Finally, there are regular national consultations and coordination at administrative level in the National Policy-workers Consultation Body (*Landelijk Overleg Beleidsmedewerkers*). In addition, the RDR and separate faculties also take advantage of good practice examples identified by the panels conducting independent quality inspections and included in their assessment reports to the NVAO (Accreditation Organization of the Netherlands and Flanders). The RDR also engages in discussion with representatives from the varied professional field it serves. For example, it consults with the Council for the Judiciary (*Raad voor de Rechtspraak*) and the Netherlands Bar Association (*Nederlandse Orde van Advocaten*) in order to determine a standard to define the applicable statutory provisions for the so-called civil effect of programmes in Law. This takes the form of a covenant.

As such, it is possible to argue that some kind of national benchmarking does take place, generally of an informal nature, except in the case of national independent quality inspections and the restrictions relating to the aforementioned covenant. In that context, the Discipline Consultation Body also undertakes formal duties.

3. Professional requirements

Access to the judiciary, the Bar and the notarial profession is regulated by and in accordance with statute. In practical terms, this means that requirements are set for the organization of Bachelor's and Master's programmes intended to enable admission to higher programmes that prepare for positions in the judiciary, the Bar, the notarial profession and tax law.

The programmes that opt to prepare for these higher programmes stipulate this in their academic and examination regulations by emphatically including within them the statutory professional requirements and the further definition of these in the covenant described above. The examination

⁸ Excerpt from the 2012 final report: 'Consequently, even the proto list of the competences required by students and future practitioners of law are still at this stage no more than embryonic.' Tuning Sectoral Framework for Social Sciences – Final Report, 2008, p. 45. See also the country lists in Annex 4 of the report (<http://tuningacademy.org/sqf-social-sciences/?lang=en>).

⁹ A draft of a revised version has been published: Subject Benchmark Statement: Law (Draft for Consultation, March 2015) (<http://www.qaa.ac.uk/en/Publications/Documents/SBS-consultation-Law-15.pdf>).

¹⁰ Neue Wege in der Juristenausbildung, Essen, 2010, http://www.stifterverband.info/wissenschaft_und_hochschule/lehre/juristenausbildung/.

boards for these programmes will issue specific statements to this effect, on the basis of which the higher programmes can determine whether a programme fulfils the intended requirements.

4. Final attainment levels for Bachelor's and Master's programmes

Every Law programme makes choices when setting its final attainment levels based on national and relevant international comparisons of final attainment levels and in an attempt to achieve the best possible match with what is a very diverse professional field. These final attainment levels are included in the academic and examination regulations of each separate programme. They include at least three categories.

A. Knowledge and understanding

The graduate lawyer is proficient in the key tenets of the area or areas of law on which the programme focuses. This applies equally to their material and formal and the historical and theoretical aspects.

However, one-dimensional knowledge alone is not sufficient. Programmes therefore aim to develop a 'genuine understanding of the law' in their students, in an academic environment in which 'why' questions are allowed to flourish. This means that, alongside the subject-specific knowledge referred to above, methods are also taught which enable students to keep abreast of the latest relevant developments and changes. The education can also encompass an understanding of the differences between major legal families (such as those between common law and civil law), of the historical and philosophical evolution of the law and, insofar as the nature of the programme requires or permits it, also of comparative law methodology. This means that the graduate lawyer must always be capable of updating his or her legal knowledge on a permanent basis and possibly also specialize in new areas.

B. Academic and legal skills

The above assumes an increasing focus on acquiring academic and legal skills: lifelong learning and the acquisition of an international attitude. It also assumes that the graduate lawyer is capable of reflecting on the law and translating issues in society into the language that the law uses to solve such issues. During the programme, students are encouraged to search for questions and problems as well as answers and solutions; they are given an opportunity to develop capacities of analysis and learn to think, write and present in a critical way.

The ability to formulate and solve a legal case is also essential. To achieve this, the graduate lawyer must be able to effectively collect, process and evaluate the relevant facts and evidence, and apply the rules of law to them. The lawyer is expected to be capable of legally interpreting a problem in society and outlining potential solutions.

In addition, a lawyer must be capable of conveying his or her legal knowledge and legal judgment both orally and in writing to other lawyers and in other professional environments. This means that language is the lawyer's main working tool. Effective and clear verbal and written proficiency in the Dutch language (or in English if that is the language of instruction for the programme or part of it) is essential. For this, students must have an opportunity during their programme, if relevant for the specific programme, to acquire knowledge of English legal terminology in the current social context.

c. Academic citizenship/attitude

During the programme, the prospective lawyer should become fully acquainted with the legal culture or cultures. He or she should be enabled to develop an ethical professional attitude and be aware of the social context in which the law operates and, related to that, his or her responsibility within society. The teaching and educational environment assists the student in this. It is important for education to be structured in such a way that it sparks an interest in wider society and evokes a natural curiosity for legal issues and legal thinking, as well as for the role that law plays in society.

5. Final level

Programmes need to be transparent regarding how students are able to reach the final level and how they can demonstrate that they have reached it. Test results, assignments and presentations form the primary basis for this.

For Bachelor's programmes in Law, the final level achieved is also reflected in the thesis, dissertation or final project. Responding to a legal question with the help of recognized legal methods and reporting on the underlying research conducted form the main basis for this.

The Bachelor's thesis or its equivalent does not aim to demonstrate that the final attainment levels of the Bachelor's programme have been reached. Some important skills, such as communication, are not tested and neither is the student's understanding of all areas of the law that are of relevance to the Bachelor's programme. Moreover, most Bachelors' programmes in Law award only relatively few credits for this final assignment. In Bachelor's programmes in Law, the acquisition of research skills, in the form of methodology and technique courses, does not generally play a central role. Acquiring research skills is part of the general academic education of lawyers and primarily occurs through the handling of the separate areas of the law. Programmes are at liberty to emphasize certain areas in order to reflect the distinctive appeal of a particular programme, which in turn will be expressed in the final assignment.

The same applies for the Master's thesis, although it differs in generally placing greater emphasis on the development of research skills, if only in view of the fact that achieving any Master's degree in Law in principle enables access to a PhD programme. Alongside the regular Master's programmes, specialist research Master's programmes also exist, which place specific emphasis on the acquisition of research skills. The further in-depth study required for other areas of academic professional practice is in any case only really achieved in the Master's phase. This is expressed in the position played in the curriculum by the Master's thesis, the greater number of credits generally set aside for the final assignment in the Master's programme and the requirements set with regard to its contents.

6. General characteristics and objectives of Bachelor's and Master's programmes

It has already been pointed out above that the range of programmes is varied, in terms of their number, the chosen specializations and their emphasis. This does not detract from the fact that programmes in Law have, and must have, characteristics in common. These characteristics need not necessarily be present to the same extent in each programme, but they must at least be reflected at the core of each programme. The specific approach adopted by programmes in this regard is stipulated in the academic and examination regulations for the programme .

In Bachelor's programmes in Law, the following characteristics play a central role:

- a. the social function of the law;
- b. the core concepts in the most important areas of law: private law, constitutional law, administrative law, criminal law, European law, international law and, for tax-related and notarial programmes, tax law;
- c. the law as a coherent system;
- d. the theoretical basic principles and historical development of the law and, for tax-related and notarial programmes, the economic aspects of the law.

Master's programmes in Law involve further in-depth study of knowledge relating to one or several areas of the law or specific subjects within them. Key characteristics include:

- e. the social function of the area covered by the programme, its boundaries and related areas;
- f. more intensive or extensive study of core concepts in one or several areas of the law (private law, constitutional law, administrative law, criminal law, European law and international law);
- g. the position of the area of the law covered within the system of the law as a whole;
- h. the theoretical basic principles and historical development of the law and, for tax-related and notarial programmes, the economic aspects of the law.

Academic programmes in Law also aim to achieve the following:

- i. the acquisition of knowledge and understanding of the law, in which law is considered also in its European, international and comparative law context;
- j. reflecting on the boundaries of the law as well as its related areas;
- k. acquiring academic and legal skills. In this context, this is understood to mean:
 - 1. the capacity to think about the law as an academic;
 - 2. the ability to communicate with fellow lawyers and non-lawyers based on the knowledge and understanding acquired, making use of an analytical attitude and outstanding speaking and writing skills;
 - 3. the ability to apply a relevant set of academic tools;
 - 4. the ability to participate in an academic debate;
 - 5. the ability to gather, evaluate, process and apply knowledge;
 - 6. the ability to apply specific knowledge of an area of the law in a wider academic, historical, philosophical, ethical and socio-cultural context;
 - 7. the ability to deal critically with the rules of law and case law, and seek out and find new solutions;
 - 8. the ability to keep abreast of and explore new developments and new areas of the law;
 - 9. the ability to deal with the increasing globalization, Europeanization and internationalization of the law;
- l. the development of academic citizenship that includes an understanding of a professional ethical attitude and awareness of the social context in which the law operates, as well as the social responsibility that this implies for the academically-qualified lawyer.

BIJLAGE 3A: BEOOGDE EINDKWALIFICATIES

Masteropleiding Fiscaal Recht:

Gezien de doelstellingen die de Masteropleiding Fiscaal Recht met haar specifiek onderwijsmodel en onderscheidende kenmerken wenst te bereiken, zijn met inachtneming van (internationale) standaarden zoals de Dublin Descriptoren; het NLQF en het EQF alsmede met inachtneming van het voor het rechtendomein geformuleerd Domeinspecifiek Kader de hierna volgende eindtermen vastgesteld. De Masteropleiding in combinatie met de bacheloropleiding sluit vooralsnog aan bij de eisen van het civiel effect en de eisen die de beroepsorganisatie Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) stelt.

Gelet op de doelstellingen van de opleiding worden de volgende eindkwalificaties beoogd:

1. De fiscalist die de Master Fiscaal Recht heeft afgerond heeft op academisch niveau de kennis, het inzicht en de vaardigheden om als jurist zelfstandig in te spelen op juridisch-maatschappelijke ontwikkelingen. Hij kent de systematiek van het fiscale recht in nationale en/of internationale verhoudingen. Hij beheerst de elementaire vormen van rechtsvergelijking.
2. De fiscalist is in staat tot zelfstandige uitoefening van juridische beroepen op academisch niveau, zoals dat van belastingadviseur, -inspecteur, beleidsmedewerker of wetenschappelijk onderzoeker.
3. De fiscalist is in staat de verworven kennis en (onderzoeks)vaardigheden toe te passen door problemen te definiëren, te analyseren en op te lossen. Hierdoor kan hij zich snel aanpassen aan nieuwe situaties, zowel op (fiscaal) juridisch inhoudelijk niveau als bij het ontsluiten en uitwisselen van informatie. Hij heeft zelfstandig een masterthesis geschreven, die wetenschappelijk verantwoord is. Hij is in staat om met complexe (fiscaal) juridische problemen om te gaan, ook in een bredere context die gerelateerd is aan het vakgebied. Daarnaast is hij in staat zich mondeling en schriftelijk op academisch en professioneel niveau goed uit te drukken.
4. De fiscalist heeft de leervaardigheden ontwikkeld om een postgraduate opleiding met een autonoom karakter te volgen op zijn vakgebied.
5. De fiscalist kan op academisch en professioneel niveau zowel zelfstandig als in teamverband werken en heeft ervaring opgedaan in verschillende (vergader)-rollen. Hij is in staat om (fiscaal) juridische teksten en jurisprudentie, zowel in het Nederlands als in het Engels te lezen en daarover te communiceren. Hij is tijdens zijn studie geschoold in het vormen en expliciteren van zijn oordeel om uiteindelijk tot een open kritisch-wetenschappelijke attitude te komen. De fiscalist is zich bewust van de noodzaak een eigen standpunt te verhelderen en te beargumenteren. Hij heeft geleerd om (fiscaal) juridische belangen te onderscheiden van verschillende andere argumenten / belangen. Hij is in staat om vanuit verschillende visies een (fiscaal) juridisch relevante en academisch verantwoorde conclusie te trekken.
6. Naast kennis van het internationale en Europese belastingrecht alsmede de belastingheffing van grote ondernemingen heeft de fiscalist diepgaande kennis en inzicht op het terrein van de gekozen specialisatie. De opleiding kent de specialisaties Directe belastingen en Indirecte belastingen (beide hoofdzakelijk Nederlandstalig).

Masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging:

Met de master FCR/FCL wordt beoogd om studenten op te leiden en academisch te vormen die:

- 1) over discipline-overstijgende kennis beschikken over (de achtergronden- en oorzaken van- en reactie op) criminaliteit, relevante ontwikkelingen binnen de (strafrechts)pleging en daarbinnen opererende forensische disciplines;
- 2) in hun toekomstige werkveld de verbinding kunnen leggen tussen het normatieve kader van de jurist enerzijds en het begrippenkader en de denkpatronen van wetenschappelijke vertegenwoordigers van forensische disciplines anderzijds.

De doelstellingen van het masterprogramma zijn vertaald in eindtermen.

Eindtermen

Gelet op de doelstellingen van de opleiding met haar specifieke onderwijsmodel en onderscheidende kenmerken worden de volgende eindkwalificaties nagestreefd:

1. De afgestudeerde is in staat om de strafrechtspleging en de werking daarvan te doorgronden. Hij/zij kent de systematiek van het straf- en strafprocesrecht, heeft kennis van en inzicht in de strafrechtspraktijk en de daarop inspelende forensische disciplines en kan de ontwikkelingen binnen de strafrechtspleging plaatsen in de maatschappelijke context. Bij de Nederlandse track staat kennis en inzicht in de Nederlandse strafrechtspraktijk centraal; bij de Engelstalige track neemt rechtsvergelijking in een Europese context een belangrijke plaats in.
2. De afgestudeerde is in staat de verworven kennis en (onderzoeks-)vaardigheden toe te passen door problemen te definiëren, te analyseren en op te lossen. Hij/zij kan zich snel aanpassen aan nieuwe situaties, zowel op inhoudelijk niveau als bij ontsluiten en uitwisselen van informatie. De afgestudeerde heeft zelfstandig een wetenschappelijk verantwoorde masterthesis geschreven. Hij/zij is in staat om met complexe problemen binnen de master FCR/FCL om te gaan, ook in een bredere context die gerelateerd is aan het vakgebied. Hij/zij kan zich zowel mondeling als schriftelijk goed uitdrukken op academisch en op professioneel niveau.
3. De afgestudeerde is tijdens zijn/haar studie geschoold in het vormen en expliciteren van zijn/haar oordeel om uiteindelijk tot een open kritisch-wetenschappelijke attitude te komen. Hij/zij heeft geleerd om juridische argumenten te onderscheiden van inzichten uit diverse forensische disciplines, maar is ook in staat om de betekenis van de laatstgenoemde inzichten voor de ontwikkeling van het recht te duiden. Hij/zij kan vanuit verschillende gezichtspunten een relevante en academisch verantwoorde conclusie synthetiseren.
4. De afgestudeerde heeft geleerd om op academisch en professioneel niveau in teamverband te werken en heeft ervaring opgedaan in verschillende (vergader)rollen.
5. De afgestudeerde beschikt over academische leervaardigheden om met succes een beroep uit te oefenen op een breed terrein waarop masters in de FCR/FCL werkzaam kunnen zijn of een vervolgstudie te doen met een grotendeels zelfgestuurd en autonoom karakter.

Masteropleiding Nederlands Recht:

Gelet op de doelstelling die de master Nederlands Recht met haar specifieke onderwijsmodel en onderscheidende kenmerken wenst te bereiken, worden met inachtneming van (inter)nationale standaarden, zoals de Dublin Descriptoren, het EQF en het NLQF en met inachtneming van het voor het rechtendomein geformuleerde Domeinspecifiek Kader de volgende eindtermen beoogd:

1. De jurist die de master Nederlands Recht heeft afgerond bezit de kennis en vaardigheden om zich op academisch niveau als jurist in te zetten in de snel veranderende globaliserende samenleving. Hij kent de systematiek van het Nederlandse recht en hij heeft zijn kennis van en inzicht in het wetenschappelijk onderzoek verdiept, vaak op het vakgebied van een gekozen specialisatie. Hij heeft kennis van en inzicht in het Europese en internationale recht en van hun doorwerking in de nationale rechtsorde en hij beheerst elementaire vormen van rechtsvergelijking. Hij heeft tevens kennis van en inzicht in de jurisprudentie en actuele rechtspraktijk – vaak op het rechtsgebied van de gekozen specialisatie– en is in staat daarop te anticiperen.
2. De afgestudeerde is in staat de verworven kennis en (onderzoeks)vaardigheden toe te passen door problemen te definiëren, te analyseren en op te lossen. Hij kan zich snel aanpassen aan nieuwe situaties, zowel op juridisch inhoudelijk niveau als bij ontsluiten en uitwisselen van informatie. Hij heeft de vaardigheden om nieuwe ontwikkelingen in zijn vakgebied in te passen in zijn reeds verworven kennis en zich in te werken in voor hem nieuwe rechtsgebieden. De afgestudeerde heeft zelfstandig een wetenschappelijk verantwoorde masterthesis geschreven. Hij is in staat om met complexe problemen om te gaan, ook in een bredere context die gerelateerd is aan het vakgebied. Hij kan zich zowel mondeling als schriftelijk goed uitdrukken op academisch en professioneel niveau.
3. De afgestudeerde is tijdens zijn studie geschoold in het vormen en expliciteren van zijn oordeel om uiteindelijk tot een open kritisch-wetenschappelijke attitude te komen. Hij heeft geleerd om ethische en juridische argumenten van elkaar te onderscheiden en oog te hebben voor en rekening te houden met verschillende belangen. Hij kan vanuit verschillende gezichtspunten een juridisch relevante en academisch verantwoorde conclusie synthetiseren.
4. De afgestudeerde heeft geleerd om op academisch en professioneel niveau zowel zelfstandig als in teamverband te werken en heeft ervaring opgedaan in verschillende (vergader)rollen. Hij is in staat juridische teksten en jurisprudentie in het Engels te lezen en kan daarover in groepsverband communiceren.

5. De afgestudeerde beschikt over juridische en academische leervaardigheden om met succes een beroep uit te oefenen op een maatschappelijk breed terrein of een vervolgstudie te doen met een grotendeels zelfgestuurd en autonoom karakter.

Masteropleiding Recht en Arbeid:

Gelet op het profiel en de ambitie van de opleiding met haar specifieke onderwijsmodel en onderscheidende kenmerken worden de volgende eindkwalificaties beoogd:

1. De jurist die de master Recht en Arbeid in Maastricht heeft afgerond heeft de kennis en vaardigheden om op academisch niveau een bijdrage te leveren aan de oplossing van de complexe problemen die kunnen optreden in relatie tot arbeid en gezondheid enerzijds of de factor arbeid binnen de onderneming anderzijds. Hij heeft kennis van en inzicht in de systematiek van de rechtsgebieden die het vakgebied raken en heeft zich verdiept in relevante ontwikkelingen die daaraan zijn gerelateerd, zowel vanuit een nationaal als vanuit een Europees en rechtsvergelijkend perspectief. Hij heeft tevens kennis van en inzicht in wetenschappelijke literatuur en jurisprudentie op het terrein van de gekozen specialisatie en kan anticiperen op nieuwe ontwikkelingen.
2. De afgestudeerde is in staat om de verworven kennis en (onderzoeks)vaardigheden toe te passen door problemen te definiëren, te analyseren en op te lossen. Hij kan complexe vraagstukken plaatsen in een brede, aan de gekozen specialisatie gelieerde context en is in staat verbanden te leggen waar die vraagstukken de grenzen van het vakgebied overschrijden. Hij is eveneens in staat zelfstandig bronnenonderzoek te doen en rechtsvergelijkende studies uit te voeren. De afgestudeerde heeft zelfstandig een wetenschappelijk verantwoorde masterthesis geschreven en kan zich zowel mondeling als schriftelijk goed uitdrukken, zowel op academisch als op professioneel niveau.
3. De afgestudeerde is tijdens zijn studie geschoold in het vormen en expliciteren van zijn oordeel om uiteindelijk tot een open kritisch-wetenschappelijke attitude te komen, met ruimte voor aanpassing daarvan aan maatschappelijke veranderingen. Hij heeft geleerd om op heldere wijze zijn eigen standpunt uit te dragen en dit met juridische argumenten te onderbouwen. Ook is hij in staat om via een kritische reflectie schriftelijke en mondelinge presentaties van medestudenten te beoordelen en vanuit verschillende gezichtspunten tot juridisch relevante en academisch verantwoorde conclusies te komen.
4. De afgestudeerde heeft geleerd in teamverband te werken en op kritische wijze om te gaan met het gedrag van zichzelf en dat van anderen. Hij is in staat in een juridisch debat zijn motieven en overwegingen op heldere wijze duidelijk te maken. Ook kan hij in een wetenschappelijke discussie een standpunt innemen en dit helder en met redenen omkleed zowel schriftelijk als mondeling verdedigen.
5. De afgestudeerde beschikt over de juridische en academische vaardigheden om met succes een beroep uit te oefenen op het brede terrein dat de master beslaat.

APPENDIX 3B: INTENDED LEARNING OUTCOMES

Master's programme European Law School:

The master's programme European Law School aims to:

- (i) offer students in-depth knowledge and understanding of European Union law and how it interacts with both national law and, where relevant, international law
- (ii) enhance students' legal analytical skills needed to identify and solve complex legal problems involving European Union law
- (iii) enable students to improve their legal writing, presentation and debating skills.

In order to achieve these general aims, a series of more concrete learning objectives have been formulated. In formulating these objectives, the Dublin Descriptors have served as the main guidance tool.

The concrete objectives include:

Knowledge and understanding

1. ELS graduates have in-depth and up-to-date knowledge of European law, and specifically of the fields/topics covered by the courses/specialisation of their choice.
2. ELS graduates have understanding of the interaction between EU law and national law.
3. ELS graduates have knowledge and understanding of the political context in which European law is shaped, applied and enforced, so as to understand its dynamics and successes or failures.

Applying knowledge and understanding

4. ELS graduates are able to apply the knowledge obtained to identify and solve concrete/complex problems that arise in the shaping, application or enforcement of European law.
5. ELS graduates possess analytical skills which enable them to identify and solve concrete/complex problems that arise in the shaping, application or enforcement of European law.

Making judgements

6. ELS graduates are able to translate knowledge (from textbooks, primary legal sources) into sound legal arguments or their own legal points of view.
7. ELS graduates are able to develop their own views or position in legal debates or disputes.

Communication

8. ELS graduates are able to express their legal arguments clearly, both orally and in writing.
9. ELS graduates are able to express their legal arguments clearly, in proper legal English.

Learning skills

10. ELS graduates possess the skills that legal experts need as regards the gathering, selecting, analysing, interpreting and synthesising of information from primary sources of European and national law (treaties, legislation case law) as well as secondary sources (textbooks, law journals, etc.).
11. ELS graduates can work both independently and in group settings.
12. ELS graduates have an open-minded but critical and academic attitude.

Master's programme Globalisation and Law:

The three aims of the programme are:

- (i) to provide students with knowledge of the role played by law in the process of globalisation;
- (ii) to develop students' research, analytical and problem-solving skills in relation to legal problems that arise in the process of globalisation;
- (iii) to improve students' legal writing and oral presentation skills.

To achieve these general aims, the following learning objectives based on the 'Dublin Descriptors' have been formulated:

(a) Knowledge and understanding

All graduates have up-to-date knowledge and understanding of:

- the increasing importance of non-state actors in international relations and their impact on the international law-making process;
- the foundations of public international law, including the law-making process, participants in the international legal system, and international responsibility;
- the links between corruption, corporate social responsibility and social-economic development.

Additionally, graduates of a specialisation have knowledge and understanding of the central topics of the compulsory course of their specialisation. Thus:

Graduates of the specialisation in human rights law have up-to-date knowledge and understanding of:

- the underlying theoretical notions of international human rights law, such as universality, non-discrimination and enforcement;
- the typical features of international human rights law compared to other branches of public international law;
- international human rights standards, principles and monitoring mechanisms (especially those developed within the framework of international organisations);
- the possibilities, limitations and challenges of applying human rights in practice by different actors (governments, courts, NGOs, individuals, international organisations).

Graduates of the specialisation in corporate and commercial law have up-to-date knowledge and understanding of:

- how companies can operate in a global market by making use of corporate mobility;
- the internal functioning and governance of companies;
- the main issues concerning cross-border cooperation between companies situated in different legal systems.

Graduates of the specialisation in international trade and investment law have up-to-date knowledge and understanding of:

- the main institutional framework and substantive rules of the multilateral trading system;
- the context and content of the international legal framework for the protection of foreign investment;
- the rules and procedures that govern the settlement of trade and investment disputes;
- the tension between economic globalisation and the duty of states to protect other societal values.

(b) Applying knowledge and understanding

All graduates can apply their acquired knowledge and understanding in identifying and solving problems concerning the interpretation and application of laws that govern international and cross-border activities.

(c) Making judgments

All graduates can employ their acquired knowledge and understanding to make sound legal arguments (both oral and written) and to debate those arguments.

(d) Communication

All graduates can express their legal arguments in English clearly and unambiguously.

(e) Lifelong learning skills

All graduates:

- possess the research skills necessary for gaining further knowledge;
- can deliver legally sound and well-researched papers in the field of globalisation and law;
- can work independently or in a group;

- have an analytical, critical stance towards learning.

Master's programme International and European Tax Law:

Given the objectives which the master's programme in International and European Tax Law seeks to achieve with its specific education model and distinguishing features, the following learning outcomes have been defined in accordance with such (international) standards as the Dublin descriptors, the NLQF and the EQF and in accordance with the Domain Specific Framework for the legal domain.

In the light of these objectives, the programme aims to achieve the following learning outcomes:

1. IETL graduates will have acquired the academic knowledge, insight and skills necessary to respond independently, as a lawyer, to socio-legal developments. He/she will be familiar with the tax law system in national and/or international relations. They will have an elementary understanding of comparative law.
2. Graduates will be able to work independently, at an academic level, in such legal professions as tax consultant, tax inspector, policy officer or scientific researcher.
3. Graduates will be able to apply the acquired knowledge and (research) skills by defining, analysing and solving problems. This will enable him/her to adapt to new situations quickly, with regard to fiscal/legal content as well as accessing and exchanging information. They will have independently written a scientifically substantiated master's thesis. They will be able to deal with complex fiscal/legal problems, also in a wider context related to the field. Furthermore, they will be able to express themselves well, at a professional academic level, both verbally and in writing.
4. Graduates will have acquired knowledge in the fields of international and Euro-pean tax law and corporate taxation.
5. Graduates will have developed learning skills, enabling him/her to follow a post-graduate course with an autonomous nature in his/her particular field.
6. Graduates will be able to work both independently and in a team at an academic and professional level and will have acquired experience in various (meeting) roles. Graduates will be able to read and communicate fiscal/legal texts and case law in English. Over the course of the degree programme, they will have been taught to form and express an opinion and to ultimately develop an open, critical scientific attitude. Graduates will be aware of the need to clarify and substantiate their point of view. They will have learned to distinguish between fiscal/legal interests and various other arguments/interests. They will be able to draw a fiscally/legally relevant and academically sound conclusion from different points of view.
7. In addition to knowledge of international and European tax law and corporate taxation, graduates who choose the American specialisation will also acquire in-depth knowledge and understanding of the specialist field.

Master's programme International Laws:

The general aims of the ILs programme are to

- (i) offer students knowledge and understanding of the specific role that law plays in the process of Europeanisation and globalisation
- (ii) enhance students' legal-analytical skills needed to identify and solve complex legal problems that arise in the process of globalisation
- (iii) enable students to improve their legal writing, presentation and debating skills
- (iv) enable students to improve their proficiency in one or two foreign languages.

These general aims are translated into a series of more concrete learning objectives, which have been defined with the Dublin descriptors in mind.

The concrete objectives include:

Knowledge and understanding

Depending on the courses they choose, ILs graduates will have up-to-date knowledge and understanding of the

1. role played by international and/or European law in today's era of globalisation and Europeanisation
2. impact that these rules may have on national law
3. specific interaction between international or European law and national law in the fields studied
4. enforcement of international or European law, including dispute settlement procedures
5. main substantive rules of international and European law in the fields concerned.

Applying knowledge and understanding

6. ILs graduates are able to apply the knowledge obtained to identify and solve concrete/complex problems that arise in the shaping, application or enforcement of international and national norms governing cross-border activity.
7. ILs graduates possess analytical skills that enable them to identify and solve concrete/complex problems that arise in the shaping, application or enforcement of international and national norms governing cross-border activity.

Making judgments

8. ILs graduates are able to translate knowledge (from textbooks, primary legal sources) into sound legal arguments or own legal points of view.
9. ILs graduates are able to develop their own views or position in legal debates or disputes

Communication

10. ILs graduates are able to express their legal arguments clearly, both orally and in writing.
11. ILs graduates are able to express their legal arguments clearly, both to specialist and non-specialist audiences.
12. ILs graduates can work in various environments and are able to express their legal arguments clearly, in proper English.
13. ILs- graduates can express themselves at least on a basic level in French.

Learning skills

14. ILs graduates possess the skills legal experts need as regards the gathering, selecting, analysing, interpreting and synthesising information from primary sources of international and national law (treaties, legislation case law) as well as secondary sources (textbooks, law journals etc.).
15. ILs graduates are able to deliver legally sound, well-researched papers (academic articles, commentaries, pleas, advices, etc.) on complex legal issues in the context of Europeanisation.
16. ILs graduates can work both independently and in group settings.
17. ILs graduates have an open-minded yet critical and academic attitude.

BIJLAGE 4A: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S

Masteropleiding Fiscaal Recht:

2017/2018 Master Fiscaal Recht: specialisatie Directe Belastingen			
totaal 8 blokken (2 per periode) en een masterthesis; de derde en zesde periode zijn bestemd voor de masterthesis			
Periode 1	Periode 2	Periode 4	Periode 5
European Value Added Tax danwel Ondernemingsrecht Fiscaal Concernrecht	International and European Tax Law Verdieping Formeel Belastingrecht	Estate Planning: Bedrijfsopvolging Pensioen	twee keuzeblokken (12 studiepunten)
De keuzeblokken kunnen gekozen worden uit het blokkenaanbod van de masterprogramma's Nederlands Recht, Forensica, Criminologie en Rechtspleging, Recht en Arbeid, European Law School, en Globalisation and Law. Maximaal één keuzeblok mag gekozen worden uit het masterprogramma International and European Tax Law (met uitzondering van het blok Comparative Corporate Taxation).			
Voor andere mogelijkheden: zie Onderwijs- en examenregeling.			

2017/2018 Master Fiscaal Recht: specialisatie Indirecte Belastingen				
totaal 8 blokken (2 per periode) en een masterthesis; de derde en zesde periode zijn bestemd voor de masterthesis				
	Periode 1	Periode 2	Periode 4	Periode 5
verplichte blokken	European Value Added Tax Fiscaal Concernrecht	International and European Tax Law Verdieping Formeel Belastingrecht	Estate Planning: Bedrijfsopvolging	
minimaal 2 vakken te kiezen uit		Verdiepingsvak btw (Universiteit Leiden)	Tax Assurance Indirecte Belastingen (Tilburg University) Capita Selecta Omzetbelasting (Tilburg University)	Indirecte Belastingen en Internationale Handel (Vrije Universiteit, Amsterdam)
resterend blok	De keuzeruimte kan worden ingevuld met een derde vak van de hierboven genoemde vakken die buiten Maastricht worden aangeboden, of met een blok uit het blokkenaanbod van de masterprogramma's Nederlands Recht, Forensica, Criminologie en Rechtspleging, Recht en Arbeid, European Law School, en Globalisation and Law. Enkele blokken staan alleen open voor studenten uit de desbetreffende opleiding: zie Onderwijs- en examenregeling. Voor andere mogelijkheden: zie Onderwijs- en examenregeling.			

Masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging:

2017/2018 Master Forensica, Criminologie en Rechtspleging (Nederlandstalige Variant) 8 blokken van elk 6 studiepunten (2 per periode) en een masterthesis, de derde en zesde periode zijn bedoeld voor de masterthesis				
	Periode 1 4 sept. t/m 27 okt. 2017	Periode 2 30 okt. t/m 22 dec. 2017	Periode 4 5 febr. t/m 6 apr. 2018	Periode 5 16 apr. t/m 15 juni 2018
Verplichte blokken	Rechtspsychologie en Bewijs	Capita Selecta Criminologie	Criminalistiek en Forensisch DNA	Bewijs in Strafzaken
minimaal 2 blokken te kiezen uit	Forensic Psychopathology Verdieping Strafprocesrecht	OM en Rechtshandhaving Strafrechtelijke Sancties	Organisational Crime Verdediging en Rechtsmiddelen in Strafzaken	Forensische Accountancy Verdieping Materieel Strafrecht
	Project Dubieuze zaken en cold cases (= 1 blok; toelating o.b.v. selectie)			
overige 2 blokken	Te kiezen uit het blokkenaanbod hierboven of uit de masterprogramma's Nederlands Recht, Recht en Arbeid, European Law School, Globalisation and Law en enkele met naam genoemde blokken – zie Onderwijs- en examenregeling. Voor andere mogelijkheden: zie Onderwijs- en examenregeling.			

2017/2018 Specialisation Forensics (in the master Forensica, Criminologie en Rechtspleging) eight courses of 6 credits each (two per period) and a master's thesis; the periods 3 and 6 are reserved for the master's thesis				
	Period 1	Period 2	Period 4	Period 5
programme	Psychology and Law	Criminological Perspectives	Criminalistics and Forensic DNA	elective – see below suggestion: Evidence
	Forensic Psychopathology	Advanced Criminal Procedure	Organisational Crime	elective – see below
electives:	Choose from the courses offered in the master's programmes European Law School, Globalisation and Law, Nederlands Recht, Recht en Arbeid, and some specific courses – see Education and examination regulations. For other possibilities, see Education and examination regulations			

Masteropleiding Nederlands Recht:

2017/2018 Master Nederlands Recht				
8 blokken van 6 studiepunten (2 per periode) en een masterthesis; de derde en zesde periode zijn bestemd voor de masterthesis				
	Periode 1	Periode 2	Periode 4	Periode 5
verplicht voor alle studenten	Rechtshandeling en Overeenkomst			
daarnaast minimaal 5 blokken kiezen uit	Ondernemingsrecht Verdieping Bestuurs(proces)-recht Verdieping Strafprocesrecht	Capita Selecta Criminologie European Competition Law Family Law in Europe Insolventierecht Onrechtmatige Daad en Schadevergoeding Strafrechtelijke Sancties	Comparative Company Law European Criminal Law Europeanisering van het Bestuursrecht Europees en Nationaal Constitutioneel Recht Goederenrecht	Civiele Rechtspleging International Commercial Law Openbaar Bestuur Overheid en Privaatrecht Verdieping Materieel Strafrecht
	<p>Studenten die zelf hun programma samenstellen, zijn verplicht minimaal één blok op het terrein van Europees Recht, Internationaal Recht of Rechtsvergelijking te kiezen. Dat kan door één van de volgende blokken die ook op de lijst hierboven staan in het programma op te nemen: Comparative Company Law, European Competition Law, European Criminal Law, Europeanisering van het Bestuursrecht, Europees en nationaal Constitutioneel Recht, Family Law in Europe, International Commercial Law;</p> <p>óf</p> <p>door in het kader van de vrije keuzeruimte, één van de (semi)verplichte blokken uit de master European Law School of de master Globalisation and Law te volgen.</p> <p>In de specialisaties is een dergelijk blok al opgenomen.</p>			
voor een specialisatieaantekening moeten de hieronder genoemde specialisatieblokken worden gekozen				
specialisatie Privaatrecht		Family Law in Europe Onrechtmatige Daad en Schadevergoeding	Goederenrecht	Civiele Rechtspleging Overheid en Privaatrecht
specialisatie Handels- en ondernemingsrecht	Ondernemingsrecht	Insolventierecht European Competition Law	Comparative Company Law	International Commercial Law
specialisatie Staats- en bestuursrecht	Verdieping Bestuurs(proces)-recht		Europeanisering van het Bestuursrecht Europees en Nationaal Constitutioneel Recht	Openbaar Bestuur Overheid en Privaatrecht
specialisatie Strafrecht	Verdieping Strafprocesrecht	Capita Selecta Criminologie Strafrechtelijke Sancties	European Criminal Law	Verdieping Materieel Strafrecht
overige twee blokken	<p>Te kiezen uit het totale blokkenaanbod van de master Nederlands Recht, en/of de masterprogramma's Forensica, Criminologie en Rechtspleging, Recht en Arbeid, European Law School, Globalisation and Law of enkele met naam genoemde blokken – zie Onderwijs- en examenregeling.</p> <p>Voor andere mogelijkheden: zie Onderwijs- en examenregeling.</p>			

Masteropleiding Recht en Arbeid:

2017/2018 Master Recht en Arbeid: specialisatie Arbeid en Gezondheid 8 blokken van elk 6 studiepunten (2 per periode) en een masterthesis; de derde en zesde periode zijn bedoeld voor de masterthesis				
	Periode 1	Periode 2	Periode 4	Periode 5
programma	Arbeidsrecht Verdieping Arbeidsrecht	Sociale Zekerheid Verdieping Sociale Zekerheid	Gezondheidsrecht Verdieping Gezondheidsrecht	Twee keuzeblokken (12 studiepunten)
keuzeruimte	<p>Te kiezen uit het blokkenaanbod van de masterprogramma's Recht en Arbeid, specialisatie Arbeid en Onderneming, Nederlands Recht, Forensica, Criminologie en Rechtspleging, European Law School, Globalisation and Law en enkele met naam genoemde blokken. Enkele blokken staan alleen open voor studenten uit de desbetreffende opleiding; zie Onderwijs- en examenregeling.</p> <p>Keuzebloksuggesties voor periode 5: European Labour and Social Security Law, Geschillen in de Onderneming, Openbaar Bestuur (voorheen: Marktregulering, Toezicht en Decentralisatie), Overheid en Privaatrecht, Civiele Rechtspleging, Stage in het 'hart' van de master</p> <p>Keuzebloksuggesties voor studenten die in een andere periode een keuzeblok willen volgen: Rechtshandeling en Overeenkomst, Onrechtmatige Daad en Schadevergoeding, Verdieping Bestuurs(proces)recht, European Migration Law and Citizenship, Pensioen</p> <p>Voor andere mogelijkheden: zie Onderwijs- en examenregeling.</p>			

2017/2018 Master Recht en Arbeid: specialisatie Arbeid en onderneming 8 blokken van elk 6 studiepunten (2 per periode) en een masterthesis; de derde en zesde periode zijn bedoeld voor de masterthesis				
	Periode 1	Periode 2	Periode 4	Periode 5
programma	Arbeidsrecht Ondernemingsrecht	Insolventierecht Sociale Zekerheid	Twee keuzeblokken (12 studiepunten)	European Labour Law and Social Security Law Geschillen in de Onderneming
keuzeruimte	<p>Te kiezen uit het blokkenaanbod van de masterprogramma's Nederlands Recht, Forensica, Criminologie en Rechtspleging, European Law School, Globalisation and Law en enkele met naam genoemde blokken – zie Onderwijs- en examenregeling.</p> <p>Keuzebloksuggesties voor periode 4: Comparative Company Law, Goederenrecht, Pensioen, Corporate Social Responsibility, Stage in het 'hart' van de master</p> <p>Keuzebloksuggesties voor studenten die in een andere periode een keuzeblok willen volgen: International Trade Law, Law and Economics, European Competition Law, Civiele Rechtspleging, Onrechtmatige Daad en Schadevergoeding, Rechtshandeling en Overeenkomst, International Commercial Law, Intellectual Property Law, Verdieping Arbeidsrecht</p> <p>Voor andere mogelijkheden zie Onderwijs – examenregeling.</p>			

APPENDIX 4B: OVERVIEW OF THE CURRICULUM

Master's programme European Law School:

2017/2018 Master in European Law School eight courses, six credits each (two per period) and a master's thesis; the periods 3 and 6 are reserved for the master's thesis				
	Period 1	Period 2	Period 4	Period 5
	specialisation European Law and Market Integration			
2 compulsory	Core course: Advanced European Law	Specialisation core course: European Competition Law		
+ at least 4 courses from	European Property Law	Family Law in Europe	Comparative Company Law European Migration Law and Citizenship	European Labour and Social Security Law State Aid and Public Procurement in the EU
	European Law Moot Court (=1 course, at invitation only)			
	specialisation European Public Law and Governance			
2 compulsory	Core course: Advanced European Law		Specialisation core course: European and National Constitutional Law	
+ at least 4 courses from	European Environmental Law	European Fundamental Rights Law Internal Market Law and Governance	European Criminal Law	The Law of the Economic and Monetary Union External Relations of the EU
	European Law Moot Court (=1 course, at invitation only)			
	free programme			
1 compulsory	Core course: Advanced European Law			
+ at least 5 courses from:	specialisation courses mentioned above	specialisation courses mentioned above and/or the course Global Tax Policy and Governance	specialisation courses mentioned above and/or the course Issues of European Integration	specialisation courses mentioned above
	all students			
2 remaining courses	The two remaining courses may be substituted with courses from another specialisation, some other master's programmes, Moot Court or internship, see examination rules for details. For other possibilities: Education and examination regulations.			

Master's programme Globalisation and Law:

2017/2018 Master in Globalisation and Law eight courses, six credits each (two per period) and a master's thesis; the periods 3 and 6 are reserved for the master's thesis				
	Period 1	Period 2	Period 4	Period 5
specialisation Human Rights				
3 compulsory courses	Core course: Public International Law	Specialisation core course: International Human Rights Law	Core course Corporate Social Responsibility	
+ at least 3 courses from	International Dispute Settlement	International Humanitarian Law	Human Rights of Women	International Criminal Law Human Rights and Human Development
Philip C. Jessup International Law Moot Court (=1 course, by invitation only) or Jean Pictet and Frits Kalshoven Competition on International Humanitarian Law (=1 course, by invitation only)				
specialisation Corporate and Commercial Law				
3 compulsory courses	Core course: Public International Law		Core course: Corporate Social Responsibility Specialisation core course: Comparative Company Law	
+ at least 3 courses from	International Trade Law	European Competition Law International Commercial Dispute Resolution		Comparative Corporate Governance International Commercial Law
Willem C. Vis Moot Court (=1 course, by invitation only)				
specialisation International Trade and Investment Law				
3 compulsory courses	Core course: Public International Law Specialisation core course: International Trade Law		Core course: Corporate Social Responsibility	
+ at least 3 courses from		Intellectual Property Law Law and Economics	International Investment Law	Human Rights and Human Development The Law of the Economic and Monetary Union
ELSA Moot Court on WTO Law (=1 course, by invitation only)				

	free programme			
2 compulsory courses	Core course: Public International Law		Core course: Corporate Social Responsibility	
+ at least 4 courses from	specialisation courses mentioned above	specialisation courses mentioned above	specialisation courses mentioned above	specialisation courses mentioned above
	for all students			
2 remaining courses -	The two remaining courses may be substituted with courses from another specialisation, some other master's programmes, Moot Court or internship, see Education and Examination Regulations for details.			

Master's programme International and European Tax Law:

2017/2018 Master International and European Tax Law eight courses, six credits each (two per period) and a master's thesis; the periods 3 and 6 are for the master's thesis				
Period 1	Period 2	Period 3	Period 4	Period 5
Fundamentals of International Taxation or Fiscaal Concernrecht European Value Added Tax	Global Tax Policy and Governance International and European Tax Law		Cross-border Taxation of Human Capital Elective	International Taxation of Business Income International Tax Planning and Transfer Pricing
		Elective (with reservation): International Tax Law and Policy (OECD, UN and Country Practices) (access by selection)		
The elective can be chosen from the courses offered in the master's programmes Nederlands Recht (apart from the course Ondernemingsrecht), Forensica, Criminologie en Rechtspleging, Recht en Arbeid, European Law School, Globalisation and Law or Fiscaal Recht, specialisation Directe Belastingen (apart from the course Fiscaal Concernrecht). Some courses are only open to students of that specific programme: see Education and examination regulations. For other possibilities: see Education and examination regulations.				

2017/2018 Master International and European Tax Law, American Specialisation eight courses, six credits each (two per period) and a master's thesis; the periods 3 and 6 are for the master's thesis. This specialisation is offered in Aruba only; the programme follows the Aruban schedule; courses with (UA) are offered by the University of Aruba.			
Period 1.1	Period 1.2	Period 2.1	Period 2.2
Fundamentals of International Taxation Comparative Dutch Caribbean and Latin American Tax Law (UA)	International and European Tax Law International Taxation of Business Income Skills: Thesis Outline	International Tax Planning and Transfer Pricing US Tax Law (UA)	Cross-border Taxation of Human Capital Global and EU Perspectives on Consumption Taxes Skills: Presentation

Master's programme International Laws

2017/2018 Master's programme International Laws						
year 1: 60 credits in Maastricht						
year 2: 48 credits of electives (at least 24 credits abroad) + a 12 credit master's thesis						
	Period 1 Sept. 4 until Oct. 27, 2017	Period 2 Oct. 30 until Dec. 22, 2017	Period 3 Jan. 8 until Febr. 2, 2018	Period 4 Febr. 5 until Apr.6, 2018	Period 5 Apr. 16 until June 15, 2018	Period 6 June 18 until July 13, 2018
year 1	<ul style="list-style-type: none"> Public International Law (previously: International Law and Globalisation) (IER4021) Advanced European Law (IER4006) 	<ul style="list-style-type: none"> choose two courses from master's programmes Globalisation and Law and/or European Law School 	<ul style="list-style-type: none"> French language course 	<ul style="list-style-type: none"> choose two courses from master's programmes Globalisation and Law and/or European Law School 	<ul style="list-style-type: none"> choose two courses from master's programmes Globalisation and Law and/or European Law School 	
	<ul style="list-style-type: none"> language course 			<ul style="list-style-type: none"> language course 		
year 2	at least 24 credits abroad					
	remaining courses: choose from the master's programmes Globalisation and Law and/or European Law School					
	for other possibilities (e.g. internship, Moot Court): see examination rules					

BIJLAGE 5/APPENDIX 5: BEZOEKPROGRAMMA (PROGRAMME OF THE SITE VISIT)

Maandag 27 november 2017			
9.00	9.30	Aankomst en welkom	
9.30	12.00	Vorbereidend overleg en inzien documenten	
12.00	12.30	Lunch	
12.30	13.30	Gesprek met inhoudelijk verantwoordelijken alle opleidingen	
13.30	14.15	Gesprek met studenten B Rechtsgeleerdheid	Gesprek met studenten B European Law School
14.15	14.45	Pauze en terugkoppeling	
14.45	15.30	Gesprek met docenten B Rechtsgeleerdheid	Gesprek met docenten B European Law School
15.30	16.00	Pauze en terugkoppeling	
16.00	16.30	Gesprek met studenten B en M Fiscaal Recht	
16.30	17.00	Gesprek met studenten M International Tax Law	
17.00	17.45	Gesprek met docenten B en M Fiscaal Recht en M International Tax Law	
17.45	18.00	Pauze	
18.00	18.30	Gesprek met alumni M Fiscaal Recht/ M International Tax Law	
Dinsdag 28 november 2017			
9.00	10.00	Vorbereidend overleg en inzien documenten; spreekuur (9.30-10.00)	
10.00	11.00	Gesprek met studenten Nederlandstalige masters (M Recht en Arbeid, M Forensica, criminologie en rechtspleging en M Internationaal Recht)	Gesprek met studenten Engelstalige masters: 10.00-10.30 M International Laws, M Globalization and Law 10.30-11.00 M European Law School
11.00	11.30	Terugkoppeling en overleg panel	
11.30	12.30	Gesprek met docenten niet-fiscale masters	
12.30	13.00	Lunch	
13.00	13.30	Gesprek met opleidingscommissies reguliere opleidingen	
13.30	14.15	Gesprek met examencommissie reguliere opleidingen	
14.15	14.30	Pauze	
14.30	15.00	Gesprek met studenten LLM en MSc IPKM (incl. opleidingscommissie)	
15.00	15.30	Gesprek met docenten LLM en MSc IPKM (incl. opleidingscommissie)	
15.30	16.00	Pauze	
16.00	16.30	Gesprek met examencommissie IPKM-opleidingen	
16.30	17.00	Gesprek met alumni IPKM (Skype)	
17.00	17.15	Pauze	
17.15	18.00	Gesprek met alumni Nederlandstalige masters	Gesprek met alumni Engelstalige masters
18.00	18.30	Terugkoppeling en overleg panel	
Woensdag 29 november 2017			
09.00	10.00	Eindgesprek met formeel verantwoordelijken	
10.00	12.30	Opstellen voorlopige bevindingen	
12.30	13.00	Pauze en lunch	
13.00	15.00	Opstellen voorlopige bevindingen	
15.00	15.30	Vorbereiden mondelinge rapportage (panel intern)	
15.30	16.00	Mondelinge rapportage voorlopige bevindingen	
16.00		Borrel	

Monday 27 November 2017			
9.00	9.30	Arrival and welcome	
9.30	12.00	Preparatory meeting and review of available information	
12.00	12.30	Lunch	
12.30	13.30	Interview with management of all programmes	
13.30	14.15	Interview with students B Rechtsgeleerdheid	Interview with students B European Law School
14.15	14.45	Panel discussion	
14.45	15.30	Interview with teaching staff B Rechtsgeleerdheid	Interview with teaching staff B European Law School
15.30	16.00	Panel discussion	
16.00	16.30	Interview with students B and M Fiscaal Recht	
16.30	17.00	Interview with students M International Tax Law	
17.00	17.45	Interview with teaching staff B and M Fiscaal Recht and M International Tax Law	
17.45	18.00	Break	
18.00	18.30	Interview with alumni M Fiscaal Recht/ M International Tax Law	
Tuesday 28 November 2017			
9.00	10.00	Preparatory meeting and review of available information; office hour (9.30-10.00)	
10.00	11.00	Interview with students Dutch masters (M Recht en Arbeid, M Forensica, criminologie en rechtspleging and M Internationaal Recht)	Interview with students English masters: 10.00-10.30 M International Laws, M Globalization and Law 10.30-11.00 M European Law School
11.00	11.30	Panel discussion	
11.30	12.30	Interview with teaching staff non-fiscal masters	
12.30	13.00	Lunch	
13.00	13.30	Interview with programme committees regular programmes	
13.30	14.15	Interview with board of examiners regular programmes	
14.15	14.30	Break	
14.30	15.00	Interview with students LLM and MSc IPKM (incl. programme committee)	
15.00	15.30	Interview with teaching staff LLM and MSc IPKM (incl. programme committee)	
15.30	16.00	Break	
16.00	16.30	Interview with board of examiners IPKM programmes	
16.30	17.00	Interview with alumni IPKM (Skype)	
17.00	17.15	Break	
17.15	18.00	Interview with alumni Dutch masters	Interview with alumni English masters
18.00	18.30	Panel discussion	
Wednesday 29 November 2017			
09.00	10.00	Final interview with faculty management	
10.00	12.30	Formulation preliminary findings	
12.30	13.00	Break and lunch	
13.00	15.00	Formulation preliminary findings	
15.00	15.30	Preparation of presentation preliminary findings	
15.30	16.00	Presentation of preliminary findings	
16.00		Drinks	

BIJLAGE 6A: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek steeds 10 eindwerken bestudeerd van afgestudeerden van de masteropleidingen Fiscaal Recht; Forensica, Criminologie en Rechtspleging; Nederlands Recht; en Recht en Arbeid. Ook heeft het 10 eindwerken bestudeerd van afgestudeerden van de masteropleiding European Law School; 15 van Globalisation and Law; 10 van International and European Tax Law; en 5 van International Laws. De studentnummers van de eindwerken zijn bekend bij QANU en kunnen op verzoek worden opgevraagd.

Het panel heeft tijdens het bezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels in *hard copy* en deels via de elektronische leeromgeving):

- Studiemateriaal, waaronder toetsopgaven en een representatieve selectie handboeken, van de volgende cursussen in de masteropleiding Fiscaal Recht:
 1. Fiscaal concernrecht
 2. European Value Added Tax
 3. Estate Planning: bedrijfsopvolging
- Studiemateriaal van de volgende cursussen in de masteropleiding Forensica, Criminologie en Rechtspleging:
 1. Bewijs in strafzaken
 2. Criminological Perspectives
- Studiemateriaal van de volgende cursussen in de masteropleiding Nederlands Recht:
 1. Rechtshandeling en overeenkomst
 2. Verdieping materieel strafrecht
 3. Overheid en privaatrecht
- Studiemateriaal van de volgende cursussen in de masteropleiding Recht en Arbeid:
 1. Arbeidsrecht
 2. Verdieping gezondheidsrecht
 3. Geschillen in de onderneming
- Studiemateriaal van de volgende cursussen in de masteropleiding European Law School:
 1. Advanced European Law
 2. European Competition Law
 3. European and National Constitutional Law
- Studiemateriaal van de volgende cursussen in de masteropleiding Globalisation and Law:
 1. Public International Law
 2. Corporate Social Responsibility
 3. International Trade Law
- Studiemateriaal van de volgende cursussen in de masteropleiding International and European Tax Law:
 1. International and European Tax Law
 2. Cross-border Taxation of Human Capital
- Studiemateriaal van de volgende cursussen in de masteropleiding International Laws:
 1. Advanced European Law
 2. Public International Law
 3. Zie blokken ELS en Globalisation
- Toetsbeleid
- Bacheloressayregeling 2017-2018
- Hornbook on legal writing 2017-2018

- Masterthesisregeling 2017-2018
- Practicumboek vaardigheden B
- The ELS Basic Stylebook 2017
- Reactie m.b.t. adviezen vorige visitatie
- Vergadernotulen opleidingscommissie 2017
- Jaarverslagen opleidingscommissie
- Jaarverslagen examencommissie
- Beschrijving van casusposities en cliëntrollen uit drie hoofdvakgebieden voor de Oefenrechtbank UM
- Voorbeeld van Portfolio Verdieping gezondheidsrecht
- Vijf Kopstukken, Vijf opstellen van eerstejaars rechtenstudenten, jaargangen 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, uitg. Gianni, Maastricht
- MaRBLe-publicatie: Research-Based Learning: Case Studies from Maastricht University, Ellen Bastiaens, Jonathan van Tilburg, Jeroen van Merriënboer (ed.), Springer Verlag, Berlijn, 2017
- Draaiboek Onderwijs 2017-2018
- Regels en richtlijnen voor de bacheloropleidingen 2017-2018
- Regels en richtlijnen voor de masteropleidingen 2017-2018
- Reglement van orde bij toetsing
- Stagerichtlijnen voor de bacheloropleidingen 2017-2018
- Stagerichtlijnen voor de masteropleidingen 2017-2018
- University Teaching Qualification 2017 (programme)
- UMagazine on education and research at Maastricht University, october 2017.
- Overzicht stafleden betrokken bij het Double Degree programma met Aruba (International and European Tax Law, American Specialisation)
- Overzicht instroomcijfers masterprogramma's, gerelateerd aan voorafgaande bachelor
- Handreiking normering bacheloressay
- Handreiking normering masterthesis
- Overzicht gebruikte toetsvormen
- Teacherguide IPKM

APPENDIX 6B: THESES AND DOCUMENTS STUDIED BY THE PANEL

Prior to the site visit, the panel studied a selection of 10 theses each of the master's programmes Fiscaal Recht; Forensica, Criminologie en Rechtspleging; Nederlands Recht; and Recht en Arbeid. It also studied 10 theses of the master's programme European Law School; 15 of Globalisation and Law; 10 of International and European Tax Law; and 5 of International Laws. The student numbers of these theses are available upon request.

During the site visit, the panel studied, among other things, the following documents (partly as hard copies, partly via the institute's electronic learning environment):

- Course materials, sample exams and answer models of the following courses in the master's programme Fiscaal Recht:
 1. Fiscaal concernrecht
 2. European Value Added Tax
 3. Estate Planning: bedrijfsopvolging

- Course materials, sample exams and answer models of the following courses in the master's programme Forensica, Criminologie en Rechtspleging:
 1. Bewijs in strafzaken
 2. Criminological Perspectives

- Course materials, sample exams and answer models of the following courses in the master's programme Nederlands Recht:
 1. Rechtshandeling en overeenkomst
 2. Verdieping materieel strafrecht
 3. Overheid en privaatrecht

- Course materials, sample exams and answer models of the following courses in the master's programme Recht en Arbeid:
 1. Arbeidsrecht
 2. Verdieping gezondheidsrecht
 3. Geschillen in de onderneming

- Course materials, sample exams and answer models of the following courses in the master's programme European Law School:
 1. Advanced European Law
 2. European Competition Law
 3. European and National Constitutional Law

- Course materials, sample exams and answer models of the following courses in the master's programme Globalisation and Law:
 1. Public International Law
 2. Corporate Social Responsibility
 3. International Trade Law

- Course materials, sample exams and answer models of the following courses in the master's programme International and European Tax Law:
 1. International and European Tax Law
 2. Cross-border Taxation of Human Capital

- Course materials, sample exams and answer models of the following courses in the master's programme International Laws:
 1. Advanced European Law

2. Public International Law
3. See courses ELS and Globalisation and Law

- Assessment policy
- Bachelor essay regulations 2017-2018
- Hornbook on legal writing 2017-2018
- Master thesis regulation 2017-2018
- Practicumboek vaardigheden B
- The ELS Basic Stylebook 2017
- Response concerning panel advice previous assessment
- Minutes of meetings Programme Committee 2017
- Annual reports Programme Committee
- Annual reports Boards of Examiners
- Description of case positions and client roles from three main areas of moot court
- Example Portfolio Verdieping gezondheidsrecht
- Vijf Kopstukken, Vijf opstellen van eerstejaars rechtenstudenten, jaargangen 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, uitg. Gianni, Maastricht
- MaRBLe-publication: Research-Based Learning: Case Studies from Maastricht University, Ellen Bastiaens, Jonathan van Tilburg, Jeroen van Merriënboer (ed.), Springer Verlag, Berlijn, 2017
- Draaiboek Onderwijs 2017-2018
- Rules and regulations bachelor's programmes 2017-2018
- Rules and regulations master's programmes 2017-2018
- Reglement van orde bij toetsing
- Internship regulations bachelor's programmes 2017-2018
- Internship regulations master's programmes 2017-2018
- University Teaching Qualification 2017 (programme)
- UMagazine on education and research at Maastricht University, october 2017.
- Overview teaching staff Double Degree programme with Aruba (International and European Tax Law, American Specialisation)
- Overview influx master's programmes related to prior bachelor's programme
- Handreiking normering bacheloressay
- Handreiking normering masterthesis
- Overview of assessment methods
- Teacherguide IPKM

